

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. et Mgr. Petra Zárubová

Kriminalita žen a páchaná na ženách

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Jana Tlapák Navrátilová, Ph.D.

Tematický okruh: Trestní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30.4.2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 359 095 znaků včetně mezer.

Mgr. et Mgr. Petra Zárubová

V Praze dne _____

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat vážené paní doc. JUDr. Janě Tlapák Navrátilové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, připomínky a náměty při zpracování rigorózní práce.

Obsah

Úvod.....	3
1. Pojem kriminalita.....	6
1.1. Pojmy charakterizující kriminalitu	7
2. Kriminalita žen	10
2.1. Fenomenologie kriminality žen (stav, struktura, dynamika, trestněprávní vymezení)	10
2.2. Etiologie kriminality žen.....	30
2.2.1. Teorie kriminality žen.....	31
2.3. Kontrola kriminality žen	40
2.3.1. Obecně ke kontrole kriminality.....	40
2.3.2. Represivní strategie.....	40
2.3.3. Preventivní strategie.....	41
2.3.4. Specifika kontroly ženské kriminality, využití alternativních trestů.....	46
2.4. Kriminalita žen a kriminální statistika v Německu (porovnání s ČR).....	50
3. Kriminalita páchaná na ženách	59
3.1. Vymezení základních pojmů (oběť, poškozený, zvláště zranitelná oběť, viktimologie, viktimnost, viktimizace).....	59
3.2. Fenomenologie (stav, struktura, dynamika, trestněprávní vymezení, domácí násilí).....	64
3.2.1. Trestněprávní vymezení vybraných trestných činů páchaných na ženách.....	74
3.2.2. Násilí páchané na ženách – definice, formy, vymezení domácího násilí, genderově podmíněného násilí, včetně mezinárodních dokumentů na ochranu práv žen	80
3.2.2.1. Domácí násilí.....	80
3.3. Etiologie násilí páchaného na ženách a domácího násilí.....	99
3.3.1. Teorie příčin kriminality páchané na ženách	99
3.4. Kontrola kriminality páchané na ženách (trestní represe, prevence, pomoc obětem domácího násilí).....	104
3.4.1. Trestní represe.....	105
3.4.1.1. Prostředky ochrany před domácím násilím (a dalšími trestnými činy).....	109
3.4.2. Prevence kriminality páchané na ženách	119
3.4.3. Pomoc obětem trestné činnosti	125
3.5. Kriminalita páchaná na ženách v Německu (porovnání s ČR).....	128
3.5.1. Právní úprava kriminality páchané na ženách a domácího násilí v Německu	129
3.5.2. Statistické údaje o ženských obětech kriminality v Německu	134
3.5.3. Porovnání s Českou republikou (zhodnocení možností de lege ferenda)	140
Závěr.....	142

Seznam použitých zkratk	144
Seznam použitých zdrojů	145
Kriminalita žen a páchaná na ženách	154
Women's Criminality and Criminality against Women	156

Úvod

Předkládaná rigorózní práce se zabývá tématem ženské kriminality a kriminality páchané na ženách. Ve srovnání s kriminalitou mužů je ženská kriminalita nepatrná, proto jí bývá věnováno mnohem méně pozornosti. Kriminologické výzkumy se často zaměřují na kriminalitu mužů, velice časté jsou také výzkumy kriminality mládeže, avšak kriminalita žen stále zůstává v pozadí. Z tohoto důvodu jsem si téma ženské kriminality a také opačný pohled – tedy téma kriminality páchané na ženách, vybrala jako téma své rigorózní práce.

V první kapitole práce se nejprve zabývám pojmem kriminalita jako takovým, vysvětluji jednotlivá pojetí kriminality a pojmy kriminalitu charakterizující, jako je její stav, úroveň, struktura či dynamika a věnuji se krátce také rozdílu mezi kriminalitou registrovanou a latentní.

Druhá kapitola práce je věnována ženám jako pachatelkám trestné činnosti. Nejprve je kapitola zaměřena na fenomenologii kriminality žen (jevovou stránku kriminality), kdy je věnována pozornost jejímu stavu, struktuře a dynamice, práce porovnává data shromážděná z policejních a justičních statistik a popisuje také rozdíly mezi evidencí v obou druzích kriminálních statistik a jejich úskalí. Práce také zmiňuje počty odsouzených pachatelek ve vybraném období a zabývá se podrobněji nejčastěji páchanými trestnými činy ze strany žen pachatelek. V závěru se kapitola zabývá trestněprávním vymezením trestných činů páchaných ženami, přičemž rozebírá některé skutkové podstaty trestných činů, kterých se ženy nejčastěji dopouštějí. Krátce je také věnována pozornost dopadům pandemie covid-19 na stav a vývoj ženské kriminality. V další podkapitole práce zkoumá příčiny ženské kriminality, kdy vychází zejména z jednotlivých tradičních teorií kriminality a prezentuje názory zástupců těchto teorií z řad odborníků, kteří se příčinami ženské kriminality zabývali. Po etiologii ženské kriminality je práce zaměřena na kontrolu ženské kriminality, rozebírá jak represivní, tak zejména preventivní strategie kontroly kriminality žen a jejich specifika. Poslední podkapitola první části práce se věnuje kriminalitě žen v Německu, nejprve je pozornost zaměřena na německou kriminální statistiku – stav, strukturu a dynamiku ženské kriminality v Německu, jsou uvedeny nejčastěji páchané trestné činy ženskými pachatelkami dle německého trestního zákoníku, přičemž na samotný závěr kapitoly je zařazeno porovnání ženské kriminality v České republice a Německu na základě zjištěných údajů a dostupných dat.

Ženy se častěji než pachatelkami trestné činnosti stávají jejichmi oběťmi, proto je tématu kriminality páchané na ženách věnován prostor ve **třetí kapitole práce**, která v úvodu nejprve stručně vymezuje pojmy související s problematikou obětí trestných činů z oblasti trestního práva a zejména kriminologie, resp. jejího odvětví, kterým je viktimologie, zabývající se právě

problematikou obětí trestných činů. Práce následně rozebírá kriminální statistiky (policejní, justiční), ze kterých čerpá data o ženských obětech kriminality (o jejím stavu, struktuře a dynamice), vymezuje trestné činy, jejichž oběti tvoří převážně ženy, kdy se blíže věnuje trestnému činu znásilnění. V práci je také věnován prostor trestněprávnímu vymezení skutkových podstat trestných činů, jejichž oběťmi se ženy stávají nejčastěji, včetně vymezení problematiky domácího násilí. Dle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem Akademie věd ČR a Filosofickou fakultou Univerzity Karlovy zažije některou z forem domácího násilí během svého života až 38 % žen.¹

Ženy představují cca 90 % všech obětí domácího násilí, i proto je v práci této problematice vymezen prostor. Kromě **domácího násilí** však práce nastiňuje i další v současnosti velmi aktuální témata, jako je **genderově podmíněné násilí a problém tzv. femicidia** (tj. genderově podmíněné vraždy ženy z důvodu její příslušnosti k danému pohlaví), jež je zejména v zahraničí velmi aktuálním a řešeným tématem. Práce nevynechává ani problematiku tzv. Istanbulské úmluvy (Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí), jednoho ze zásadních dokumentů, který má pomoci ženám jakožto obětem násilí a obětem domácího násilí. Následně práce rozebírá etiologii kriminality páchané na ženách, zejména jednotlivé teorie, které vysvětlují, proč se ženy stávají oběťmi kriminality a zabývají se původem těchto příčin. Následující kapitola se věnuje kontrole kriminality páchané na ženách, kdy nejprve práce blíže rozvádí jednotlivé formy trestní represe, dále se zabývá preventivními opatřeními v oblasti násilí páchaného na ženách a současně rozebírá i problematiku pomoci obětem domácího násilí. V rámci části věnované trestní represi práce podrobněji rozebírá jednotlivé prostředky ochrany před domácím násilím a násilím páchaným na ženách, a to jak z oblasti trestního práva, tak z oblasti práva občanského, správního a přestupkového, včetně tzv. institutu vykázání, kdy dále práce nastiňuje i některé další prostředky ochrany před tímto druhem kriminality. Část věnovaná prevenci kriminality páchané na ženách popisuje jednotlivé druhy prevence (sociální, situační a viktimologickou) a rozebírá preventivní aktivity i z hlediska jejich adresátů (primární, sekundární a terciární prevence). V rámci této podkapitoly práce vymezuje konkrétní opatření sloužící předcházení kriminality páchané na ženách a upozorňuje na jejich případné nedostatky. V závěru kapitoly je rovněž představeno několik významných pomáhajících organizací, které pomáhají obětem domácího násilí a násilí páchaného na ženách působících na území České republiky. Poslední podkapitola je věnována úpravě **kriminality páchané na ženách v Německu** a jejímu porovnání s Českou republikou.

---

¹ Co je domácí násilí. *ROSA centrum pro ženy* [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>

Cílem práce je vystihnout dva odlišné pohledy na postavení žen ve společnosti, a to nejprve jako na pachatelky trestné činnosti, kdy s touto rolí jsou ženy spojovány méně často a tato problematika není zejména v oblasti kriminologie natolik prozkoumána, jakož i na postavení žen jako obětí kriminality, která je častěji zmiňovaným, avšak velmi aktuálním tématem (nejen kriminologickým, ale rovněž politickým či trestněprávním).

Práce čerpá především z oficiálních statistických dat zveřejněných jednotlivými institucemi za poslední roky a poukazuje i na jejich dostupnost, nedostatky a vypovídací hodnotu. Práce má především představit odlišný pohled na oba druhy kriminality a jejich aktuální úpravu, stav a vývoj a přinést i krátké seznámení a porovnání s úpravou dané problematiky v zahraničí (tj. v Německu), neklade si však za cíl předestřit vyčerpávající studii každého z uváděných druhů kriminality, ale spíše vystihnout specifika a aktuální problémy kriminality žen či páchané na ženách.

1. Pojem kriminalita

Kriminalita neboli zločinnost je nejzávažnějším a nejnebezpečnějším sociálně patologickým jevem. Je to dynamický jev, jehož obsah se mění v závislosti na čase a prostoru, vyskytující se v koexistenci s dalšími méně závažnými sociálně patologickými jevy. Kriminalita bývá doprovázena jevy, které jsou společností na počátku svého vzniku tolerovány (např. hazardní hry, zneužívání drog, prostituce). Popis stavu kriminality tedy nelze omezit jen na kriminální jevy samotné, ale je třeba sledovat i další sociálně patologické jevy vyskytující se ve společnosti včetně jejich projevů, jelikož mohou v relativně krátkém čase přerůst v jevy ohrožující společnost výrazně a následně se stát jevy kriminalizovanými.²

Kriminologové rozlišují dvě pojetí kriminality, a to:

- **legální pojetí kriminality**, které se shoduje s trestněprávním pojmem kriminalita a kriminalitu chápe jako souhrn jednání, která trestní právo posuzuje jako trestné činy, a
- **sociologické pojetí kriminality**, které je na trestním právu nezávislé a chápe kriminalitu v mnohem širším smyslu. Klade důraz zejména na úmyslné porušování trestněprávních norem, avšak do celkové úrovně kriminality zahrnuje i činy označované jako latentní kriminalita a některé závažné sociálně patologické jevy, i když nejsou regulovány trestním právem.

Kriminalitu jako společenský jev zkoumají kromě kriminologie také další vědy – např. trestněprávní věda, kriminalistika a kriminální politika, ovšem každá z nich se kriminalitou zabývá z jiného hlediska, používá jiné metody a úkoly.³

Kriminologie jako věda o kriminalitě (zločinnosti) zkoumá kriminalitu ze dvou různých přístupů, kdy prvním z nich je přístup **fenomenologický**, soustředící se na popis kriminality, její druhy, popis stavu, struktury a dynamiky kriminality, kdy základem tohoto popisu jsou data získaná z kriminálních statistik, zatímco druhý přístup – **etiologický**, se zabývá zkoumáním příčin kriminality za účelem vysvětlení jejího vývoje.⁴

---

² MAREŠOVÁ, Alena. Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 7-8. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-110-3.

³ ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 80-81. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁴ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 21-24. ISBN 978-80-7478-614-3.

1.1. Pojmy charakterizující kriminalitu

Kriminalitu jako sociální jev je neprve třeba poznat, aby mohla být efektivně prováděna její kontrola. Kontrolou kriminality se rozumí úsilí státu i společnosti o omezování kriminality a udržování kriminality v přijatelných mezích. Kontrola kriminality je uskutečňována prostřednictvím represivních a preventivních strategií. Represivní strategie se uskutečňují především v rámci trestněprávní kontroly kriminality, uplatňují ji zejména orgány činné v trestním řízení a vězeňská služba a jejím cílem je trestnou činnost potlačit. Preventivní strategie se uskutečňují zejména v rámci kriminální prevence, kterou vykonávají především rodina, škola, stát, média, spolky či veřejnost.⁵

Kriminalita je popisována a mapována jejím rozsahem, intenzitou, strukturou a dynamikou vývoje, k čemuž jsou využívány statistické údaje a metody orgánů činných v trestním řízení. Největším problémem je však skutečnost, že tyto statistiky obsahují pouze informace o evidované kriminalitě. Stejně tak vycházejí i veškeré prognózy změn kriminality pouze ze statistických údajů z evidované kriminality. Základní informace o kriminalitě v současnosti v České republice podává Policie České republiky, každoročně je pak odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky zpracována zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky za uplynulý rok.

Stav kriminality tedy vyjadřuje počet evidovaných trestných činů na určitém území za určité období. Sleduje se nejen počet trestných činů, ale také počet činů jinak trestných, tedy jednání, která sice naplňují skutkovou podstatu některého trestného činu, ale dopustila se jich osoba, která není trestně odpovědná např. pro nedostatek věku. Stav kriminality je udáván v absolutních číslech, tedy např. že v roce 2021 bylo na území České republiky zjištěno 153 233 trestných činů, vypovídajících o jejím rozsahu.

Rozsah kriminality však není pro popis kriminality dostačujícím ukazatelem, jelikož nezohledňuje demografické vlivy, např. počet obyvatel žijících v dané lokalitě apod., proto je kromě rozsahu kriminality užíván také další ukazatel – úroveň kriminality.

Úroveň kriminality představuje relativní velikost výskytu kriminality a je vyjádřena indexem na 10 000 nebo 100 000 obyvatel trvale žijících v dané lokalitě. Vyjadřujeme-li úroveň kriminality indexem na počet obyvatel starších patnácti let, tedy trestně odpovědných obyvatel, hovoří se o tzv. čistém indexu, pokud je úroveň kriminality vyjádřena vzhledem ke všem

---

⁵ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 21-24. ISBN 978-80-7478-614-3.

obyvatelům v dané lokalitě, jedná se o hrubý index. Index kriminality na rozdíl od rozsahu kriminality vypovídá o intenzitě kriminality ve vztahu k počtu obyvatel na daném území. Index kriminality je používán nejen ve vztahu ke zjištěným skutkům, ale také ve vztahu ke známým osobám pachatelů – stíhaným, vyšetřovaným, obžalovaným, problémovým skupinám obyvatel apod. Využití indexu kriminality je významné pro mezinárodní srovnávání dat o kriminalitě.⁶ Např. v roce 2021 bylo v České republice policií evidováno celkem 153 233 trestných činů, což v přepočtu na 10 000 obyvatel ČR bylo 149,49 trestných činů – tj. index kriminality na 10 000 obyvatel tak představoval hodnotu 149,49. Na území Hlavního města Prahy bylo v roce 2021 spácháno celkem 35 136 trestných činů, což v přepočtu na 10 000 obyvatel bylo 310,25 trestných činů, index kriminality v Hlavním městě Praze v roce 2021 tak činil 310,25 trestných činů na 10 000 obyvatel.^{7 8}

Ovšem ani pomocí indexu kriminality nelze získat informace o tom, jaký druh trestné činnosti je nejčastěji páchan, kdo je pachatelem těchto činů apod., proto je nutné kriminalitu strukturovat.

Struktura kriminality je kvalitativním ukazatelem stavu kriminality, ukazuje obsah stavu kriminality dle charakteru v určitém období spáchaných trestných činů, rozdělených do jednotlivých skupin dle předem stanovených kritérií.⁹ U policejních statistik jsou tato kritéria stanovena takticko-statistickou klasifikací, zatímco u justiční statistiky se užívají dvě dělení, a to dle hlav zvláštní části trestního zákoníku anebo v souladu s policejním dělením, tedy na kriminalitu násilnou, majetkovou, mravnostní, hospodářskou a zbyváající, a jinou kriminalitu.¹⁰

Dalším významným ukazatelem kriminality je její **dynamika**. Pomocí dynamiky kriminality lze zkoumat její vývoj či vývoj jejích složek v určitém časovém období, např. vývoj celkového počtu trestných činů v období několika let. Dynamika kriminality pohlíží na kriminalitu jako na proces. Pro popis vývoje kriminality se užívají pojmy jako tendence kriminality či trend kriminality, které vyjadřují směr jejího vývoje jako celku. Hovoří se tedy o vzestupné či klesající

---

⁶ MAREŠOVÁ, Alena. Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 8. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-110-3.

⁷ Statistické přehledy kriminality za rok 2021. *Policie České republiky: Kriminalita* [online]. Praha: Policejní prezidium ČR, 2022 [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

⁸ Informativní počty obyvatel v obcích. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁹ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 30-32. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰ MAREŠOVÁ, Alena. Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 7-9. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-110-3.

tendenci či stagnaci kriminality. Určité pravidelnosti vyskytující se ve vývoji kriminality vedou některé odborníky k pokusům o předvídání vývoje kriminality a jejích složek, tedy ke kriminologickému prognóznování.¹¹

Pro zkoumání a popis kriminality by bylo ideální znát přesný počet spáchaných trestných činů. Abychom měli takový údaj k dispozici, musely by být zjištěny všechny trestné činy. Reálně však policejní orgány zjistí z vlastní činnosti či na základě podnětu třetí osoby pouze část skutečné kriminality, kterou následně zaevidují. Tato část kriminality se označuje jako **kriminalita registrovaná** (zjevná). Rozdíl mezi skutečně spáchanou kriminalitou a registrovanou kriminalitou tvoří **latentní neboli skrytá kriminalita**. V dané souvislosti se uvádí informace o tzv. černých a šedých číslech, kdy černá čísla popisují tu část kriminality, o které se orgány činné v trestném řízení vůbec nedozví (tzv. přirozená latence), šedá čísla popisují trestné činy, o kterých se orgány činné v trestním řízení sice dozvěděly, ale není znám jejich pachatel.¹²

Registrovaná kriminalita je zachycena v policejních a justičních statistikách, zatímco o latentní kriminalitě máme pouze určitou představu. Určit míru latentní kriminality je tedy obtížné, vzhledem k tomu, že ji ovlivňuje zejména intenzita formální i neformální kontroly kriminality, tolerance obětí i úroveň právního vědomí obyvatel. Navíc se míra latence liší u jednotlivých trestných činů, kdy závažnější trestné činy vykazují menší míru latence než méně závažné trestné činy. Rozhodující faktor zde také hraje ochota občanů oznamovat danou trestnou činnost. Ze statistik vyplývá, že nejčastějším způsobem, kterým se policejní orgán o spáchání trestného činu dozví, je podání trestního oznámení občanem. Ochota občanů oznamovat trestnou činnost je závislá na mnoha faktorech, a to zejména na charakteristice trestného činu i pachatele, vztahu pachatele a oběti, osobnostních rysech oznamovatele i jeho vztahu k policii.¹³

---

¹¹ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 30-32. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹² GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 32-35. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹³ Tamtéž.

2. Kriminalita žen

2.1. Fenomenologie kriminality žen (stav, struktura, dynamika, trestněprávní vymezení)

Popisu kriminality jako sociálně patologického jevu se věnuje kriminální fenomenologie. Zjišťování informací o kriminalitě, zejména o jejím výskytu na určitém území, jejím vývoji v určitém časovém období a její struktuře může značně přispět k objasňování jejích příčin, hledání vhodných forem trestní politiky a hodnocení efektivity těchto opatření v rámci boje s kriminalitou.¹⁴

Všeobecně platí, že kriminalita je výrazně mužskou záležitostí, což vyplývá i z oficiálních statistik kriminality, které jsou základním a nejčastěji užívaným zdrojem informací o registrované kriminalitě. V České republice zpracovávají statistiky o kriminalitě Ministerstvo vnitra, resp. Policejní prezidium ČR (tzv. policejní statistiky) a Ministerstvo spravedlnosti (tj. statistiky státních zastupitelství a soudů, označované jako justiční statistiky). Každá z institucí zpracovává statistické údaje o kriminalitě samostatně a činnost není nijak vzájemně koordinována, i proto se v obou druzích statistik objevují rozdíly týkající se např. rozčleňování trestných činů do skupin dle druhu kriminality apod. Z tohoto důvodu není dost dobře možné údaje obsažené v obou druzích statistik vzájemně porovnávat či propojovat.¹⁵

Úplnější a přesnější obraz o rozsahu kriminality podávají policejní statistiky, jelikož obsahují informace o všech zjištěných (policií registrovaných) trestných činech, bez ohledu na skutečnost, zda byl pachatel zjištěn a trestně stíhán. Data o kriminalitě obsažená v justičních statistikách již projdou tzv. procesem filtrace, ke kterému dochází v průběhu trestního řízení.¹⁶

Je třeba odlišovat údaje o počtu pachatelů trestných činů a o počtu spáchaných trestných činů, tj. skutků, neboť jeden pachatel se může dopustit i několika trestných činů, popř. tomu může být i naopak. Při evidenci se vychází z počtu spáchaných skutků, kdy jeden skutek se eviduje jako jeden trestný čin, v případě spáchání více skutků v jednočinném souběhu se eviduje pouze nejzávažnější z trestných činů. Policejní statistika ovšem také nemusí být úplně nejpřesnějším ukazatelem stavu kriminality, jelikož některé skutky, evidované jako trestné činy, mohou být později v průběhu trestního řízení překvalifikovány na přestupky, popř. jednání, které není

---

¹⁴ KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 123-130. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁵ KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 130-133. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁶ KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 130-133. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

trestným činem. I přesto je však policejní statistika vnímána jako nejpřesnější ukazatel rozsahu kriminality v České republice.¹⁷

Práce vychází z údajů evidovaných jak v policejní, tak i v justiční statistice, kdy je jednak zajímavé sledovat hodnoty vypovídající o počtu stíhaných osob a podílu žen na tomto počtu, ale současně je třeba zabývat se i strukturou kriminality, které se dopouštějí právě ženy, přičemž právě informace vycházejí z justiční statistiky.

Stav, struktura a dynamika kriminality žen

Podíl žen na celkovém počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob se v současnosti pohybuje kolem 16-17 %.¹⁸ Z celkového počtu 75 405 stíhaných nebo vyšetřovaných osob v roce 2020 činili muži starší 18 let celkem 83,1 % a ženy nad 18 let celkem 16,4 %.

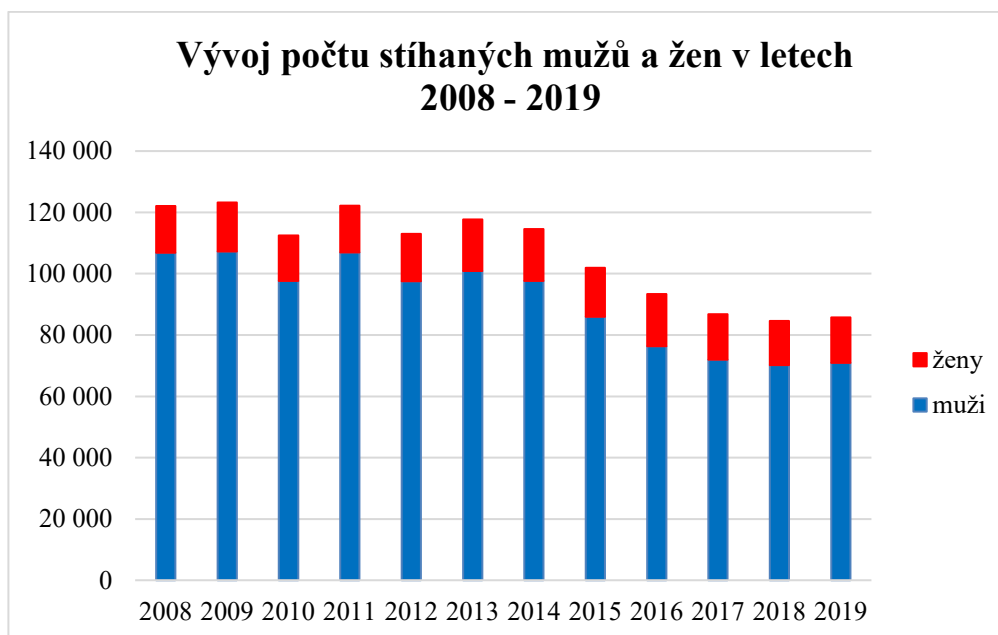
Podíl stíhaných nebo vyšetřovaných žen starších 18 let na celkovém počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob v letech 2010 až 2020 se pohyboval v daném časovém rozmezí mezi 12–18 %. Nejvyšší byl podíl stíhaných nebo vyšetřovaných žen starších 18 let na celkovém počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob v roce 2016, kdy činil 18 %. Z Grafu č. 1 je patrné, že celkový počet stíhaných a vyšetřovaných osob se postupně snižuje, přičemž nejvyšší hodnoty dosáhl za sledované období v roce 2009, kdy činil 123 236 osob, v roce 2013 činil 117 670 osob a od roku 2016 se již pohybuje pod hranicí 100 000 osob ročně, v roce 2018 činil celkový počet stíhaných nebo vyšetřovaných osob 84 620 a v roce 2019 lehce vzrostl na hodnotu 86 209 osob.

---

¹⁷ KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 130-133. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁸ SCHEINOST, Miroslav a Simona DIBLÍKOVÁ. In: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021, s. 25-26. ISBN 978-80-7338-196-7.

Graf č. 1: Vývoj počtu stíhaných mužů a žen v letech 2008–2019

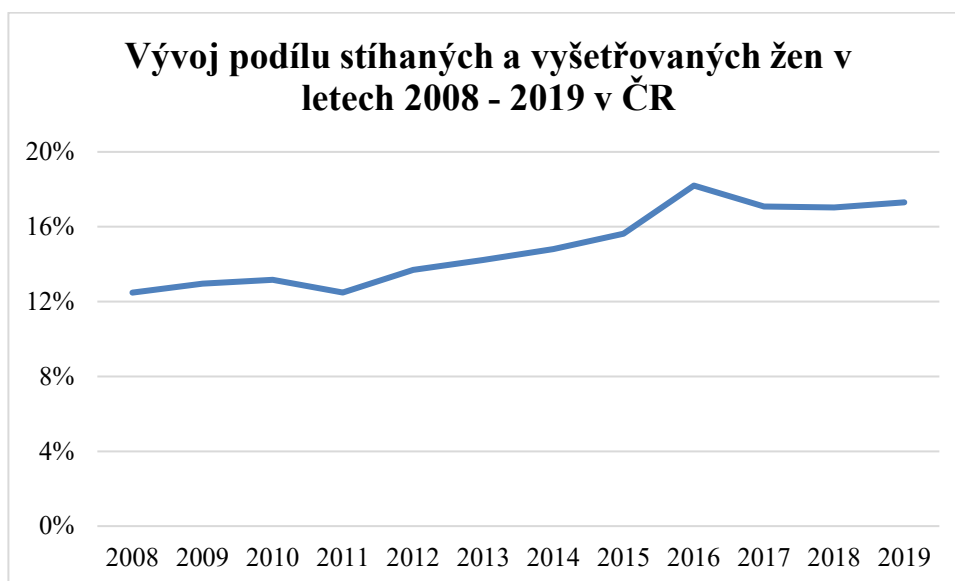

Zdroj: Statistické přehledy kriminality Policie ČR¹⁹

Počet stíhaných a vyšetřovaných žen na celkové kriminalitě se však nesnižuje, ale má lehce vzestupnou tendenci, jak vyplývá z Grafu č. 2, který zobrazuje dynamiku počtu stíhaných a vyšetřovaných žen starších 18 let na celkovém počtu stíhaných pachatelů ve sledovaném období. V roce 2017 dosáhl tento podíl hodnoty 18 %, v následujícím roce začal opět pozvolna klesat na hodnotu 17 %, v roce 2019 opět lehce vzrostl na hodnotu 17,2 %.

¹⁹ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Graf č. 2: Vývoj podílu stíhaných a vyšetřovaných žen na celkovém počtu stíhaných osob v letech 2008–2019 v ČR

Zdroj: Statistické přehledy kriminality Policie ČR²⁰

Podíváme-li se na statistiku odsouzených osob k trestu odnětí svobody nepodmíněně, snížil se celkově počet těchto osob v roce 2013 v důsledku amnestie, avšak již v roce 2016 již celkový počet odsouzených přesáhl výši 20 000. Od roku 2016 se celkový počet odsouzených osob k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody lehce snižuje, to však neplatí pro počet odsouzených žen, který po amnestii v roce 2013 stále stoupá, a zatímco se počet odsouzených mužů zvýšil v roce 2019 v porovnání s rokem 2008 o 2 %, počet odsouzených žen se za stejné období zvýšil o 79 %. V roce 2008 činil počet odsouzených žen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody 891 žen, v roce 2019 to bylo již 1 595 žen. Vývoj počtu odsouzených žen k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody znázorňuje Graf č. 3, ze kterého je rovněž patrné, že počet žen odsouzených k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody se od roku 2008 stále zvyšoval až do roku 2013, kdy se tento stav snížil v důsledku amnestie, ovšem od tohoto roku má počet odsouzených žen k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody již opět rostoucí tendenci, kdy se od amnestie v roce 2013 tento počet do roku 2019 zvýšil o 97 %.^{21 22}

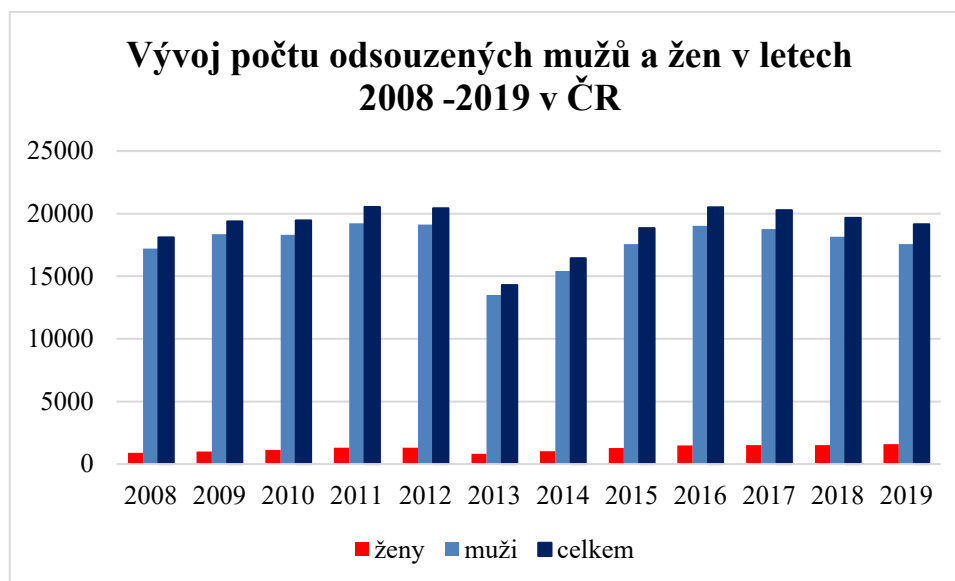
²⁰ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

²¹ Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2019

²² DIBLÍKOVÁ, Simona et al. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, s. 107-109. ISBN 978-80-7338-179-0.

Graf č. 3: Vývoj počtu odsouzených mužů a žen v letech 2008–2019 v ČR

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2019²³

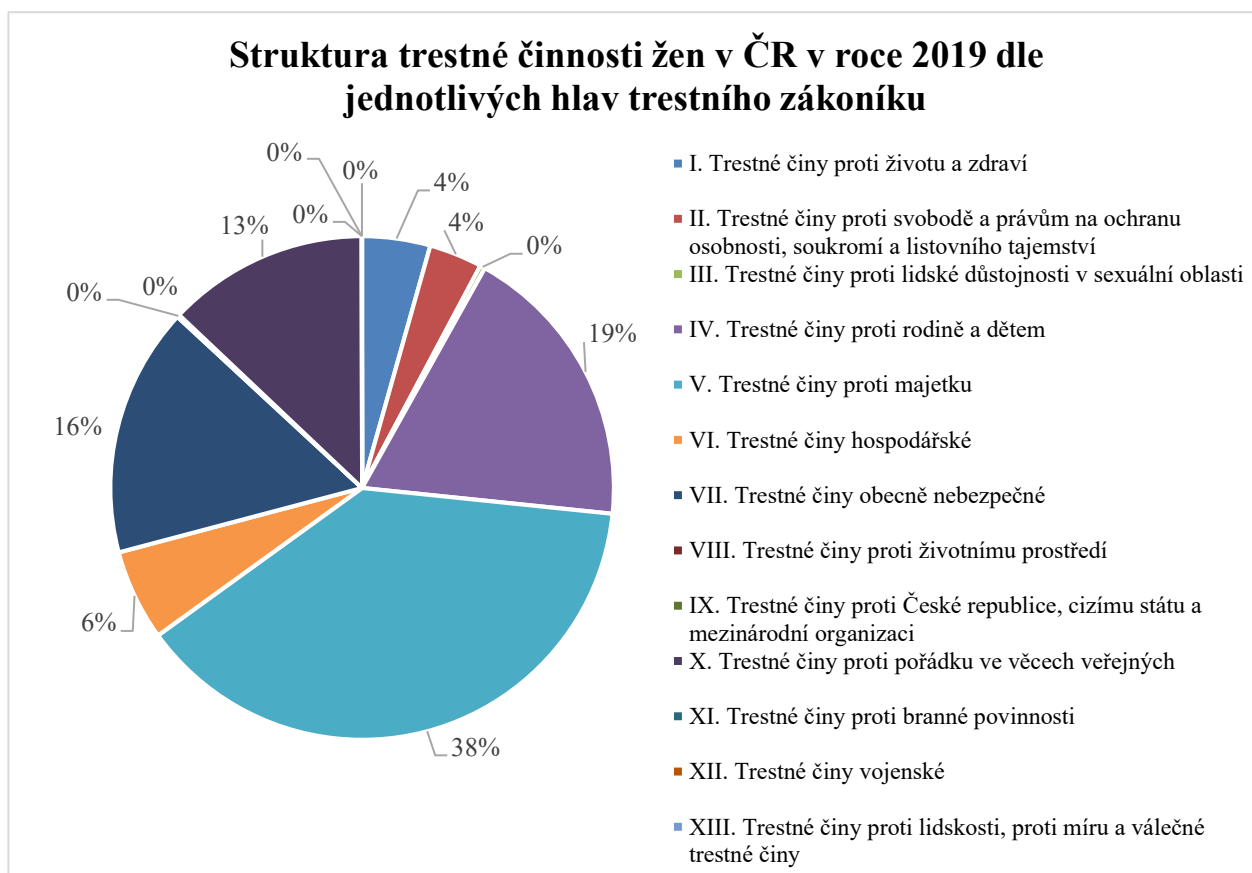
Ze Statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2019 vyplývá, že v roce 2019 bylo stíháno celkem 37 305 osob, z toho 6 956 žen, ženy tedy představovaly v roce 2019 přibližně 18,6 % všech stíhaných osob. V roce 2019 bylo odsouzeno celkem 55 594 osob, z toho 9 448 žen (tj. 17 %).

Graf č. 4 zobrazuje strukturu trestné činnosti žen dle jednotlivých hlav trestního zákoníku. Z grafu je patrné, že se ženy nejčastěji dopouštějí majetkových trestných činů (38 %), pro které bylo v roce 2019 odsouzeno celkem 3 946 žen. Druhou skupinou nejčastěji páchaných trestných činů, kterých se ženy dopouštějí, jsou trestné činy proti rodině a dětem (19 %), a to konkrétně trestný čin zanedbání povinné výživy, za který bylo v roce 2019 odsouzeno celkem 1 148 žen a trestný čin ohrožení výchovy dítěte, za nějž bylo v daném roce odsouzeno 721 žen. Dále se ženy v roce 2019 nejčastěji dopouštěly trestných činů spadajících do hlavy VII. trestního zákoníku - Trestné činy obecně nebezpečné, a to trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, za který bylo odsouzeno celkem 1 161 žen a trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, pro který bylo odsouzeno 411 žen. Poměrně častým trestným činem, kterého se ženy dopouštějí, je trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, za který bylo v roce 2019 odsouzeno 700 žen a dále trestný čin výtržnictví, za nějž bylo odsouzeno 286 žen (tyto trestné činy spadají do hlavy X. trestního zákoníku – Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných). Ženy se dále dopouštějí hospodářských trestných činů

²³ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

(6 %), a to zejména trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TZ). Ženy se podílejí na násilné kriminalitě (trestné činy proti životu a zdraví) poměrně malou měrou (4 %), ve shodné míře se také dopouštějí i trestných činů spadajících do hlavy II. trestního zákoníku – Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství a jen v nepatrné míře se dopouštějí také mravnostní kriminality (trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti).

Graf č. 4: Struktura trestné činnosti žen v ČR v roce 2019 dle jednotlivých hlav trestního zákoníku

Zdroj: Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2019²⁴

Počet majetkových deliktů spáchaných ženami se v posledních letech vyvíjel, kdy nejvíce majetkových deliktů bylo ženami spácháno v roce 2013, ve kterém bylo za majetkové trestné činy odsouzeno celkem 5 347 žen, od této doby počet odsouzených žen za majetkové delikty pozvolna klesá a v roce 2019 se již dostal pod hranici 4 000 odsouzených žen. Vývoj počtu odsouzených žen za majetkové delikty v letech 2012 až 2019 je patrný z Grafu č. 5.

²⁴ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Graf č. 5: Vývoj počtu odsouzených žen za majetkové delikty v letech 2012 – 2019 v ČR

Zdroj: Statistické ročenky kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za období let 2012–2019²⁵

Příznačné pro trestné činy páchané ženami jsou tedy zejména majetkové delikty, z nichž dominuje zejména krádež (§ 205 TZ), podvod (§ 209 TZ) a úvěrový podvod (§ 211 TZ). V menší míře se poté ženy dopouštějí zpronevěry (§ 206 TZ) či poškození cizí věci (§ 228 TZ). Počty odsouzených žen za jednotlivé majetkové delikty v roce 2019 zobrazuje Tabulka č. 1. Z uvedené tabulky lze zjistit počty žen odsouzených v roce 2019 za vybrané majetkové trestné delikty a sledovat jejich dynamiku.

Nejčastěji se ženy dopouštějí trestného činu krádeže, kdy počet odsouzených žen pro tento trestný čin měl od roku 2012 vzestupnou tendenci a plynule rostl až do roku 2014, kdy začal postupně klesat až na hodnotu 1 909 odsouzených žen pro tento trestný čin v roce 2018, v roce 2019 počet odsouzených žen pro tento trestný čin činil 1 945 osob. Od roku 2012 lze také pozorovat nárůst počtu odsouzených žen pro trestný čin podvodu, za který bylo v roce 2012 odsouzeno 760 žen, v roce 2014 to již bylo 1 126 žen, počet odsouzených žen tedy za období těchto dvou let narostl o cca 48 %. V roce 2015 se počet odsouzených pachatelek pro tento trestný čin lehce snížil na hodnotu 1 076 a v roce 2016 opět pozorujeme jeho nárůst na hodnotu 1 162 odsouzených žen. Počet odsouzených žen pro trestný čin podvodu však od roku 2016 stále klesá. Zajímavá je také dynamika trestného činu úvěrového podvodu, pro který bylo v roce 2012 odsouzeno celkem 396 žen, o rok později to bylo již 1 138 žen a od roku 2013 počet odsouzených žen za tento trestný čin postupně klesá. V roce 2019 činil počet odsouzených žen pro trestný čin

²⁵ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

úvěrového podvodu již jen 482 žen. Naopak trestný čin poškození cizí věci má poměrně stálý počet odsouzených žen, kdy v období let 2012–2019 bylo pro tento trestný čin odsouzeno přibližně 150 žen ročně. Stejně tak je poměrně stabilní i počet odsouzených žen za trestný čin zpronevěry, za který je ročně odsouzeno přibližně 450–500 žen, ale v letech 2018 a 2019 již počet odsouzených žen pro tento trestný čin klesl pod hodnotu 400 odsouzených žen ročně.

Tabulka č. 1: Počty odsouzených žen za majetkové trestné činy v letech 2012 – 2019 v ČR

Trestný čin dle přísl. § TZ		Počet odsouzených žen v daném období							
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
§ 205	krádež	2 261	2 432	2 438	2 169	2 051	1 983	1 909	1 945
§ 206	zpronevěra	453	502	491	470	487	435	379	345
§ 209	podvod	760	1 070	1 126	1 076	1 162	1 076	938	920
§ 211	úvěrový podvod	396	1 138	1 006	957	874	803	561	482
§ 228	poškození cizí věci	140	147	166	149	127	128	134	152

Zdroj: Statistické ročenky kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za období let 2012–2019²⁶

Druhou skupinou nejčastěji páchaných trestných činů ženami jsou trestné činy spadající do hlavy IV. trestního zákoníku, a to trestné činy proti rodině a dětem, za které bylo v roce 2019 odsouzeno celkem 1 904 žen. Z této kategorie trestných činů se ženy nejčastěji dopouštěly v roce 2019 trestného činu zanedbání povinné výživy (1 148 odsouzených žen) a trestného činu ohrožování výchovy dítěte (721 odsouzených žen).

²⁶ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

Graf č. 6: Vývoj počtu odsouzených žen za trestný čin zanedbání povinné výživy v letech 2012-2019 v ČR

Zdroj: Statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti ČR za období let 2012 – 2019 ²⁷

Dynamiku počtu odsouzených žen za trestný čin dle ust. § 196 TZ zobrazuje Graf č. 6, z něhož je patrné, že vývoj počtu odsouzených žen za tento trestný čin do roku 2013 lehce narostl, avšak od roku 2013 počet odsouzených žen plynule klesal až do roku 2018 pod hranici 1 000 odsouzených žen pro tento trestný čin. V roce 2019 počet odsouzených žen pro tento trestný čin narostl na hodnotu 1 148 odsouzených žen pro tento delikt.

Pokud jde o násilnou kriminalitu, nejvyšší podíl na úmyslných násilných trestných činech v roce 2019 mají ženy u trestného činu ublížení na zdraví, za který bylo v roce 2019 odsouzeno celkem 141 žen. V součtu bylo za trestný čin ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z nedbalosti odsouzeno celkem 236 žen, za trestný čin těžkého ublížení na zdraví a trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti bylo odsouzeno celkem 155 žen. Dále se ženy dopouštěly také trestného činu usmrcení z nedbalosti, pro který bylo odsouzeno v témž roce 35 žen a 11 žen bylo odsouzeno za vraždu. ²⁸

Z výše uvedených statistických dat lze tedy konstatovat, že podíl žen na celkové trestné činnosti i na množství odsouzených osob je stále nízký, avšak závažnost ženské kriminality je

²⁷ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

²⁸ Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2019

srovnatelná se závažností kriminality mužů. To však nekoresponduje s mírou pozornosti, která je prostřednictvím kriminologických výzkumů této problematice věnována.²⁹

Dopady pandemie covid-19 a přijetí novely trestního zákoníku na vývoj kriminality

Rok 2020 byl z hlediska vývoje kriminality i trestní politiky specifický zejména vlivem proběhlé epidemie nemoci covid-19, v rámci které byla přijata řada opatření – např. omezení pohybu obyvatel ČR, zákaz vycházení v nočních hodinách, zákaz vycestování a celkové omezení turismu, vyhlášení nouzového stavu, přičemž tato opatření měla nepochybně značný dopad na dosavadní vývoj kriminality jako takové (včetně kriminality žen). Současně s účinností od 1.10.2020 byla přijata poměrně zásadní novela trestního zákoníku, a to zákon č. 333/2020 Sb., která zvýšila hranice výše škody na dvojnásobek, což se také projevilo ve statistikách a datech shromažďovaných policejními a justičními orgány o kriminalitě.³⁰

Ze Statistického přehledu kriminality Policie ČR za rok 2020 vyplývá, že v roce 2020 poklesl celkový počet trestných činů evidovaných Policií ČR na území České republiky o 33 696 trestných činů (v roce 2019 bylo policií evidováno celkem 199 221 trestných činů, v roce 2020 bylo evidováno jen 165 525 trestných činů). Meziroční pokles kriminality tedy činil téměř 17 %. Objasněnost trestné činnosti v roce 2020 činila 47 %, kdy tedy zaznamenala mírný nárůst o 0,2 % oproti předchozímu roku. Ve struktuře kriminality dominovala kriminalita majetková, která tvořila téměř jednu polovinu všech skutků (49,6 %), shodně jako v předchozích letech následovala kriminalita ostatní a zbývající, které činily 15 % (každá). Tento druh kriminality vykazoval poměrně vysokou míru objasněnosti, a to ostatní kriminalita 74 % a zbývající kriminalita 76 %. Dle takticko-statistické klasifikace (TSK) policejních statistik jsou do ostatní kriminality zařazovány zejména trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, drogové trestné činy, výtržnictví či podílíctví. Do zbývající kriminality spadají trestné činy zanedbání povinné výživy, ohrožení pod vlivem návykové látky, poškozování cizích práv či dopravní silniční nehody.³¹ Největší pokles v roce 2020 zaznamenala kriminalita majetková, kdy se počet skutků snížil v porovnání s rokem 2019 téměř o jednu pětinu (o 20 020 skutků). Důvodem tohoto poklesu jsou však již výše zmíněné faktory, a to jednak opatření související s pandemií, ale zejména změna v právní kvalifikaci trestných činů, kdy vzhledem ke zdvojnásobení hranic výše škody od

²⁹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 6-7. ISBN 978-80-7338-063-2.

³⁰ SCHEINOST, Miroslav et al. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021, s. 9-12. ISBN 978-80-7338-196-7.

³¹ SCHEINOST, Miroslav et al. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021, s. 12-14. ISBN 978-80-7338-196-7.

1.10.2020 velká část skutků, která do té doby spadala do kategorie trestných činů, od data nabytí účinnosti novely spadala pouze do kategorie přestupků. Úbytek trestných činů je zřejmý i v počtu stíhaných a vyšetřovaných osob, který se snížil meziročně o 12,5 %. Podíl žen jakožto pachatelek trestné činnosti poklesl na hodnotu 16,4 %. Přestože je tedy pokles kriminality v roce 2020 poměrně značný, je třeba brát v úvahu uvedené faktory, které se na tomto poklesu podílely a ovlivnily data o registrované kriminalitě. Vzhledem k tomu, že pandemie zásadně zasáhla i rok 2021, lze očekávat, že i data vztahující se ke kriminalitě za období roku 2021 budou těmito skutečnostmi ovlivněna. Zda se bude jednat pouze o jednorázový pokles či o trend však bude možné zjistit až na základě dat z následujících let.³²

Trestněprávní vymezení kriminality žen

Kriminologie člení kriminalitu na kriminalitu obecnou, v níž je zahrnována kriminalita majetková, násilná a mravnostní, dále je rozlišována kriminalita hospodářská, organizovaná a je také věnována pozornost specifickým druhům kriminality, jako je např. kriminalita mládeže a kriminalita páchaná na mládeži, kriminalita etnických menšin či kriminalita žen.³³

Jednotlivé členění skutků majících charakter trestného činu dle výše uvedené struktury je však členěním, které používá kriminologie. Trestněprávní vymezení vychází z uspořádání jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku, tj. zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který seskupuje jednotlivé skutkové podstaty trestných činů dle objektu (chráněného zájmu) trestného činu do třinácti hlav, které jsou seřazeny dle významu chráněného zájmu od nejvýznamnějšího po méně významné.

Ženy jako pachatelky trestné činnosti se mohou dopustit (až na výjimky) všech druhů trestných činů, některé trestné činy, které trestní zákoník vymezuje, jsou však specifické a může se jich dopustit pouze pachatel ženského pohlaví (popř. konkrétní osoba).

Jedná se o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, jehož skutková podstata je obsažena v ustanovení § 142 trestního zákoníku:

§ 142 Vražda novorozeného dítěte matkou

„Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let.“³⁴

---

³² SCHEINOST, Miroslav et al. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021, s. 26-30. ISBN 978-80-7338-196-7.

³³ NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 56-59. ISBN 80-7357-026-2.

³⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 142.

Skutková podstata výše uvedeného trestného činu je privilegovanou skutkovou podstatou k trestnému činu vraždy (§ 140 TZ). Objektem tohoto trestného činu je život novorozeného dítěte. Úmyslné usmrcení novorozeného dítěte je méně trestné, dopustí-li se ho matka v rozrušení způsobeném porodem při porodu či bezprostředně po něm, přičemž musí být naplněny obě tyto podmínky – rozrušení způsobené porodem a současně usmrcení novorozeného dítěte při porodu či bezprostředně po něm, jinak by se daný čin posuzoval jako vražda dle ust. § 140 TZ či jako zabití dle ust. § 141 TZ. Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou je tak speciální k trestným činům vraždy dle § 140 TZ a zabití dle § 141 TZ, jelikož se jedná o privilegovanou skutkovou podstatu.³⁵

Subjektivní stránka tohoto trestného činu vyžaduje, aby šlo o jednání úmyslné, alespoň ve formě eventuálního (nepřímého) úmyslu. Ustanovení § 142 TZ se uplatní i v případě, kdy matka novorozeného dítěte pojala úmysl usmrtit dítě již před porodem, avšak čin spáchala po porodu či při něm v rozrušení způsobeném porodem. Pachatelem tohoto trestného činu může být pouze matka novorozeného dítěte, tedy konkrétní osoba.³⁶

Netík a Blatníková ve své publikaci uvádějí, že na základě výzkumů pachatelek odsouzených dle ust. § 142 TZ (dříve 220 tr.z.) bylo zjištěno, že se většinou jedná o mladé svobodné ženy, se základním či nižším vzděláním, které většinou ve své anamnéze nemívají trestnou činnost. Motivem pak bývá nechtěné těhotenství, konfliktní vztahy či strach z předsudků apod. U vdaných pachatelek motivem může být negativní postoj otce k dítěti či nenávistný vztah pachatelky vůči biologickému otci dítěte.³⁷

Ze statistických ročenek kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za období let 2015 – 2019 vyplývá, že tento trestný čin je však velmi málo častý až ojedinělý, v uvedeném období nebyla pro tento trestný čin odsouzena žádná pachatelka.³⁸

Specifickou skupinou trestných činů jsou trestné činy uvedené v dílu 4 hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku, a to trestné činy proti těhotenství ženy. Společným znakem této skupiny trestných činů je zejména ochrana počínajícího lidského života a také zdraví ženy (matky), které jsou jednáními směřujícími k nelegálnímu přerušení těhotenství ohroženy. Ustanovení § 163 TZ

---

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. § 142 [Vražda novorozeného dítěte matkou]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1497, marg. č. 3.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 36. ISBN 978-80-7338-063-2.

³⁸ Statistické ročenky kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za období let 2015–2019

stanoví, že *těhotná žena, která své těhotenství sama uměle přeruší nebo o to jiného požádá nebo mu to dovolí, není pro takový čin trestná, a to ani podle ustanovení o návodci a pomocníkovi.*³⁹

Společné ustanovení formulované v ust. § 163 TZ je obecnou právní zásadou vyjadřující, že nemůže být trestnou osoba, k jejíž ochraně je příslušné trestněprávní ustanovení určeno.⁴⁰

Níže uvedená tabulka uvádí výčet skutkových podstat jednotlivých trestných činů nejčastěji páchaných ženami, seřazených dle jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku. Z tabulky vyplývá, že nejčastěji se ženy dopouštějí trestných činů spadajících do hlavy V. zvláštní části trestního zákoníku – Trestné činy proti majetku, následují trestné činy uvedené v hlavě IV. zvláštní části trestního zákoníku – Trestné činy proti rodině a dětem, dále jsou to trestné činy zařazené do hlavy VII. zvláštní části trestního zákoníku – Trestné činy obecně nebezpečné, méně častěji se ženy dopouštějí trestných činů spadajících do hlavy IX. zvláštní části trestního zákoníku – Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, hlavy VI. Trestné činy hospodářské a v nízké míře také trestných činů řadících se do hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku – Trestné činy proti životu a zdraví.

---

³⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 163.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. § 163 [Společné ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1652.

Tabulka č. 2: Vymezení nejčastěji páchaných trestných činů ženami dle jednotlivých hlav trestního zákoníku

Vymezení nejčastěji páchaných trestných činů ženami dle jednotlivých hlav trestního zákoníku
V. Trestné činy proti majetku
§ 205 krádež
§ 209 podvod
§ 211 úvěrový podvod
§ 206 zpronevěra
§ 228 poškození cizí věci
IV. Trestné činy proti rodině a dětem
§ 196 zanedbání povinné výživy
§ 201 ohrožení výchovy dítěte
VII. Trestné činy obecně nebezpečné
§ 274 ohrožení pod vlivem návykové látky
§ 283 nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy
IX. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných
§ 337 maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání
§ 358 výtržnictví
VI. Trestné činy hospodářské
§ 234 neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku
I. Trestné činy proti životu a zdraví
§ 146 ublížení na zdraví
§ 147 těžké ublížení na zdraví z nedbalosti
§ 148 ublížení na zdraví z nedbalosti
II. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
§ 178 porušování domovní svobody
§ 173 loupež
§ 175 vydírání

Zdroj: Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2019⁴¹

Trestné činy proti majetku představují značnou část celkové kriminality páchané ženami a jsou vymezeny v hlavě IX. zvláštní části trestního zákoníku. Tato ustanovení poskytují trestněprávní ochranu všem formám i druhům vlastnictví. Primárním objektem těchto trestných činů jsou vlastnické vztahy a majetek. Cílem pachatelů bývá tedy zejména vlastní obohacení, popř. poškození cizího majetku. Majetkové trestné činy lze dělit do dvou skupin, dle toho, co je cílem pachatelů těchto trestných činů. První skupinu tvoří trestné činy, jejichž charakteristickým prvkem

⁴¹ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

je zjištěno, jelikož jednání pachatele směřuje k obohacení osoby pachatele či dalších osob na úkor cizího majetku. Do této skupiny trestných činů se řadí krádež (§ 205 TZ), zpronevěra (§ 206 TZ) či podvod (§ 209 TZ). Druhou skupinou majetkových trestných činů jsou trestné činy, při jejichž páčání není pachatel veden touhou po obohacení, ale jeho cílem je poškodit majetek třetí osoby. Mezi tyto trestné činy řadíme např. trestný čin poškození cizí věci (§ 228 TZ).⁴²

Majetkovými aspekty se však vyznačuje i mnoho dalších trestných činů, jejich skutkové podstaty jsou však zařazeny do jiných hlav zvláštní části trestního zákoníku, např. ohrožovací delikty spadající do hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku - loupež (§ 173 TZ) či vydírání (§ 175 TZ), které však mají odlišný primární objekt (svoboda), avšak obohacení nebo způsobení škody jinému může být okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby. Tyto znaky se objevují zejména u hospodářských trestných činů uvedených v hlavě VI. zvláštní části trestního zákoníku.⁴³

Bohužel se tento stav promítá i do tvorby statistik kriminality, kdy jednotlivé subjekty vytvářející a sestavující kriminální statistiky vykazují různé druhy skutků různě, což pak ztěžuje práci se statistikami a značně omezuje i možnosti jejich vzájemného porovnání. Policejní statistika vychází z tzv. takticko-statistické klasifikace trestných činů (skutků), kdy jednotlivé trestné činy (skutky) člení do skupin na obecnou kriminalitu (kam spadá kriminalita majetková, násilná a mravnostní).⁴⁴ Statistika Policie ČR však do obecné kriminality zahrnuje i kategorii ostatní kriminalita, do které spadá široká škála trestné činnosti. Dalšími složkami kriminality jsou dle takticko-statistické klasifikace kriminalita zbývající, hospodářská kriminalita a vojenské a protiústavní trestné činy.⁴⁵

Hlava IV. zvláštní části trestního zákoníku obsahuje skutkové podstaty **trestných činů proti rodině a dětem**. Tato ustanovení poskytují ochranu rodině a dětem před činy, kterými je narušen řádný vývoj dítěte a nerušený vývoj rodinných vztahů. Objektem této skupiny trestných činů je tedy především zájem společnosti na řádné výchově, výživě, tělesném a duševním vývoji dítěte a zájem na rozvíjení a zachování zdravých rodinných vztahů.⁴⁶

K nejčastěji páchaným trestným činům z této části zvláštní části trestního zákoníku patří trestný čin zanedbání povinné výživy. Ochrana rodičovství a rodiny je zaručena již samotným

---

⁴² KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 367-368. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ MAREŠOVÁ, Alena. *Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 67-68. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-110-3.

⁴⁵ *Statistické přehledy kriminality za rok 2020* [online]. Praha: Policie ČR, 2020 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

⁴⁶ *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 626. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5.

čl. 32 Listiny základních práv a svobod, samotná problematika vyživovací povinnosti je upravena v celé řadě mezinárodních dokumentů a smluv, např. v Úmluvě o právech dítěte, Úmluvě o vymáhání výživného v cizině z roku 1959, či nařízení EU o výživném s navazujícím Haagským protokolem ze dne 30.11.2009 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.⁴⁷

V právním řádu ČR je pak vyživovací povinnost upravena občanským zákoníkem, tj. zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, v části druhé – Rodinné právo (§ 697 a násl.). Výživným se rozumí jednak zabezpečování a úhrada osobních potřeb oprávněných osob, ale i uspokojení dalších potřeb jako jsou hmotné a kulturní potřeby oprávněného. Plněním vyživovací povinnosti se rozumí také výkon osobní péče o osobu oprávněného.⁴⁸

Objektem trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 TZ je nárok na výživu. Předmětem útoku je osoba oprávněná, vůči které má pachatel zákonnou povinnost vyživovat. Pachatelem může být pouze fyzická osoba. Objektivní stránka skutkové podstaty tohoto trestného činu je naplněna, pokud pachatel po dobu delší čtyř měsíců neplní (byť z nedbalosti) svou zákonnou povinnost vyživovat či zaopatřovat jiného, či se vyživování a zaopatřování jiného po tuto dobu úmyslně vyhýbá. Subjektivní stránka může mít v případě prvního odstavce ustanovení § 196 TZ formu jak úmyslu, tak i nedbalosti, v případě odstavce druhého se vyžaduje úmyslná forma zavinění. Novelou trestního zákoníku z roku 2012 bylo do zvláštní části trestního zákoníku doplněno zvláštní ustanovení § 196a o trestání, kterým se zákonodárce snažil přimět neplatiče výživného ke splnění vyživovací povinnosti tím, že soud může této osobě ukládat přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, spočívající ve zdržení se řízení motorových vozidel. Takové omezení uloží soud zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dluh na výživném bude mařena či ztěžována.⁴⁹

Ze skupiny trestných činů **obecně nebezpečných**, spadajících do hlavy VII. zvláštní části trestního zákoníku, se ženy nejčastěji dopouštějí trestných činů obsažených v § 274 TZ ohrožení pod vlivem návykové látky a § 283 TZ nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Pro skupinu trestných činů obecně nebezpečných je charakteristické to, že jde o činy, s nimiž je spojeno nebezpečí ohrožující život či zdraví více lidí

---

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada. Hlava IV [Trestné činy proti rodině a dětem (§ 194-204)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1902, marg. č. 1.)

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Výživné. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁴⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 196a.

nebo majetek ve velkém rozsahu. Jde o velký rozsah nebezpečí, který je spojen např. s výbuchem plynu, požárem, dopravní nehodou na železnici apod.⁵⁰

Jedná se o skupinu tzv. ohrožovacích trestných činů, což znamená, že k dokonání takového trestného činu postačí pouze ohrožení chráněného zájmu, nemusí přímo dojít k jeho porušení. Následek těchto trestných činů spočívá ve vyvolání situace, při které hrozí reálné nebezpečí, a k tomu, aby nastala porucha, ke které vyvolaný stav směřuje, chybí jen několik málo kroků. Porucha chráněného zájmu je zpravidla již okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby. Co se týče subjektivní stránky, vyžaduje se u úmyslných trestných činů tzv. ohrožovací úmysl, některé z této skupiny trestných činů jsou ale nedbalostní (např. § 273 TZ).⁵¹

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných spadají do hlavy X. zvláštní části trestního zákoníku a je pro ně charakteristické, že objektem této skupiny trestných činů je ochrana širokého spektra společenských vztahů, hodnot a zájmů nezbytných k bezproblémovému plnění všech funkcí státu budovaného na principu demokracie a zákonnosti. Tyto trestné činy tedy přímo či nepřímo ohrožují řádnou činnost státních orgánů, územní samosprávy a dalších orgánů moci veřejné, nebo jinak ohrožují pořádek ve věcech veřejných, a to zejména jejich nerušené fungování. Skutkové podstaty této skupiny trestných činů jsou dále rozděleny do osmi skupin dle druhových objektů trestných činů, kdy trestné činy spadající do dílu prvního (tj. pod ustanovení § 323 až § 328 TZ) chrání řádný chod činnosti orgánů státní správy, územní samosprávy, soudů a jiných orgánů moci veřejné a řádný výkon pravomoci úředních osob před jejich napadením zvenku. U trestných činů, kterých se nejčastěji dopouštějí ženy, tj. u trestného činu uvedeného v ustanovení § 337 TZ, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, je druhový objekt vymezen jako důležité zájmy spjaté s činností státu a jeho orgány před různými formami jednání, která narušují řádnou činnost orgánů moci veřejné, výkon správy státu či realizaci práv občanů. Druhovým objektem trestného činu výtržnictví je pak ochrana veřejného pořádku před výtržnickým jednáním, šířením poplašné zprávy a ochrana před jiným obdobným rušením veřejného pořádku. Z hlediska zavinění se jedná především o úmyslné trestné činy, avšak u některých skutkových podstat je možné i zavinění nedbalostní.⁵²

Ze skupiny **trestných činů hospodářských**, které jsou obsaženy v hlavě VI. zvláštní části trestního zákoníku, se ženy nejčastěji dopouštějí trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, jehož skutková podstata je uvedena v ustanovení § 234 TZ.

---

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. Hlava VII [Trestné činy obecně nebezpečné (§ 272-292)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2768.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² ŠÁMAL, Pavel a kol. Hlava X [Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (§ 323-368)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3109.

Toto ustanovení poskytuje ochranu tuzemským (i zahraničním) platebním prostředkům, a to zejména platebním kartám, elektronickým penězům, příkazu k zaúčtování, cestovnímu šeku apod. a řádnému fungování bezhotovostního platebního styku.⁵³

Uvedené ustanovení zahrnuje 4 samostatné skutkové podstaty, kdy v odstavci prvním jde o situaci, kdy pachatel *sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek jiného*, zejména nepřenositelnou platební kartu, elektronické peníze atd. Odstavec druhý dopadá na jednání, kdy pachatel *sobě či jinému zpřístupní, přijme nebo přechovává padělaný či pozměněný platební prostředek*, odstavec třetí upravuje jednání pachatele, který *padělá nebo pozmění platební prostředek v úmyslu použít jej jako pravý nebo platný*, nebo *padělaný či pozměněný platební prostředek použije jako pravý nebo platný*. V prvních dvou odstavcích je způsob jednání pachatele shodný, neboť se jedná o *opatření, zpřístupnění, přijetí nebo přechovávání* platebního prostředku, kdy se tyto základní skutkové podstaty odlišují v tom, že v prvním případě jde o řádně vydaný platební prostředek jiného, se kterým pachatel nakládá bez souhlasu oprávněného, zatímco ve druhém případě jde o platební prostředek padělaný nebo pozměněný.⁵⁴

Objektivní stránka trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku obsažená v ustanovení § 234 odst. 1 TZ spočívá v jednání pachatele, který *sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele (i) opatří, (ii) zpřístupní, (iii) přijme nebo (iv) přechovává platební prostředek jiného*. Jako příklady platebních prostředků uvádí zákon zejména nepřenositelnou platební kartu identifikovatelnou dle jména či čísla, elektronické peníze, příkaz k zúčtování, cestovní šek nebo záruční šekovou kartu, což jsou významnější a v praxi více užívané platební prostředky. Ustanovení ovšem dopadá i na platební prostředky jako jsou směnky a šeky. Trestný čin podle ustanovení § 234 odst. 1 TZ je dokonán již samotným opatřením, zpřístupněním, přijetím či přechováváním platebního prostředku jiného bez souhlasu oprávněného držitele, nejde tedy o trestný čin trvající. Co se týče subjektivní stránky, jedná se o úmyslný trestný čin. Postačí však, aby úmysl ve smyslu § 15 TZ směřoval k opatření, zpřístupnění, přijetí či přechováváním platebního prostředku jiného bez souhlasu oprávněného držitele, není vyžadováno, aby úmysl směřoval k použití platebního prostředku k výběru hotovosti, bezhotovostní platbě či jinému obdobnému jednání.⁵⁵

---

⁵³ ŠÁMAL, Pavel. § 234 [Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2362.

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. § 234 [Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2362.

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. § 234 [Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2362.

Z hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku zahrnující skutkové podstaty **trestných činů proti životu a zdraví** se ženy dle údajů policejní a justiční statistiky dopouštějí nejčastěji trestných činů uvedených v § 146 ublížení na zdraví, § 147 těžké ublížení na zdraví z nedbalosti a § 148 ublížení na zdraví z nedbalosti. Život a zdraví člověka je bezesporu nejdůležitější společenská hodnota, kterou je třeba trestním právem chránit. Trestní zákoník zařazuje trestné činy proti životu a zdraví do první hlavy zvláštní části trestního zákoníku. Ochrana života a zdraví trestním zákoníkem navazuje na úpravu obsaženou v čl. 6 LZPS, který zdůrazňuje, že každý má právo na život a nikdo nesmí být zbaven života. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.⁵⁶

Druhovým objektem trestných činů proti životu a zdraví je především život a zdraví člověka a v některých případech i život plodu (§ 159 až 162 TZ). Mezi trestné činy proti životu a zdraví jsou řazeny poruchové trestné činy (např. vražda dle § 140 TZ, těžké ublížení na zdraví dle § 145 TZ), tak i ohrožovací delikty (např. mučení a jiné nelidské a kruté zacházení dle § 149 TZ či rvačka dle § 158 TZ). Objektívni stránka této skupiny trestných činů je vymezena zejména způsobením smrti či poškozením zdraví, které trestní zákoník dělí na ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví. Jednání může mít formu konání i opomenutí takového konání, ke kterému byl pachatel povinen, kdy jde o tzv. nepravé omisivní delikty, při kterých pachatel odpovídá za způsobený následek, tedy za poruchový delikt. U pravých omisivních deliktů jako je např. neposkytnutí pomoci dle § 150 TZ pachatel neodpovídá za následek způsobený opomenutím, ale jen za neposkytnutí pomoci. U poruchových trestných činů je trestné nejen úmyslné jednání, ale i nedbalostní, což platí i u některých ohrožovacích deliktů - § 153 TZ šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, § 155 TZ ohrožení pohlavní nemocí aj. Pachatelem této skupiny trestných činů se může stát pouze fyzická osoba.⁵⁷

Trestných činů, jejichž objektem je život a zdraví člověka, je však mnohem více, avšak do první hlavy zvláštní části trestního zákoníku byly zařazeny pouze ty, u nichž ochrana lidského života a zdraví je jediným či hlavním chráněným zájmem. Život a zdraví člověka jsou chráněny i mnohými dalšími ustanoveními trestního zákoníku obsaženými v dalších hlavách zvláštní části, a to např. loupež v § 173 TZ, týrání svěřené osoby dle § 198 TZ, obecné ohrožení dle § 272 apod.⁵⁸

Nejzávažnějším trestným činem, kterého se ženy pachatelky dopouštějí, je bezpochyby vražda. Z kriminologických výzkumů a zahraničních výzkumů vyplývá, že se ženy častěji podílejí na vraždách uvnitř rodiny – tj. svých partnerů a dětí. Jako důvod některé výzkumy uvádějí zejména

---

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel. Hlava I [Trestné činy proti životu a zdraví (§ 140-167)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1456.

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. Hlava I [Trestné činy proti životu a zdraví (§ 140-167)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1456.

⁵⁸ Tamtéž.

to, že ženy tráví více času v rodině a mají tak mnohem více interakcí s rodinnými příslušníky. Dle Blatníkové a Netíka směřují útoky žen pachatelek převážně k životním partnerům a k vlastním dětem z důvodu mezilidských neshod v jejich partnerském soužití či v rodině, často bývají také doprovázené alkoholem.⁵⁹

Poslední skupinou trestných činů, kterých se ženy dopouštějí, jsou trestné činy zařazené do hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku, a to trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Tato skupina trestných činů se dělí na dvě části, a to trestné činy proti svobodě a trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství dle druhových objektů (předmětů ochrany). Kromě zdraví a života, jež jsou objektem trestných činů obsažených v hlavě první zvláštní části trestního zákoníku, jsou také svoboda člověka, osobnost, lidská důstojnost, soukromí a listovní tajemství důležitými právy a svobodami člověka, které musejí být trestním právem chráněny. Ochrana těchto hodnot je zakotvena i v čl. 7 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.⁶⁰

Objektivní stránka je u trestných činů proti svobodě charakterizována zejména způsobem, kterými lze do chráněných zájmů zasáhnout. Jedná se tak především o různé způsoby nátlaku na vůli člověka, na její utváření i její projev. Jde tedy jednak o násilí, kterým se rozumí použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného či očekávaného odporu (např. u loupeže dle § 173 TZ). Objektivní stránka tedy obsahuje dva pojmové znaky, kdy jedním z nich je fyzická síla a dále působení na vůli či chování jiného. U trestných činů proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství jde zásadně o nenásilná jednání, spočívající v neoprávněném nakládání s osobními údaji, porušování tajemství dopravovaných zpráv nebo listin či jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, často ve formě jejich zveřejnění, zpřístupnění či sdělování nebo jiném použití či zneužití, vedoucí ke způsobení vážné újmy na právech nebo jiných oprávněných zájmech poškozené osoby.⁶¹

Subjektivní stránka skutkové podstaty této skupiny trestných činů až na výjimky vyžaduje úmyslné jednání (kromě např. trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji dle ust. § 180 odst. 1, 2 TZ, kde postačí nedbalostní jednání). Pachatelem všech trestných činů zařazených do hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku může být fyzická osoba. Právnícká osoba může být

---

⁵⁹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 8-9. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. Hlava II [Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (§ 168-184)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1686.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. Hlava II [Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (§ 168-184)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1687.

pachatelem vyjmenovaných trestných činů, a to trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 TZ), svěřeni dítěte do moci jiného (§ 169 TZ), vydírání (§ 175 TZ) a porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ).⁶²

2.2. Etiologie kriminality žen

Kriminalita žen není v kriminologii novým tématem, ale stále je jí věnováno mnohem méně pozornosti například ve srovnání s kriminalitou mužů či mládeže, přestože ženy tvoří více než polovinu naší populace. Ačkoli je podíl žen na celkové kriminalitě ve srovnání s podílem mužů mnohem nižší (18 %), není rozhodně zanedbatelný a je tedy třeba se specifiky kriminality žen zabývat a zkoumat ji.

Pozornosti se kriminalitě žen začalo dostávat v kriminologii až v souvislosti s rozvojem a prosazováním feministického přístupu v posledních desetiletích 20. století, v souvislosti s prosazováním tzv. genderového přístupu a rostoucího počtu na něm založených studií. Genderový přístup poukazuje na sociální rozdíly mezi muži a ženami, které jsou kulturně a sociálně podmíněné a jsou předmětem a důsledkem rozdílné socializace. Předpokládá se, že genderové rozdíly nejsou přirozeným a neměnným stavem, ale pouze dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami. Genderové studie vnesly do mnoha oblastí lidského života nový pohled, poukazující zejména na rozdílnost modality sociálního chování jednotlivce v závislosti na rodu (genderu). Názory na existenci rozdílů mezi oběma pohlavími se různí, kromě neutrálních teorií v psychologii (např. teorie osobnosti) či kriminologii, které rozdíly mezi pohlavími při výkladu jednotlivých jevů nerozeznávají, je zde velké množství jiných koncepcí, které tuto rozdílnost předpokládají. Základní teze o původu těchto rodových rozdílů se opět rozděluje na dva proudy, kdy první z nich považuje tyto rozdíly za vrozené, neměnné a související s genetikou, avšak druhý proud staví na tom, že tyto rozdíly jsou získávány až v průběhu života, a to od raného dětství.⁶³ Např. dle Matouška některé rozdíly nezávisí na výchově a prostředí, jelikož kdyby na tyto rozdíly mělo zásadní vliv právě prostředí, došlo by k jejich prohloubení. Tak tomu ovšem není, jelikož nejzásadnější rozdíly jsou nejvíce patrné v mládí a časně dospělosti.⁶⁴

---

⁶² ŠÁMAL, Pavel a kol. Hlava II [Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (§ 168-184)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1687.

⁶³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 8-9. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁶⁴ Tamtéž.

Některé výzkumy prováděné na konci sedmdesátých let dvacátého století sumarizovaly tematiku kriminality žen do různých tezí, z nichž autoři Blum a Fischer uvádějí, že:

- podíl žen na kriminalitě je vyšší zejména v zemích, kde mají ženy větší svobodu a rovnoprávnost,
- podíl žen na páchání trestné činnosti závisí na sociální třídě a menšině, ke které náleží,
- podíl žen na kriminalitě obecně roste, což je způsobeno především tím, že ženy mohou ve společnosti zastávat více rolí, než tomu bylo dříve, a tím se i zvyšuje riziko sociálního selhání.⁶⁵

2.2.1. Teorie kriminality žen

V kriminologii se odborníci snažili vyložit ženskou kriminalitu pomocí různých teorií, které by postihly odlišné příčiny kriminálního chování žen a zároveň by vysvětlily rozdíly mezi oběma pohlavími související s četností a povahou kriminálního chování. V tomto důsledku začaly vznikat teorie pokoušející se vysvětlit ženskou kriminalitu pomocí sledování a pozorování ženské a mužské kriminality zabývající se rovněž jejich vzájemným porovnáváním, mnohé z nich však nebyly nijak empiricky podloženy, a tak každý z autorů docházel k odlišným závěrům. Hlavní proud kriminologie totiž zahrnuje zejména teorie, které rozdíly mezi muži a ženami nerozeznávají.⁶⁶

Pokusy, snažící se o výklad kriminálního chování žen a rozdílů mezi ženskou a mužskou kriminalitou, je možné z vývojového hlediska definovat přechodem od koncepcí úzce zaměřených – biologicky, psychologicky atp. k teoriím více komplexnějším, které považují kriminální chování za výsledek součinnosti vnitřních i vnějších činitelů.⁶⁷

Biologické teorie

Prvními teoriemi, které se ženskou kriminalitu pokoušely charakterizovat, byly teorie založené na biologických faktorech, které kriminalitu žen vnímaly spíše jako duševní nemoc nebo důsledek morálního selhání jedince. Některé rovněž kriminální chování žen považovaly za

---

⁶⁵ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 8-9. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁶⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 10-12. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁶⁷ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 10-12. ISBN 978-80-7338-063-2.

důsledek nepředvídatelných biologických cyklů. Koncem 19. století se objevily první náznaky teorií vysvětlující kriminalitu žen z antropologicko-biologické perspektivy.⁶⁸

Jedním z autorů těchto teorií byl také italský vojenský lékař Cesare Lombroso, který se pokoušel vysvětlit kriminalitu pomocí teorie rozeného zločince. Studium lidské fyziognomie zjistil, že u zločinců se často vyskytují různé tělesné anomálie, díky kterým se liší od běžné populace. Rozeného zločince vnímal jako jedince s určitými biologickými znaky, které ho předurčují ke zločinu. Dle Lombrosa se ženské rozené pachatelky vyznačují zejména těmito znaky – mají tmavé krátké vlasy, asymetrický obličej, mohutné čelisti, silné zuby s ostrými špičáky, vrásky atp.⁶⁹ Tyto ženy mají nedostatečně vyvinutý mateřský pud, a proto tedy více odpovídají mužskému pohlaví. Celkově není výskyt tohoto typu žen příliš častý. Žena je dle této teorie nedostatečně vyvinutou bytostí, mužem opožděným ve vývoji, jež nemá žádné předpoklady ke kriminální činnosti, je pasivní, méně brutální, s mateřským pudem, což je důvodem, proč páchá kriminalitu v mnohem menší míře. Přílišné vzdělání, které žena nemůže zužitkovat, je také jedním z důvodů ženské kriminality. Lombroso řadí ženy spíše do kategorie příležitostných zločinců, tedy takových, kteří se trestné činnosti dopouštějí náhodou či pod vlivem něčí sugesce (většinou mužské). Pokud už se však žena jako rozený zločinec vyskytne, je mnohdy horší než muž, vyznačuje se větší krutostí, mstivostí, vitalitou a necitlivostí k bolesti.⁷⁰

Vliv Lombrosa se poté projevil i v teoriích dalších autorů, kteří vycházeli z toho, že normální žena se vyznačuje sexuálním chladem a pasivitou, zatímco žena delikventní je chlípá a naruživá. Za nejtypičtější ženský delikt byla proto považována prostituce. Další kriminologové, jako např. Erich Wulffen, spojovali kriminální chování žen s fyziologickými cykly – menstruačním cyklem či graviditou, ve kterém jsou dle Wulffena ženy neschopny unést své emoce v důsledku změny vnímavosti vůči vnějším podnětům a dopouštějí se tak častěji delikventního jednání.⁷¹

---

⁶⁸ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 10-12. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁶⁹ LOMBROSO, Cesare. *Nejnovější objevy a aplikace psychiatrie a kriminalistické antropologie*. Přeložil Hana KNIEŽOVÁ. Praha: Academia, 2017, s. 60-75. Europa (Academia). ISBN 978-80-200-2604-0.

⁷⁰ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 10-12. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁷¹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 12-14. ISBN 978-80-7338-063-2.

K biologicky orientovaným teoriím lze řadit také konstituční teorie, které vychází z tělesné konstituce člověka a předpokládají závislost psychických vlastností na tělesných vlastnostech jedince.

Dalším z představitelů biologických teorií byl Otto Pollak, který se pokusil vyvrátit tradiční názor, že vyšší míra zločinnosti u mužů spočívá v přirozených rozdílech mezi pohlavími, kdy ženy jsou vnímány jako mírumilovné a pasivní, zatímco muži jako aktivní jedinci s většími sklony k agresivitě. Pollak přišel s názorem, že mužský a ženský zločin se neliší v množství, ale spíše v charakteru, kdy ženy páchají pouze odlišný typ deliktů, které jsou hůře odhalitelné. Pollak rovněž vyslovil myšlenku o ve skutečnosti vyšším podílu žen na kriminalitě, kterou odůvodnil zejména tím, že ženy mají schopnost věci schovávat a zatajovat, založenou biologicky. Trestné činy spáchané ženami se někdy nedostanou do kriminálních statistik, protože jsou posuzovány s větší shovívavostí než mužské delikty. Zapříčiňuje to zejména ochranný postoj muže k ženě a postoj orgánů veřejné moci v oblasti práva, jejímiž představiteli jsou především muži.⁷²

Obdobný názor předestírá i Šmausová, dle které většina soudců zastává názor, že ženy patří do domácnosti a nikoli do vězení, k čemuž mají soudci tendenci přihlížet. Ženy, které propadly jako matky, mají dle jejího názoru větší šanci na přísnější potrestání.

Biologické teorie jako celek přeceňují biologické rozdíly mezi muži a ženami a vychází z premisy, že chování žen je stabilní, nepodléhající společenským změnám, ženy jsou méně psychicky vyspělé, pasivnější, méně brutální a převládají u nich mateřské pudy, proto více dodržují zákony.⁷³

Psychologické teorie

Spolu s rozvojem psychologie na počátku 20. století se začaly objevovat i pokusy o výklad kriminálního jednání prostřednictvím psychických zvláštností člověka. Kriminalita začala být interpretována jako výsledek psychických procesů jednající osoby, bez ohledu na jeho sociální podmínky. Psychologické teorie vysvětlují příčiny kriminality zvláštnostmi psychiky žen pachatelek. Jako jeden z hlavních důvodů kriminálního jednání žen vidí emoce, přičemž u mužů jsou to sobeckost, chamtivost a surovost.⁷⁴

---

⁷² HAJDÁKOVÁ, Iveta a Michal DĚD. Ženy (zlo)činu. *Nový prostor* [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <http://novyprostor.cz/clanky/354/zeny-zlocinu>

⁷³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 12-14. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁷⁴ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 12-14. ISBN 978-80-7338-063-2.

Rozvoj psychologických teorií stavěl zpočátku na dvou vlivných psychologických školách, a to na psychoanalýze a behaviorismu. Psychoanalytické teorie byly rozšířené zejména v první polovině 20. století. Přínos psychoanalytických teorií lze spatřit zejména v přesunu pozornosti na dynamiku chování, impulsivitu a pojetí pudů jako zdroje kriminálního jednání jedince. Psychoanalytické studie vidí příčiny delikventního chování zejména ve specifických poruchách v raném vývoji člověka, které vedou později k psychickým konfliktům, jejichž následkem je pocit viny a potřeba trestu. Freud vidí např. jako příčinu kleptomanie u žen neschopnost získat sexuální uspokojení, což vede ženy ke krádežím.⁷⁵

Kriminální jednání žen zkoumali také manželé Eysenckovi, kteří vystavěli svůj model kriminálního chování na behavioristických základech a tvrdili, že pachatelky trestné činnosti se vyznačují vysokým stupněm neuroticismu a psychoticismu. Dle jejich názoru ale kriminalita není ženám vlastní, je tedy neobvyklou aktivitou, a ženy mají sociální bariéry vůči páčání zločinu. K jeho spáchání tedy dochází v důsledku dosažení vysoké hodnoty psychoticismu, která překročí u ženy její sociální bariéry vůči zločinu.⁷⁶

Psychologickými faktory, které se na vzniku ženské kriminality rovněž významně podílejí, jsou alkoholová či drogová závislost nebo zkušenost se sexuálním zneužíváním. Tyto poznatky potvrzuje značná část výzkumů, ze kterých vyplynulo, že velká část žen ve vězení se stala v minulosti obětí sexuálního či psychického zneužívání, pocházela z násilných rodin nebo měla problémy s drogami.⁷⁷

Sociologické teorie

Sociologické teorie vnímají kriminalitu jako sociálně patologický jev, jehož příčiny hledají v sociálním prostředí člověka. Dle autorů sociologických teorií je tedy hlavním činitelem, který má vliv na vznik a rozvoj kriminality, prostředí, ve kterém dochází k socializaci člověka a k přípravě na jeho budoucí roli ve společnosti. Mezi sociologickými teoriemi se v sedmdesátých letech 20. století začaly projevovat emancipační teorie. Jejich autorky – Adlerová a Simonová, uváděly, že kriminalita žen se začíná měnit v počtu i povaze spáchaných trestných činů. Ženy se tedy dopouštějí více trestných činů než dříve, a také se více projevují v trestných činech, kterých

---

⁷⁵ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 12-15. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁷⁶ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 20-21. ISBN 8021036087.

⁷⁷ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 21. ISBN 8021036087..

se dříve dopouštěli výhradně muži. Obě autorky vyhodnotily tyto změny jako důsledek hnutí za emancipaci žen. Autorky se domnívaly, že ženy dosáhnou nezávislosti na tradičních sociálních rolích, stanou se agresivnějšími, podnikavějšími a maskulinnějšími a osvojí si mužské vzorce chování i v oblasti kriminality. Další autoři jako např. Hagan se domnívali, že zvýšením počtu pracujících žen dojde ke zvýšení ženské kriminality, čímž by se potvrdil vztah mezi emancipací a vzestupem kriminality žen. Dle svých výzkumů dospěl k tomu, že ženy zůstávají odlišné svou nízkou mírou kriminality a nižší mírou zapojení se do závažnějších trestných činů. Emancipované ženy se obvykle nedávají na dráhu zločinu.⁷⁸

Dalšími významnými sociologickými teoriemi byly **teorie sociální kontroly a teorie odlišné socializace**. Univerzálním prostředkem k zajištění kontroly chování a myšlení společnosti je proces socializace, který směřuje k tomu, aby jedinec převzal hodnoty uznávané společností za své a taktéž jim odpovídající systém sociálních norem a vzorců chování. Dívky a chlapci jsou vychováni odlišně, a zatímco dívky jsou vedeny k toleranci a altruismu, chlapci jsou vedeni k tomu, aby se uměli prosadit a získali vedoucí postavení. Autoři těchto teorií (Hagan, Simpson a Gillis) dospěli k závěru, že dívky jsou přesocializované. Ženy jsou dle jejich názoru objektem sociální kontroly, ale zároveň i jejím nástrojem. Ženy jako matky jsou prvními, kdo vykonává socializaci – kontrolují děti, a to více dcery než syny, čímž na ně přenášejí omezený přístup k veřejné sféře, který jim byl odepřen. Dle Johnsona vyplývá nízká míra ženské kriminality i z toho, že dívky jsou více kontrolovány svými rodiči než chlapci, a tím i méně ovlivněny stykem s delikventními vrstevníky.⁷⁹

Teorie emancipace tak dostatečné vysvětlení ženské kriminality nepřinesla, oproti tomu v teorii sociální kontroly a rozdílné socializace mužů a žen lze spatřovat určité podnětné přístupy vysvětlující ženskou kriminalitu.⁸⁰ **Teorie diferenciální asociace** E. H. Sutherlanda uvádí, že kriminalita se nedědí, ale člověk se kriminalitě učí v rámci sociální interakce malých sociálních skupin, ve kterých překračuje všeobecně akceptované normy. Kriminalitu tedy vnímá jako výsledek procesu učení v různých skupinách, přičemž se dle jeho názoru muži dostávají do

---

⁷⁸ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 25-28. ISBN 8021036087.

⁷⁹ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 25-28. ISBN 8021036087.

⁸⁰ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 27-28. ISBN 8021036087.

kontaktu se vzorci kriminálního chování mnohem častěji než ženy, a proto tedy ženy nemají dostatečnou příležitost se zločinnému chování naučit.⁸¹

Dalším proudem sociologických teorií jsou **etiketizační teorie** (labelling), jejichž zastánci tvrdí, že kriminální jednání jako takové neexistuje. Kriminálním jednáním je dle zastánců této teorie takové jednání, které společnost za kriminální prostřednictvím trestněprávní politiky označí. Dle této teorie je tedy pachatelem člověk, který byl jako pachatel zjištěn a označen. Pokud je tedy člověk v mládí za kriminálního označen, je již stigmatizován a má pak sklon chovat se dle očekávání, které jeho nálepka zločince vyjadřuje.⁸²

Feministické teorie

Až od 70. let 20. století se kriminologie zabývala téměř výhradně kriminalitou mužů. Od této doby začaly vznikat feministické teorie, jako různé přístupy zdůrazňující genderové hledisko ve všech směrech kriminologického výzkumu. Mezi častá témata těchto přístupů patří především hledání vysvětlení rozdílnosti mužské a ženské kriminality, vlivu emancipace na zmenšování těchto rozdílů, odlišnosti v kriminální dráze mužů a žen či přístup ke kriminalitě žen a mužů ze strany společnosti či justice.⁸³ Zásadní roli zde hraje rozlišování mezi biologickým pohlavím a genderem, získaným výchovou. Feministické teorie kritizují, že doposud užívané přístupy vychází z představy určitého chování, které je ženám vlastní a které vychází z jejich biologického pohlaví. Poukazují zejména na to, že ženy, jejichž chování vykazuje určité maskulinní znaky, nejsou biologicky ani psychicky v nepořádku a není třeba je jakkoli léčit. Pasivní a podřadná role ve společnosti není totiž ženám přirozená, ale pouze vymezená společností. Ženská kriminalita byla tradičně zkoumána mužskými autory, kteří k ní přistupovali ze své odlišné pozice mužské sociální zkušenosti a vycházeli k jejímu objasnění z konceptů vyvinutých k objasnění mužské kriminality. Feminističtí autoři (zejména autorky) tedy kritizují, že stávající teorie o ženské kriminalitě odkazují na údajné nedostatky žen, ženy jsou dle těchto autorů zmiňovány v kriminologických studiích v sexistických a stereotypních způsobech tak, aby zapadaly do rovnic vysvětlujících kriminalitu mužů. Jen malá část kriminologů přisuzovala nízký podíl žen na kriminalitě jejich charakterovým vlastnostem. To vyvolalo značnou vlnu kritiky během 70. – 90. let 20. století ze strany feministických autorek, které těmto autorům vytýkaly zejména to, že analyzují ženskou

---

⁸¹ URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 31. ISBN 8021036087.

⁸² GRŮVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 63-64. ISBN 978-80-7478-614-3.

⁸³ GRŮVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 65. ISBN 978-80-7478-614-3.

kriminalitu, aniž by se dostatečně zajímali o její specifika, nedostatečně využívají kvalitativní metody kriminologického výzkumu, díky kterým by bylo možné důkladněji pochopit hlubší souvislosti ženské kriminality.⁸⁴

Mezi první autorky, které upozorňovaly na opomíjení ženské kriminality, se řadí zejména Bertrandová, Heidensohnová a také Carol Smartová se svým dílem „Women, crime and criminology“, které mělo významný přínos pro výzkum kriminality žen.⁸⁵

Někteří feminističtí autoři se také zabývali otázkou, jakou roli hraje na nárůstu ženské kriminality emancipace žen. Dle Fredy Adler hraje právě emancipace významnou roli, neboť spolu s opuštěním tradiční sociální role ženy a jejím vstupem do vnějšího světa mužů zaměřeného na výkon dochází ke značnému nárůstu agresivity u žen. Stejně tak hraje roli také změna přístupu orgánů činných v trestním řízení k ženám, se kterými zacházejí stejně jako s muži. Podobný názor zastává také Rita James Simon, která posuzuje vliv nových příležitostí na ženskou kriminalitu a spatřuje nárůst ženské delikvence v příležitostech, které se ženám spolu s jejich emancipací otevřely. Obě autorky tedy jako jednu z příčin nárůstu ženské kriminality spojují s emancipací v důsledku osvobození žen od jejich tradičních rolí ve společnosti.⁸⁶

Velká část autorek se snažila o vysvětlení příčin ženské kriminality z radikálně feministického hlediska. Jedním ze směrů radikálně feministického hlediska byl směr marxistický, který spatřuje základ v nerovné moci žen a mužů v kapitalistické společnosti a v genderové nerovnosti. Ženy vnímá jako vykořisťované ze strany mužů – otců a manželů, kdy ženy jsou považovány pouze za „komodity“ mající podobu majetku. Původ genderových nerovností spatřují tyto teorie ve vývoji soukromého vlastnictví, v důsledku kterého se vytvořila mužská nadvláda, přičemž tyto skutečnosti lze doložit historickým vývojem. Radikální feministky tedy vykládají příčiny ženské kriminality jako důsledek mužské převahy (patriarchátu), který se vyvinul z historicky vytvořené podřízenosti žen, mužské agresivity a snahy mužů kontrolovat ženskou sexualitu.⁸⁷

---

⁸⁴ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁸⁵ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁸⁶ PODANÁ, Zuzana. *Genderové rozdíly v míře delikvence a viktimizace mládeže: test emancipační teorie na mezinárodních datech* [online]. 2018. Praha: Česká kriminologie, 2018 [cit. 2020-5-24]. ISSN ISSN 2464-6210. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2018-2/genderove-rozdily-v-mire-delikvence-a-viktimizace-mladeze-test-emancipacni-teorie-na-mezinarodnich-datech/Attachment>

⁸⁷ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

Feministické autorky se rovněž snažily v oblasti trestní politiky objasnit sociální kontext problematiky prostituce, pornografie, nelegálních potratů a domácího násilí, kde se ženy pachatelky či spolupachatelky v kontextu těchto výzkumů jeví jako typické oběti mužského světa. Díky těmto snahám se následně dostalo zvýšené pozornosti problematice domácího násilí ze strany společnosti a taktéž se více zaměřila pozornost na oběti znásilnění, které ještě do nedávné doby byly ze strany orgánů činných v trestním řízení vystaveny vysokému riziku sekundární viktimizace.⁸⁸ Feministicky orientované autorky také kritizovaly činnost a výsledky intervence trestní justice při provádění sociální kontroly kriminality, když se předmětem kritiky stala zejména dominance mužského způsobu rozhodování, jelikož většina vedoucích míst v trestní justici byla obsazena převážně muži, případně v lepším případě ženami s mužskými vlastnostmi, neboť dle názoru těchto autorek, by se jiné ženy na těchto pozicích nemohly dlouhodobě udržet. Snažení těchto autorek přispělo značnou měrou zacházení se ženskými oběťmi sexuálního násilí, přijímání vhodnějších organizačních, personálních a sociálních opatření např. při zacházení s ženami pachatelkami ve věznicích, zakládání věznic pro matky s malými dětmi apod.⁸⁹

Feminističtí autoři měli velké ambice, z nichž však velká část nenaplnila původní očekávání. Autoři nedospěli k jednoznačnému vysvětlení příčin nižší kriminality žen oproti kriminalitě mužské, což lze vysvětlit zejména tím, že feministická uskupení byla značně roztržštěná, výzkum těchto autorů nebyl komplexní, a proto nedospěli k jednoznačnému vysvětlení. Podobně jako jiným kritizovaným autorům kriminologických teorií se ani feministicky orientovaným autorům nepodařilo podat relevantní vysvětlení příčin ženské kriminality. Navíc jsou tyto teorie značně kontroverzní, když na jedné straně usilují o věnování větší pozornosti diskriminaci žen na všech úrovních a oblastech působení trestní justice, ovšem na druhé straně se od systému formální trestněprávní kontroly odvracejí a hledají alternativní způsoby řešení kriminality. Feministické teorie lze tedy vnímat spíše jako alternativní přístup pro vysvětlení příčin ženské kriminality, než teorii podávající seriózní vysvětlení těchto příčin a odlišností od kriminality mužů. Feminističtí autoři spatřují příčiny kriminálního chování žen zejména ve vnějších faktorech, v podmínkách vývoje společnosti, kdy ženy vnímají jako zvláštní biologický

---

⁸⁸ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁸⁹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

druh odlišný od mužů, ale chybí zde výraznější snahy o komplexnější teorii kriminálního chování zahrnující nejen vnější činitele, ale také činitele vnitřní – osobnostní.⁹⁰

Z feministicky orientovaných teorií vychází tzv. emancipační teorie, která předpokládá určitý vztah v zapojení do trestné činnosti u mužů a žen v důsledku jejich rostoucí rovnosti ve společnosti. Tato teorie zkoumá genderové rozdíly v delikvenci a viktimizaci pomocí tzv. genderového rozdílu (gender gap – GG).⁹¹ Genderový rozdíl je v míře kriminality považován za jeden z nejstabilnějších ukazatelů v kriminologii, platný pro většinu běžné trestné činnosti a nezávislý na metodologickém přístupu jeho měření.

Existují tři teoretické přístupy vysvětlující, proč dochází ke snižování genderových rozdílů v kriminalitě mužů a žen. První z nich je hypotéza rostoucí ekonomické marginalizace žen, která považuje za příčinu snižujícího se GG v trestné činnosti zhoršující se ekonomickou situaci žen oproti situaci mužů. Druhé možné vysvětlení sblížující se míry kriminality mužů a žen vychází z předpokladu, že k tomuto sblížování dochází pouze ve statistikách, nikoli v realitě. Řada studií prokázala, že systém trestní justice přistupuje jinak k ženám než k mužům a spolu s měnícími se genderovými stereotypy dochází také k posunu v systému trestní justice, který již není k ženám tolik shovívavý, jako v minulosti. V důsledku tohoto přístupu zůstávala část trestné činnosti spáchané ženami bez trestu a se změnou tohoto přístupu dochází k většímu zastoupení žen i v oficiálních statistikách kriminality. Třetí vysvětlení sblížování míry kriminality mužů a žen vychází ze skutečnosti, že s rostoucí emancipací ženy tráví méně času v domácnosti a více ve veřejném prostoru, kde mají více příležitostí pro páchaní trestné činnosti a jednak vychází z předpokladu, že s narůstající rovností budou slábnout genderové stereotypy a genderově diferenciovaná socializace a bude tak docházet k přiblížení i v delikventním chování mužů a žen. Rovněž lze dovodit, že s nárůstem počtu žen ve veřejném prostoru se zvýší i riziko jejich viktimizace.⁹²

---

⁹⁰ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 20 - 22. ISBN 978-80-7338-063-2.

⁹¹ PODANÁ, Zuzana. *Genderové rozdíly v míře delikvence a viktimizace mládeže: test emancipační teorie na mezinárodních datech* [online]. 2018. Praha: Česká kriminologie, 2018 [cit. 2020-5-24]. ISSN ISSN 2464-6210. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2018-2/genderove-rozdily-v-mire-delikvence-a-viktimizace-mladeze-test-emancipacni-teorie-na-mezinarodnich-datech/Attachment>

⁹² PODANÁ, Zuzana. *Genderové rozdíly v míře delikvence a viktimizace mládeže: test emancipační teorie na mezinárodních datech* [online]. 2018. Praha: Česká kriminologie, 2018 [cit. 2020-5-24]. ISSN ISSN 2464-6210. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2018-2/genderove-rozdily-v-mire-delikvence-a-viktimizace-mladeze-test-emancipacni-teorie-na-mezinarodnich-datech/Attachment>

2.3. Kontrola kriminality žen

2.3.1. Obecně ke kontrole kriminality

Kontrola kriminality vyjadřuje činnosti spočívající v plnění úkolů státu a společnosti při ochraně občanů před kriminalitou, jejichž cílem je zabránit kriminalitě, bojovat s ní a kontrolovat ji. Kontrolou kriminality se rozumí její ovlivňování, zejména snaha o snižování její kvantity (zastavení jejího růstu, či její pokles) a její kvality (snižování škodlivosti závažných forem kriminality).⁹³ Kontrola kriminality je realizována pomocí dvou druhů strategií – represivních a preventivních. Represivní strategie jsou strategie především trestněprávního charakteru představující reakci na spáchaný trestný čin. Tímto druhem strategií má být dosaženo toho, aby se pachatelům trestná činnost nevyplácela, neměli z ní žádný prospěch a došlo k náhradě způsobené škody. Zatímco represivní strategie reagují na spáchaný trestný čin, strategie preventivní se zaměřují především na předcházení kriminalitě. V praxi se oba druhy strategií prolínají a měly by být rozvíjeny současně a vzájemně se podpořit.⁹⁴

2.3.2. Represivní strategie

Do konce druhé poloviny 20. století byl nejdůležitějším nástrojem kontroly kriminality trestněprávní postih jejích pachatelů. V důsledku dalšího vývoje kriminality však začala být považována za důležitou také prevence kriminality. Některé země byly nuceny řešit současně různé sociální problémy jako nezaměstnanost, alkoholismus apod., čímž bylo dosaženo i některých preventivních účinků, které ovšem nebyly těmito opatřeními zprvu sledovány.⁹⁵

Základem represivních strategií jsou sice tresty, ale mají rovněž preventivní charakter. Slouží k tomu tři principy, a to princip odstrašení, zneschopnění a náprava pachatele. Trest sám o sobě má moc pachatele odstrašovat, jelikož si s ním spojí nepříjemné prožitky, které by jej od dalšího páchání trestné činnosti měly odradit. Preventivní účinky jsou v takovém případě vztaženy k jedinci – hovoříme tedy o individuální prevenci. Pokud by se účinky trestu rozšířily na celou společnost, jednalo by se o prevenci generální. Princip zneschopnění znamená, že je vyloučena jakákoli možnost, aby pachatel mohl v páchání trestné činnosti pokračovat. Nejběžnějším způsobem realizace principu zneschopnění je izolace pachatele od společnosti např. v podobě

---

⁹³GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 142. ISBN 978-80-7478-614-3.

⁹⁴TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010, s. 169-170. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁹⁵GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 171-172. ISBN 978-80-7478-614-3.

trestu odnětí svobody. Nápravou pachatele se rozumí taková opatření, která vedou k polepšení pachatele a jeho resocializaci. K tomu rovněž slouží např. trest odnětí svobody ve věznicích.⁹⁶

2.3.3. Preventivní strategie

Preventivní strategie jsou tvořeny různými společenskými aktivitami, orientovanými na zamezení a odvrácení páchaní trestné činnosti, snižování jejího výskytu, neutralizaci jejích příčin a podmínek jejího vzniku. Cílem preventivních strategií je působit zejména na faktory doprovázející vznik kriminality, na příležitosti a podněty k páchaní trestných činů, působení na potenciální pachatele i oběti kriminality a vytváření zábran pro páchaní trestných činů.⁹⁷ Prevence kriminality je mladší strategií kontroly kriminality a představuje preventivní aktivity mimo oblast trestního práva.⁹⁸ Preventivní aktivity lze rozlišovat dle jejich obsahu na sociální, situační a viktimologickou prevenci.

- **Sociální prevence**

Sociální prevence je zaměřena široce a zabývá se odstraněním či neutralizací sociálních kriminogenních faktorů vyskytujících se ve společnosti. Snaží se působit zejména na sociálně patologické jevy vyskytující se ve společnosti, jako jsou prostituce, alkoholismus, toxikomanie, nezaměstnanost apod., ale současně se zaměřuje také na různé změny právního řádu či v politice, které by mohly mít negativní důsledky na vývoj kriminality. Pomocí opatření z oblasti sociální politiky se soustředí na rodinu, vzdělávání a výchovu, zabývá se rovněž osobou pachatele a problematikou začlenění osob do společnosti, ať již příslušníků menšin či jiných skupin obyvatelstva. Sociální prevence nemá žádné nástroje k tomu, aby mohla činit represivní opatření, může tedy na kriminalitu a kriminogenní faktory působit jen z hlediska kriminální prevence.⁹⁹

Sociální prevence kriminality žen by měla usilovat především o vytvoření výkonné a fungující struktury státních orgánů a legislativních opatření, aby se pachatelkám kriminalita nevyplácela. Specifickým kriminogenním faktorem může být také nevyhovující či nesrozumitelná právní úprava, kdy např. hospodářská kriminalita, která představuje poměrně významnou složku ženské kriminality, může být důsledkem nepřehledné či rozporné právní úpravy. Jedním

---

⁹⁶ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010, s. 170-180. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁹⁷ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010, s. 181-182. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁹⁸ GRŮVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 142-143. ISBN 978-80-7478-614-3.

⁹⁹ GRŮVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 142-153. ISBN 978-80-7478-614-3.

z hlavních předpokladů prevence kriminality je totiž kvalitní zákonná úprava, její správná aplikace a využívání. Je-li právní úprava nepřehledná, roztržitá či příliš komplikovaná, vzniká právní prostředí, které snáze umožňuje rozvoj kriminality nabízející mnoho možností pro kriminální aktivity.¹⁰⁰

U kriminálních recidivistů se často lze setkat s nestálým životním stylem, sníženou schopností vytvářet pevné osobní vazby a ovládat se, hledáním okamžitého uspokojení potřeb apod., proto je vhodné zaměřit opatření sociální prevence na prostředí, ve kterém osoba vyrůstá, přičemž nejvýznamnějším socializačním činitelem je rodina. Dalším velmi důležitým socializačním činitelem hned po rodině je škola, která může alespoň nepatrně napravit nedostatky rodinné výchovy. Opatření sociální prevence by tedy měla být orientována již na děti a mládež, kdy by měl být kladen důraz zejména na kvalitní výchovu a vzdělání, aktivní trávení volného času a různé mimoškolní aktivity. Význam mohou mít také opatření v oblasti bydlení, podpora dobročinných organizací, vytváření nových pracovních míst a podpora rekvalifikačních kurzů a dalších možností vzdělávání, aby byla snižována nezaměstnanost, která je jednou z příčin majetkové kriminality. Vznik kriminálního chování je často také spojen s výskytem psychických chorob u pachatelů či v jejich blízkém sociálním okolí. Cílem takových preventivních strategií je snaha o změnu vnitřních maladaptivních vlastností jedince a taktéž snaha o změnu vnějších podmínek jeho života. Sociální prevence se také snaží o zlepšení vztahu jedince k jeho sociálnímu okolí, navození fungujících sociálních vazeb a pevného systému hodnot a norem.¹⁰¹

V 70. letech 20. století byly programy sociální prevence poněkud kritizovány, v daném období byla totiž publikována studie efektivity rehabilitačních programů pro mladistvé a dospělé odsouzené, ze které její autor Martinson dovodil, že žádné prokazatelně účinné programy neexistují. Závěry jeho studie se tak staly argumentem různých politických debat, na základě kterých bylo často rozhodnuto o omezení výdajů na zvláštní programy sociální prevence pro osoby dopouštějící se trestné činnosti. V devadesátých letech se objevila další studie zaměřená na posouzení efektu téměř 400 programů určených rizikové mládeži z několika zemí, ze které vyplynulo, že nejefektivnějšími programy sociální prevence jsou programy zaměřené na zaměstnatelnost jedinců, kognitivně-behaviorální programy zaměřené na způsoby řešení konfliktů a také programy zaměřené na získávání jiných druhů dovedností.¹⁰²

---

¹⁰⁰GRĚVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 142-153. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰¹GRĚVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 152-153. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰²GRĚVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 152-153. ISBN 978-80-7478-614-3.

- **Situační prevence**

Situační prevence je prevence zaměřená na kriminalitu chápanou jako produkt motivace a příležitosti. Vychází z předpokladu, že rozhodnutí spáchat trestnou činnost je ovlivněno situačními faktory, a dále, že některé druhy trestné činnosti se objevují v určité době, na určitém místě a za určitých okolností.¹⁰³ Zaměřuje se tedy zejména na odstranění kriminogenních situací, omezování příležitostí k páčání trestné činnosti a zvyšování rizika dopadení pro pachatele. K zájmu o situační prevenci přispěly i neúspěšné programy sociální prevence ze 70. let 20. století orientované především na resocializaci pachatelů. Teorie situační prevence vychází z předpokladu, že určité druhy trestné činnosti a dalších sociálně patologických jevů mají časové a prostorové zákonitosti a rovněž předpokládá, že pachatel uvažuje před spácháním dané trestné činnosti o kladech a záporech zamýšlené kriminální aktivity, přičemž upustí od spáchání trestné činnosti, pokud námaha a riziko spojené s provedením trestné činnosti převažují nad očekávaným prospěchem z takové trestné činnosti. Z různých kriminologických výzkumů plyne, že určité ukazatele jako denní doba, den v týdnu apod. jsou pro určité kriminální aktivity příhodnější, a proto důslednější kontrola věnovaná těmto místům, dobám a situacím může rozsah kriminality ovlivnit. Např. sídliště se během pracovní doby vyprazdňují, což může usnadnit krádeže vloupáním. Situační prevence je tedy vhodná zejména u pouliční kriminality (krádeží aut a věcí z aut, krádeží vloupáním atd.) a také u některých forem násilné či mravnostní kriminality (znásilnění, loupeže).¹⁰⁴ S rozvojem technologií se rozšiřují také možnosti pachatelů, zároveň ovšem vyspělá technika chrání vyšší majetkové hodnoty a pachatelům tak kriminální útoky značně ztěžuje (např. kamerové systémy). Opatření situační prevence se zaměřují zejména na znesnadnění či znemožnění kriminality a jedná se většinou o opatření technického, organizačního či administrativního charakteru, která umožňují orgánům činným v trestním řízení trestné činnosti zabránit nebo ji alespoň pachateli prokázat a snížit tak prospěch z ní. Tato opatření se rozdělují do pěti základních skupin, z nichž první skupina zahrnuje opatření ke zvýšení ochrany osob, objektů a věcí ohrožených kriminálním útokem. Spadají sem např. zajištění pomocí bezpečnostních zámků a dveří, mřížemi, službou vrátných či hlídačů, kamerové systémy apod. Druhá skupina zahrnuje opatření spočívající v přemístění ohrožených věcí na jiné, bezpečnější místo, kde je riziko kriminálního útoku menší. Jedná se např. o ukládání peněz a cenností do bank či bezpečnostních schránek, rozšíření bezhotovostních plateb, parkování na bezpečnějších a lépe osvětlených místech

---

¹⁰³ ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 164. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹⁰⁴ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 153-159. ISBN 978-80-7478-614-3.

apod. Třetí skupina opatření situační prevence se snaží pachatelům trestné činnosti ztížit přístup k prostředkům vhodným pro spáchání trestné činnosti, jde zejména o legislativní úpravu prodeje a držení střelných zbraní, výbušnin, drog, jedů, kontroly zavazadel na letištích a jiných veřejných budovách aj. Čtvrtá skupina opatření se snaží zmenšit prospěch pachatele ze spáchané trestné činnosti, pakliže již dojde k jejímu spáchání. Mezi tato opatření spadají např. různé způsoby označování ohrožených věcí ztěžující jejich další prodej a zvyšující tím riziko odhalení pachatele – jde zejména o označování automobilů výrobními čísly, značkování jízdních kol, katalogizaci starožitných a uměleckých děl, označování bankovek atd. Poslední skupina opatření situační prevence se zaměřuje na zlepšení dohledu nad lokalitou, kde k trestné činnosti může docházet, a zahrnuje aktivity pořádkové a hlídkové služby policie, placených hlídačů a vrátných, monitorování tzv. kriminogenních zón kamerovými systémy, ale i zlepšení dohledu nad lokalitou prostřednictvím odstranění překážek či zlepšením veřejného osvětlení v dané lokalitě. Oproti sociální prevenci má situační prevence jistá pozitiva, díky kterým bývá preferována, jelikož zavádění opatření situační prevence je jednodušší, rychlejší a mnohdy i levnější než zavádění opatření sociální prevence, a výsledky těchto opatření jsou zřetelnější a snáze ověřitelné. Na druhou stranu však má zavedení opatření situační prevence také své nedostatky, a to takové, že výsledky mívají spíše jen krátkodobý či nestálý charakter a vedou mnohdy k přesunu kriminality, ať již přesunu teritoriálnímu (do jiné lokality), časovému (páchání kriminality v jiných denních dobách), funkčnímu přesunu na jiný druh kriminality, přesun v taktice pachatele či přesun v objektu kriminality.¹⁰⁵

- **Viktimologická prevence**

Viktimologická prevence se na rozdíl od prevence sociální, zaměřené na sociální kriminogenní faktory, a prevence situační, zaměřené na kriminogenní situace, soustředí na využití viktimologických poznatků, které mají význam jak pro samotnou prevenci kriminality, tak i při tvorbě viktimologických programů. Viktimologická prevence se soustředí na potenciální i skutečné oběti kriminality a v určitých oblastech se tak kryje s prevencí sociální i situační. Jejím posláním je orientace na osvětovou a poradenskou činnost, poučování lidí o tom, jak se mají chovat, aby se nevystavovali zvýšenému nebezpečí napadení, i jak se bránit v případě takového napadení a jak se chovat během případného útoku i po něm. Do viktimologické prevence spadají různé výcvikové psychologické programy, kurzy fyzické sebeobrany, dále terapeutické a

---

¹⁰⁵GRĚIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 180-187. ISBN 978-80-7478-614-3.

rehabilitační zacházení po útoku či programy orientované na prevenci před viktimologickou recidivou.¹⁰⁶

- **Primární, sekundární a terciární prevence kriminality**

Preventivní aktivity se dále člení do tří skupin, podle toho, komu jsou určeny. Prevence primární představuje preventivní aktivity určené veškerému obyvatelstvu, tedy celému státu, kraji, obci či určité skupině obyvatel (ženám, mladistvým, seniorům apod.). Primární prevence tedy působí plošně na každého jedince bez ohledu na míru jeho kriminálního ohrožení. Primární prevence prostřednictvím hospodářské, sociální, kulturní či právní politiky působí na příčiny kriminality a usiluje o soudržnost společnosti a oslabení dezintegračních tendencí včetně potlačování sociálně patologických jevů ve společnosti. Význam mohou mít také opatření primární sociální prevence spočívající v účinném prosazování právního řádu státu a kvalifikovaném a dostatečně rychlém fungování státních kontrolních instancí, které by posílily důvěru občanů v právní řád a jeho fungování. Do aktivit primární prevence patří také generálně-preventivní působení trestních soudů na občany, díky kterým se ve společnosti zviditelňují trestněprávní normy, posiluje pocit bezpečnosti u řádných občanů a prohlubuje se u nich důvěra v zákon.¹⁰⁷

Sekundární prevence již zahrnuje aktivity orientované na potenciální pachatele, oběti a kriminogenní situace. Je tedy adresována potenciálně kriminálně ohroženým skupinám osob, do kterých spadají např. děti dopouštějící se záškoláctví, alkoholici, narkomani, bezdomovci, nezaměstnaní mladiství apod. Preventivní aktivity sekundární prevence by měly být cílené, aby nedocházelo ke stigmatizaci těchto osob. U potenciálních pachatelů může mít odstrašující význam generálně-preventivní působení trestní justice, jelikož potenciálním pachatelům ukazuje, že páchat trestnou činnost se nevyplácí a odradí je tak od spáchání trestného činu.¹⁰⁸

Terciární prevence se soustředí především na předcházení kriminální recidivě u pachatelů a viktimologické recidivě u obětí trestné činnosti. O terciární prevenci se hovoří až poté, co dojde ke spáchání trestného činu. Terciární prevence si u pachatelů klade za cíl zejména jejich sociální reintegraci zpátky do společnosti, přičemž tímto začleněním do společnosti se zabývá penologie.

---

¹⁰⁶GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 187-188. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰⁷GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 189-190. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰⁸GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 189-191. ISBN 978-80-7478-614-3.

U obětí se terciární prevence orientuje zejména na předcházení tzv. sekundární viktimizaci a napravení následků spáchaného trestného činu a poskytnutí potřebné pomoci.¹⁰⁹

2.3.4. Specifika kontroly ženské kriminality, využití alternativních trestů

Dle Válkové představují hlavní prostředky primární prevence kriminality páchané ženami zejména sociálně ekonomická opatření na zajištění společenského postavení žen v rámci společnosti.¹¹⁰

Jako potenciální skupinu delikventek označují někteří autoři matky samoživitelky, které jsou ve společnosti značně znevýhodněny zejména kvůli překážkám v pracovněprávní oblasti a bývají tak často nuceny žít na okraji chudoby a jsou ze společnosti vyčleňovány. Matky samoživitelky tak patří mezi potenciálně ohroženou skupinu osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením a chudobou, kdy ve spojení se sociologickou teorií prokazující, že existuje určité spojení mezi nezaměstnaností, chudobou a kriminalitou, lze dospět k závěru, že právě tato skupina osob je skupinou explicitně ohroženou kriminalizací. Jako hlavní podstatu ohrožení sociální kategorie matek samoživitelek spatřují někteří autoři v jejich sociálním znevýhodnění, kdy nemají přístup k příjmu partnera, na pracovním trhu zaujímají podřadné postavení, což se odráží i v jejich nižších výdělcích. Dle výzkumů se tedy většina z nich spoléhá zejména na svůj pracovní příjem, přičemž sociální dávky či výživné představují v jejich příjmu jen podřadnou roli. Současně ale takové ženy musí volit takovou práci, aby při ní mohly zvládat i péči o děti, tedy i za cenu nižších výdělků.¹¹¹

Opatření sekundární prevence zaměřená na ženy by se měla orientovat na ženy již v raném věku a cílit na podchycení jejich nevhodných společenských návyků. Jedná se zejména o rizikové aktivity jako je konzumace drog a alkoholu, záškoláctví, konfliktní rodinné zázemí, psychické problémy apod.

Terciární prevence je zaměřena na osoby, kde probíhá rizikové chování již v plném rozsahu, avšak cílem by mělo být zabránit dalšímu rozvoji těchto sociálněpatologických jevů a snažit se o resocializaci kriminálně narušených osob různými prostředky, např. rekvalifikačními kurzy, poradenstvím apod., aby byly tyto osoby schopné zařadit se zpět do společnosti.

---

¹⁰⁹ GRŮVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 189-191. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹¹⁰ VÁLKOVÁ, Jana. *Kriminalita žen*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1993, s. 44–45.

¹¹¹ *Kriminologické dny: sborník příspěvků z vědecké konference*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 85-90. ISBN 978-80-87472-65-1.

Využití alternativních trestů u žen pachatelek

Kromě trestu odnětí svobody lze pachateli trestného činu ukládat tresty alternativní, tedy takové tresty, které nejsou spojeny s odnětím svobody či s izolací pachatele od společnosti. Ukládání alternativních trestů má smysl tam, kde má tento trest pro pachatele výchovný účinek. Jsou tedy určeny zejména pachatelům, kteří páchají méně závažné formy trestné činnosti (např. majetkovou trestnou činností), avšak přesto jejich použití zaručuje naplnění účelu trestu shodně s trestem odnětí svobody.¹¹² Jednotlivé druhy trestů, které může soud za spáchaný trestný čin pachateli uložit, jsou vymezeny v ustanovení § 52 TZ, přičemž jejich výčet je taxativní. Jde tedy o následující výčet trestů: odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráta čestných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, vyhoštění. Odstavec 2 daného ustanovení přitom stanoví, že trestem odnětí svobody se rozumí, nestanoví-li trestní zákon jinak, nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.¹¹³

Současný systém trestního práva poskytuje značný prostor pro aplikaci alternativních sankcí včetně tzv. odklonů, kdy jednotlivé alternativní sankce jsou ukládány ve větší míře od druhé poloviny 90. let. Ačkoli více než 80 % sankcí již představují sankce alternativní, stále lze v jejich efektivním ukládání spatřovat rezervy v podobě stále vysokého počtu vězeňské populace a nedostatku míst ve věznicích a také v podobě poměrně vysoké míry recidivy. Z výzkumů Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP), které se zabývaly sankční politikou a efektivitou trestní politiky, vyplynulo, že nejčastěji ukládaným trestem v České republice je podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody. Dlouhodobě málo využívaným trestem je peněžitý trest, který nebývá příliš často využíván ani v případě majetkové kriminality. Ze statistiky jednotlivých soudů rovněž plyne, že praxe soudů při ukládání peněžitých trestů je rozdílná, nejen v počtu uložení tohoto druhu trestu, ale také v jeho výši. Jedním z cílů sekce trestní politiky je právě více rozšířit ukládání peněžitého trestu a ukládat jej efektivněji, a to zejména u majetkových trestných činů. Velmi málo užívaným druhem trestní sankce je trest domácího vězení, který je v praxi užíván jen minimálně, kdy důvodem pro jeho ojedinělé uložení byla nejprve neexistence elektronického monitorovacího systému, který byl do provozu zaveden v září 2018, avšak ani po jeho zprovoznění

---

¹¹² ROZUM, Jan. In: *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020, s. 11. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-188-2.

¹¹³ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 52.

nedošlo ke zvýšení četnosti v ukládání tohoto druhu trestu. Výkon tohoto druhu trestu je tak kontrolován v současné době ze strany Probační a mediační služby ve spolupráci s provozovatelem elektronického monitorovacího systému. Mezi tresty, které patří mezi poměrně často využívané, patří trest obecně prospěšných prací, který je od roku 1999 druhým nejčastěji ukládaným alternativním trestem.¹¹⁴ Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 vyplynulo, že v roce 2019 bylo odsouzeno soudy v ČR celkem 55 594 osob, z toho představovaly 9 448 osoby ženy.¹¹⁵ Z dat obsažených v policejních a justičních statistikách vyplynulo, že ženy se nejčastěji dopouštěly ve sledovaném období roku 2019 zejména majetkové kriminality, a to trestného činu krádeže (§ 205 TZ), podvodu (§ 209 TZ), úvěrového podvodu (§ 211 TZ), dále se ženy často dopouštěly trestných činů zanedbání povinné výživy (§ 196 TZ), ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 TZ), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 TZ). Z aplikace jaktrestame.cz, která shrnuje informace o ukládání trestů v České republice za vybrané druhy trestných činů vyplývá, že nejčastěji ukládaným trestem za jednotlivé trestné činy spáchané ženami byl právě podmíněný trest odnětí svobody, který byl v roce 2019 ukládán ve 42 % případů odsouzeným pachatelkám za trestný čin krádeže (§ 205 TZ), u trestného činu podvodu (§ 209 TZ) to bylo dokonce v 76 % případů a u trestného činu úvěrového podvodu (§ 211 TZ) 87 %. Stejně tak byl podmíněný trest odnětí svobody ukládán ženám pachatelkám v převážné většině případů u trestných činů zanedbání povinné výživy dle § 196 TZ (65 % případů) a ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ (56 % případů). Jako druhý nejčastěji ukládaný druh sankce byl v uvedeném roce u trestného činu krádeže nepodmíněný trest odnětí svobody, který byl ženám odsouzeným za tento trestný čin uložen ve 27 % případů, trest obecně prospěšných prací byl uložen v 16 % případů a trest peněžitý pouze ve 2 % případů. U trestných činů podvodu a úvěrového podvodu byl druhou nejčastěji ukládanou sankcí rovněž nepodmíněný trest odnětí svobody (u trestného činu podvodu představoval 8 % případů, u úvěrového podvodu 6 % případů), méně často byl ukládán trest obecně prospěšných prací (u obou trestných činů ve 3-4 % případů) a peněžitý trest pouze v 1-2 % případů.¹¹⁶

---

¹¹⁴ SCHEINOST, Miroslav a Helena VÁLKOVÁ. In: *Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 81-86. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-154-7.

¹¹⁵ *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019)* [online]. In: Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor prevence kriminality, 2021, s. 10-12 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejnego-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2020/>

¹¹⁶ *Jaktrestame.cz* [online]. Praha [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Ze shora uvedených údajů plyne, že v současné době stále dominuje mezi nejčastěji ukládanými tresty podmíněný trest odnětí svobody, který je ukládán v převážné většině případů, kdy méně využívanými druhy sankcí jsou trest obecně prospěšných prací a peněžitý trest.

2.4. Kriminalita žen a kriminální statistika v Německu (porovnání s ČR)

Kriminalita žen je dle kriminologického slovníku definována jako *všechny trestné činy spáchané osobami ženského pohlaví, tedy i mladistvými a dětmi ženského pohlaví*.¹¹⁷

Ve společnosti obecně převládá názor, že ženy se dopouštějí trestné činnosti méně často než muži. Zaměříme-li se však na statistická data z hlediska pohlaví a kriminality, je zřejmé, že v posledních letech počet podezřelých žen ze spáchání trestného činu v Německu značně vzrostl, celkově je ale výrazně vyšší míra kriminality páchané muži. Dle Schmölzer je pozoruhodný zejména nárůst počtu odsouzených mladých mužů a žen.¹¹⁸

Z policejní statistiky za rok 2020 vyplývá, že podíl žen na celkovém počtu podezřelých ze spáchání trestného činu činil v Německu v roce 2019 přibližně 25 %. Podíl mužů na kriminalitě je tedy dominující, avšak téměř čtvrtinový podíl žen na celkovém počtu podezřelých osob ze spáchání trestného činu není zanedbatelný.¹¹⁹

V roce 2020 bylo v Německu policií evidováno celkem 3 100 401 skutků a stíháno celkem 1 969 617 podezřelých osob, z nichž 1 481 252 činili muži a 488 365 ženy. Podíl žen na celkovém počtu podezřelých osob činil tedy 24,8 % (včetně mladistvých pachatelů). Německá kriminální statistika rozlišuje podezřelé osoby dle věku na děti (Kinder), mladistvé (Jugendliche, 14-18 let) a dospívající (Heranwachsende, 18-21 let), přičemž všechny tyto kategorie označuje jako podezřelé do 21 let. Kategorii dospělých (Erwachsene) rozlišuje od věku 21 let. Dospělí pachatelé (tj. od věku 21 let) představovali přibližně 80 % všech podezřelých osob (celkem 1 577 952), z čehož 1 187 761 všech podezřelých činili muži a 390 191 ženy. Podíl žen na dospělých podezřelých pachatelích tedy činil v roce 2020 cca 24,7 %.¹²⁰

---

¹¹⁷ KAISER, Günther, Hans - Jürgen KERNER, Fritz SACK a Hartmut SCHELLHOSS. *Kleines kriminologisches Wörterbuch*. 3. vydání. Heidelberg: C.F.Müller Juristischer, 1993, s. 142. ISBN 9783825212742.

¹¹⁸ SCHMÖLZER, Gabriele. Geschlecht und Kriminalität: Zur kriminologischen Diskussion der Frauenkriminalität. Querelles-net [online]. Baden-Württemberg, 2003 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.querelles-net.de/index.php/qn/article/view/228/236>

¹¹⁹ Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: Ausgewählte Zahlen im Überblick. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/FachlicheBroschueren/IMK-Bericht.pdf?__blob=publicationFile&v=7

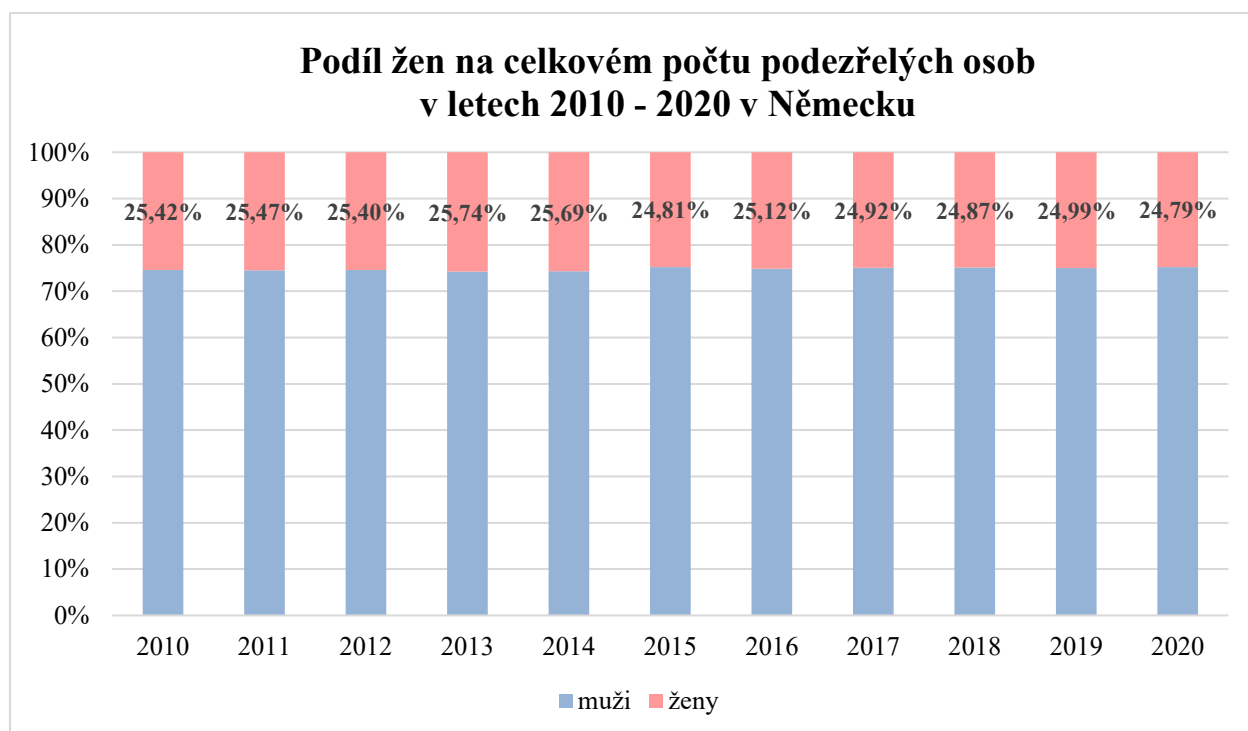
¹²⁰ Tamtéž.

Tabulka č. 3: Počty podezřelých osob v Německu v roce 2020

Podezřelé osoby	Počet	Podíl na celkovém počtu podezřelých (v %)
Podezřelí celkem	1 969 617	100,0
- z toho muži	1 481 252	75,2
- z toho ženy	488 365	24,8

Zdroj: Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: Ausgewählte Zahlen im Überblick. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/FachlicheBroschuren/IMK-Bericht.pdf?__blob=publicationFile&v=7121

Graf č. 7: Podíl žen na celkovém počtu podezřelých osob v letech 2010–2020 v Německu

Zdroj: policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2011–2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*¹²²

Z policejních statistik (Polizeiliche Kriminalstatistik – PKS) za období let 2011 až 2020 vyplývá, že podíl žen na celkovém počtu všech podezřelých osob se příliš nemění a pohybuje se kolem 25 %, což je patrné i ze shora uvedeného grafu.

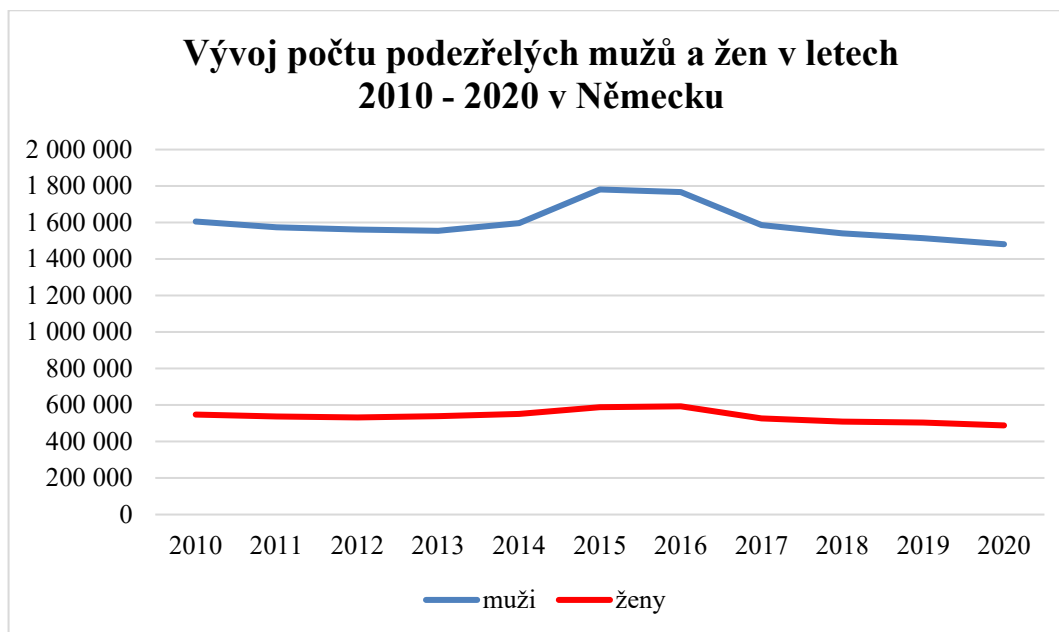
Graf č. 8 zobrazuje dynamiku (vývoj) počtu podezřelých mužů a žen v letech 2010 až 2020 v Německu dle dat získaných z policejních statistik. Z grafu vyplývá, že počty podezřelých žen se

¹²¹ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

¹²² Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

za sledované období pohybují v rozmezí cca 490 tis. až 550 tis. podezřelých žen ročně, přičemž od počátku sledovaného období (tj. od roku 2010) lze sledovat nejprve mírný pokles z hodnoty 547 242 v roce 2010 na hodnotu 531 928 v roce 2012, kdy dále křivka mírně stoupá na hodnotu 593 067 podezřelých žen v roce 2016, kdy dosahuje svého vrcholu. Od roku 2016 počet podezřelých žen pozvolna klesá až na hodnotu 488 365 žen v roce 2020, kdy dosahuje svého minima. Křivka zobrazující vývoj počtu podezřelých mužů v daném období zcela nekopíruje křivku zobrazující vývoj počtu podezřelých žen za shodné období, u mužů narostl počet podezřelých osob výrazněji z hodnoty 1 597 241 v roce 2014 na hodnotu 1 781 388 v roce 2015, v roce 2016 tento počet jen nepatrně poklesl na hodnotu 1 767 739, kdy nadále již má křivka také sestupnou tendenci, nejprve klesá prudčeji na hodnotu 1 586 137 podezřelých osob mužského pohlaví v roce 2017, kdy nadále již je její pokles pozvolný na hodnotu 1 481 252, kdy křivka také dosahuje svého minima. Důvody, proč v roce 2020 sledujeme pokles kriminality, jsou uváděny již v předchozí kapitole a jsou obdobné jako u kriminality sledované na území České republiky, a to zejména v důsledku přijatých opatření souvisejících s pandemií koronaviru v roce 2020, omezeného pohybu obyvatelstva apod.

Graf č. 8: Vývoj počtu podezřelých mužů a žen v letech 2010–2020 v Německu

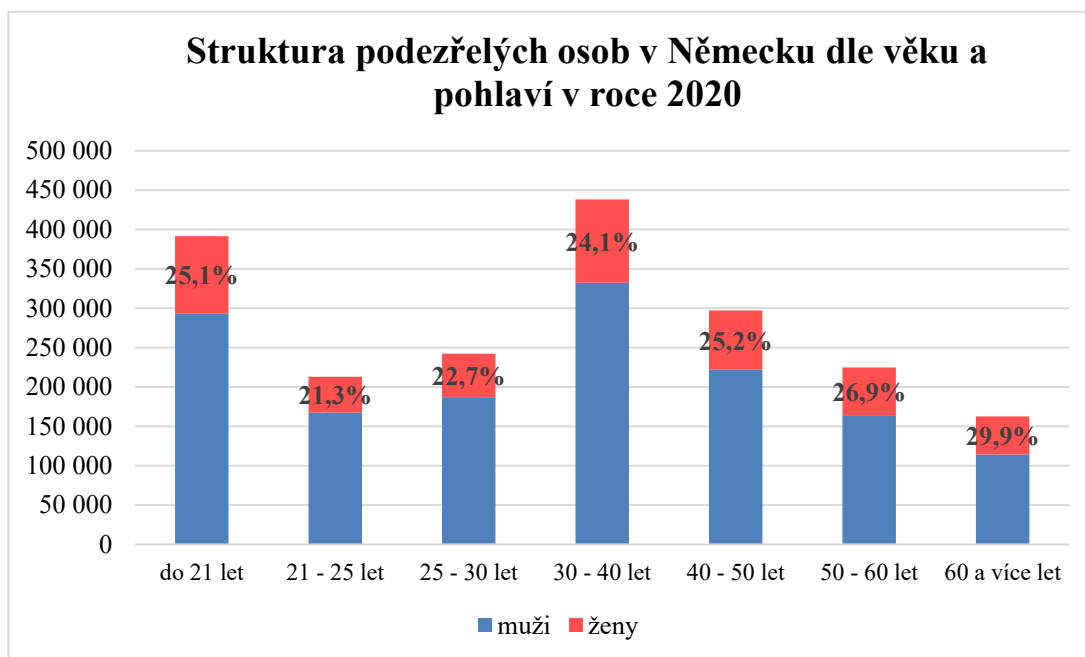

Zdroj: policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2011–2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*¹²³

¹²³ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Z hlediska věku existují určité rozdíly v podílu podezřelých mužů a žen. Z níže uvedeného grafu je patrné, že vyšší podíl podezřelých žen vůči mužům se objevuje ve věkové skupině osob starších 60 let (29,9 %), což je způsobeno zejména vyšším podílem žen v populaci v této věkové skupině oproti mužům. Nejnižší podíl podezřelých žen vůči mužům se objevuje ve věkové skupině od 21 do 25 let, a to 21,3 %. S přibývajícím věkem je ve věkových kategoriích od 40 do 50 let a ve věkové kategorii od 50 do 60 let seznatelný postupný nárůst podílu ženských podezřelých oproti mužskému pohlaví. Nejvíce podezřelých osob se vyskytuje ve věkové kategorii od 30 do 40 let, kde podíl žen dosáhl 24,1 %.^{124 125}

Graf č. 9: Struktura podezřelých osob v Německu dle věku a pohlaví v roce 2020

Zdroj: policejní statistika (Polizeiliche Kriminalstatistik 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*¹²⁶

Kriminální chování mužů a žen se liší nejen kvantitativně, ale také kvalitativně, tedy v druhu páchaných trestných činů. Některé trestné činy jsou pro ženy specifické a podíl podezřelých žen na nich činí 40 % a více všech podezřelých osob. Jde zejména o v Německu existující trestný čin provozování zakázané prostituce (§ 184f StGB Ausübung verbotener Prostitution), jelikož je prostituce provozována převážně ženami (92,4 %). Provozování prostituce

¹²⁴ Destatis (Statistisches Bundesamt): Bevölkerung in Deutschland. Destatis: Statistisches Bundesamt [online]. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://service.destatis.de/bevoelkerungspyramide>

¹²⁵ Bundeskriminalamt. *Bundeskriminalamt: PKS 2020 Bund - Tatverdächtige insgesamt* [online]. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/Bund/Tatverdächtige/BU-TV-01-T20-TV_xls.xlsx?__blob=publicationFile&v=5

¹²⁶ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

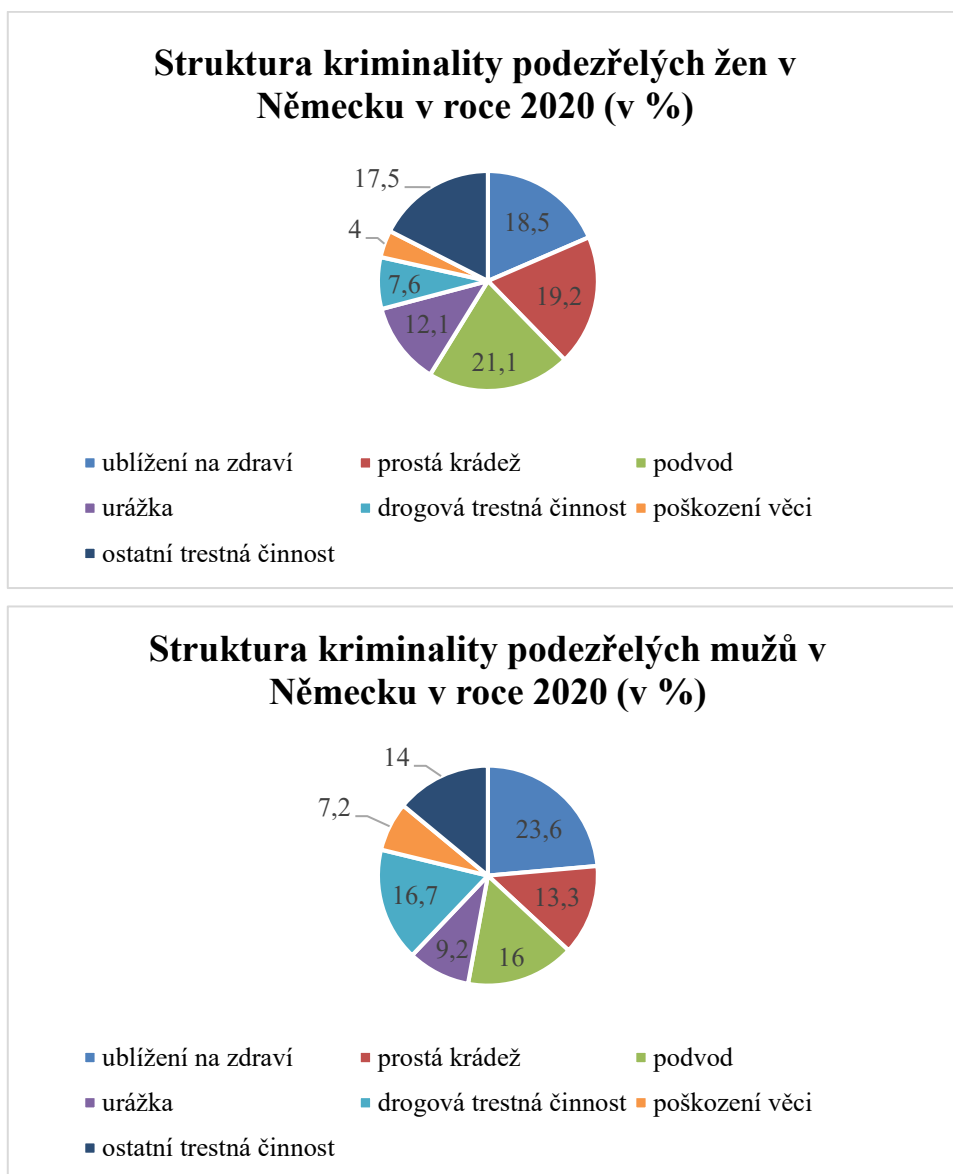
není samo o sobě v Německu kriminalizováno, avšak trestné je soustavné porušování zákazu provozování prostituce nařízeného zákonem na určitých místech či v určitou denní dobu. Za provozování zakázané prostituce hrozí trest odnětí svobody až na 6 měsíců nebo pokuta až do výše 180denních sazeb.¹²⁷ Vysoký podíl mají ženy také u trestných činů křivého podezírání (§ 164 StGB falsche Verdächtigung), nactiutrhaní (§ 187 StGB Verleumdung) a zlomyslné pomluvy (§ 186 StGB üble Nachrede). U těchto vyjmenovaných trestných činů podíl žen na všech podezřelých osobách převyšuje hodnotu 40 %¹²⁸

---

¹²⁷ *Strafgesetzbuch (StGB): Bundesministerium der Justiz, Bundesamt für Justiz* [online]. Bundesministerium der Justiz, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_184f.html

¹²⁸ LEUSCHNER, Fredericke. Täterinnen. In: *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie* [online]. Wiesbaden: Kriminologische Zentralstelle, 2020, s. 130-140 [cit. 2022-12-30]. ISSN 1862-7080. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/s11757-020-00590-4](https://doi.org/10.1007/s11757-020-00590-4)

Grafy č. 10 a č. 11: Struktura kriminality podezřelých mužů a žen za rok 2020 v Německu

Zdroje: policejní statistika (Polizeiliche Kriminalstatistik 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*¹²⁹

Vorlesung Kriminologie II: § 3: Kriminalität und Geschlecht. In: Stafrecht-online.org [online]. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg: Institut für Kriminologie und Wirtschaftsstrafrecht, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: [https://strafrecht-online.org/lehre/ws-2021/kriminologie-2/%C2%A7%203%20-%20Kriminalit%C3%A4t%20und%20Geschlecht%20\(KK%2049-63\).pdf](https://strafrecht-online.org/lehre/ws-2021/kriminologie-2/%C2%A7%203%20-%20Kriminalit%C3%A4t%20und%20Geschlecht%20(KK%2049-63).pdf)

Ze shora uvedených grafů č. 10 a č. 11 vyplývá, že se podezřelé ženy mnohem častěji dopouštějí krádeží a podvodů než muži. Podíl trestných činů, které zahrnují drogy a drogové trestné činy je u žen naopak mnohem nižší než u mužů (u žen činí 7,6 %, u mužů 16,7 %). Ženy se také méně častěji dopouštějí trestných činů spadajících do kategorie ublížení na zdraví.

¹²⁹ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Tabulka č. 4: Počty odsouzených osob za vybrané trestné činy v roce 2019 v Německu

TRESTNÝ ČIN (dle ust. StGB)	POČTY ODSOUZENÝCH			
	odsouzené osoby celkem	odsouzení muži	odsouzené ženy	tj. %
KRÁDEŽ A ZPRONEVĚRA (§ 242 - 248c)	98 380	71 903	26 477	27 %
krádež (§ 242)	75 872	52 308	23 564	31 %
PODVOD A ZPRONEVĚŘENÍ (§ 263 - 266b)	131 372	92 323	39 049	30 %
podvod (§ 263)	76 307	51 039	25 268	33 %
TRESTNÉ ČINY PROTI TĚLESNÉ INTEGRITĚ (§ 223 - 231)	48 599	43 709	4 890	10 %
ubližení na těle (§ 223)	31 777	28 993	2 784	9 %
URÁŽKA (§ 185 - 200)	24 854	21 473	3 381	14 %
OSTATNÍ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINY (§ 283 - 305a)	12 044	10 906	1 138	9 %

Zdroj: Strafverfolgung - Fachserie 10 Reihe 3 - 2019. Destatis: Statistiken der Rechtspflege [online]. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2020 [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300197004.pdf?__blob=publicationFile¹³⁰

Tabulka č. 4 uvádí počty odsouzených osob pro jednotlivé vybrané trestné činy v roce 2019 v Německu. Skupiny trestných činů jsou označeny v souladu se statistikou stíhaných a odsouzených osob, zpracovanou německým statistickým úřadem (Statistisches Bundesamt), která vychází z členění dle německého trestního zákoníku (Strafgesetzbuch, zkratka StGB). Obdobně jako v České republice obsahuje německý trestní zákoník obecnou a zvláštní část, kdy ve zvláštní části jsou uvedeny skutkové podstaty jednotlivých trestných činů, které jsou řazeny do třiceti oddílů dle objektu (chráněného zájmu).

Mezi nejčastěji páchané trestné činy (resp. skupiny trestných činů, pro které jsou ženy nejčastěji odsouzeny) patří trestné činy zařazené do níže uvedených oddílů:

- oddíl čtrnáctý *Urážka* (§ 185-200 StGB), kam spadá např. skutková podstata trestného činu urážky (§ 185 StGB), zlomyslné pomluvy (§ 186 StGB) či nactiutrhaní (§ 187 StGB);
- oddíl sedmnáctý *Trestné činy proti tělesné integritě* (§ 223-231 StGB), kam spadá např. skutková podstata trestného činu ubližení na těle (§ 223 StGB) či těžké ubližení na těle (§ 226 StGB);
- oddíl devatenáctý *Krádež a zpronevěra* (§ 242-248c StGB), kam spadají skutkové podstaty trestných činů krádeže (§ 242 StGB), krádeže se zbraněmi, spáchané bandou,

¹³⁰ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce. V době zpracování této kapitoly byla k dispozici statistika pouze za rok 2019.

krádeže vloupáním do bytu (§ 244 StGB), zpronevěry (§ 246 StGB) či neoprávněného užívání vozidla (§ 248b StGB);

- oddíl dvacátý druhý *Podvod a zpronevěření*¹³¹ (§ 263-266b StGB), kam se řadí skutkové podstaty trestných činů podvodu (§ 263 StGB), úvěrového podvodu (§ 265b StGB), zpronevěření (§ 266 StGB) či zneužití šeků a kreditních karet (§ 266b StGB);
- oddíly dvacátý čtvrtý *Insolvenční trestné činy* (§ 283-283d StGB), dvacátý pátý *Trestná zjištnost* (§ 284-297 StGB), dvacátý šestý *Trestné činy proti hospodářské soutěži* a oddíl dvacátý sedmý *Poškození věci* (§ 303-305a), kam jsou zařazeny skutkové podstaty trestných činů poškození věci (§ 303) či pozměňování dat (§ 303a).¹³²

Z uvedené tabulky je tedy patrné, že ženy v Německu jsou nejčastěji odsouzeny pro majetkové trestné činy, a to zejména pro trestný čin krádeže a podvodu. Pachatelky trestných činů krádeže a zpronevěry (dle ust. § 242 až 248c StGB) představují 27 % všech odsouzených osob pro tuto kategorii trestných činů, obdobně je tomu u kategorie trestných činů podvodu a zpronevěření (§ 263-266b StGB), kde podíl odsouzených žen na všech odsouzených osobách v této skupině trestných činů činí 30 %. Menší měrou se ženy podílejí na násilné trestné činnosti (trestné činy proti tělesné integritě, kam se řadí trestný čin ublížení na těle (§ 223 StGB), kde podíl odsouzených žen činí jen 10 % všech odsouzených osob.

Porovnání s Českou republikou

Z výše uvedených informací vyplývá, že obecně se ženy v Německu podílejí na celkovém počtu podezřelých osob větší měrou (25 %) než je tomu u stíhaných a vyšetřovaných žen v České republice (okolo 18 %). Obdobně u ženských pachatelek převažuje zejména majetková kriminalita, které se jak v České republice, tak i v Německu ženy dopouštějí nejčastěji, přičemž v obou zemích dominuje zejména trestný čin krádeže a podvodu. Ženy se v obou zemích

---

¹³¹ Pozn. rozdíl mezi skutkovými podstatami trestných činů zpronevěry (§ 246 StGB) a zpronevěření (§ 266 StGB):
§ 246 odst. 1 Zpronevěra: (1) *Kdo si protiprávně присvojí cizí movitou věc nebo takovou prisvojí třetímu, trestá se trestem odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem, jestliže čin není ohrožen podle jiných předpisů těžším trestem.*

x

§ 266 odst. 1 Zpronevěření: (1) *Kdo zneužije oprávnění poskytnuté mu zákonem, úředním pověřením nebo právním úkonem, aby disponoval s cizím majetkem nebo aby jiného zavázal, anebo poruší povinnost, kterou má podle zákona, úředního pověření, právního úkonu nebo správcovského poměru založeného pověřením, aby hájil cizí majetkové zájmy, a tím způsobí újmu tomu, jehož majetkové zájmy má hájit, trestá se trestem odnětí svobody až na pět let nebo peněžitým trestem.*

¹³² KRUK, Jiří. Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo, stav 01. 01. 2014. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

dopouštějí v poměrně nízké míře násilné kriminality (zejm. trestných činů ublížení na zdraví dle českého trestního zákoníku, obdobně v Německu trestného činu ublížení na těle). Struktura kriminality je tak v obou zemích obdobná, když její majoritu představují trestné činy majetkové.

S ohledem na rozdílnou systematiku obou trestních zákoníků nelze zcela porovnávat jednotlivé trestné činy a jejich skutkové podstaty, avšak lze konstatovat, že obecně se ženy v Německu oproti mužským pachatelům podílejí na kriminalitě (počtu podezřelých) cca ¼ podílem, přičemž v České republice činí tento podíl necelou jednu pětinu. Z hlediska struktury páchané trestné činnosti dominují v obou zemích u ženských pachatelek zejména trestné činy spadající do kategorie majetkové kriminality, a to zejména trestné činy krádeže a podvodu. Vývoj počtu podezřelých žen v Německu se pohybuje stabilně okolo 25 % všech podezřelých osob a je tedy spíše konstantní. Počet stíhaných a vyšetřovaných pachatelek v České republice má lehce vzestupnou tendenci, když se pohybuje okolo 17-18 %.

Dle statistiky odsouzených osob jsou ženy v České republice po majetkových trestných činech nejčastěji odsouzeny za trestné činy proti rodině a dětem, zejm. pro trestný čin zanedbání povinné výživy. V Německu by tento trestný čin spadl do oddílu dvanáctého zvláštní části trestního zákoníku Trestné činy proti osobnímu stavu, manželství a rodině (§ 169-173 StGB), kdy obdobná skutková podstata je uvedena v § 170 *Porušení vyživovací povinnosti*. Tento trestný čin však dle statistik není příliš často páchán, neboť dle statistiky odsouzených osob za rok 2019 bylo pro tento trestný čin odsouzeno celkem 914 osob, z toho 894 mužů a pouze tedy 20 žen (při celkovém počtu 437 381 odsouzených pachatelů v Německu v roce 2019 podle trestního zákoníku).¹³³

---

¹³³ Strafverfolgung - Fachserie 10 Reihe 3 - 2019. Destatis: Statistiken der Rechtspflege [online]. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2020 [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300197004.pdf?__blob=publicationFile

3. Kriminalita páchaná na ženách

3.1. Vymezení základních pojmů (oběť, poškozený, zvláště zranitelná oběť, viktimologie, viktimnost, viktimizace)

Druhá část práce je zaměřena na ženy jako oběti kriminality. **Oběť** se rozumí osoba, které byla trestným činem způsobena újma, která ji poškodila či ohrozila na životě, zdraví, majetku, cti, svobodě nebo jiných právech.¹³⁴

Pojem **oběť** je současně pojmem právním, který se objevuje např. v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů, který v ustanovení § 2 odst. 2 a 3 obsahuje definici oběti:

„(2) Oběť se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit.

(3) Byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu. Je-li osobou blízkou. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich.“¹³⁵

Od pojmu **oběť** je třeba odlišovat pojem **poškozený**, který je termínem procesním dle ustanovení § 43 trestního řádu. Definice poškozeného však dopadá jak na fyzické, tak i na právnické osoby, kdežto oběť se rozumí pouze osoba fyzická. V porovnání s pojmem poškozený je tedy termín oběť užší, jelikož nezahrnuje právnické osoby. Oběti je třeba věnovat dostatečnou péči a snažit se tak zmírnit dopady trestného činu na její osobnost a kompenzovat jí vzniklou újmu. Útrapy způsobené trestným činem je schopna pociťovat pouze osoba fyzická, právnické osoby, jakožto umělé právní konstrukce, nedisponují vlastnostmi typickými pro osoby fyzické. Oběť tedy může mít a zpravidla i bude mít postavení poškozeného v trestním řízení.¹³⁶

Definice oběti obsažená ve shora uvedeném ustanovení zákona o obětech trestných činů obsahuje tedy v odst. 2 definici **oběti přímé**, přičemž odst. 3 rozšiřuje pojem oběť i na osoby

---

¹³⁴ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.120-121. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹³⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 219. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹³⁶ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 24, marg. č. 5.

pozůstalé, které pociťují újmu způsobenou obětí přímé jako svou vlastní, pokud došlo k usmrcení osoby blízké. Z těchto důvodů je nutné přiznat postavení oběti všem takto postiženým osobám.¹³⁷

Zákon o obětech definuje ještě pojem *zvlášť zranitelná oběť*, jako zvláštní kategorii obětí, u kterých hrozí zvýšené riziko způsobení druhotné újmy, nebo mohou být zastrašovány pachatelem trestného činu. Některé oběti mohou být více náchylné k prohloubení svého citového zranění účastí v trestním řízení. Zákon těmto obětem přiznává zvláštní práva, aby u těchto kategorií osob bylo riziko sekundární viktimizace co nejmenší. Zákon do kategorie zvlášť zranitelných obětí řadí děti, osoby vysokého věku, nebo osoby postižené fyzickým, mentálním či psychickým hendikepem či smyslovým poškozením, oběti trestného činu obchodování s lidmi, oběti trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu zahrnujícího nátaek, násilí či pohrůžku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase či etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo obětí trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, je-li v daném případě zvýšené riziko způsobení druhotné újmy s ohledem na věk těchto obětí, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost se vyjadřovat apod. Zákon této kategorii obětí přiznává zvláštní práva či rozšiřuje rozsah jejich práv, přičemž zvlášť zranitelné oběti jsou oproti ostatním obětem zvýhodněny zejména v právu na bezplatnou právní pomoc, právu na zabránění kontaktu oběti s pachatelem, právu na výslech osobou stejného pohlaví či opačného pohlaví, právem na tlumočníka stejného či opačného pohlaví, prováděním výslechu obzvláště citlivě, prováděním výslechu vyškolenou osobou v přípravném řízení, omezení opakování výslechu, právu na zabránění bezprostředního vizuálního kontaktu s pachatelem, právu na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně za podmínek stanovených trestním řádem (konkrétně ust. § 51a trestního řádu).¹³⁸

Obětem se věnuje *viktimologie* (z latinského *victima* – oběť), která je součástí kriminologie.¹³⁹ Kriminologický slovník definuje viktimologii jako vědní odvětví kriminologie, které se zabývá osobností oběti (biologickými, psychologickými, sociálními rysy), vztahy mezi pachatelem a obětí, rolí oběti při vzniku trestného činu, rolí oběti při odhalování trestného činu, vyšetřování a soudním projednávání, pomoci obětem, způsoby jejich odškodňování a rehabilitace a ochranou občanů před viktimizací. Viktimologie jako vědní obor se začala rozvíjet v 60. letech

---

¹³⁷ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 26, marg. č. 19.

¹³⁸ § 2 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁹ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.120-121. ISBN 978-80-7598-554-5.

20. století v USA, Kanadě, Velké Británii a na Novém Zélandu a dále postupně v západoevropských zemích a zemích střední Evropy. Viktimologie má značný význam pro prevenci kriminality a jejím ústředním tématem je zkoumání situačního dynamického vztahu mezi obětí a pachatelem. Soustředí se na studium podílu viny či zavinění oběti na trestné činnosti, přičemž pojem vina či zavinění má ve viktimologii odlišný význam od trestněprávní kategorie zavinění. Viktimologie se především snaží formulovat různé závěry a doporučení pro předcházení situací, které se mohou přeměnit v kriminální viktimizaci.¹⁴⁰

Viktimologie pracuje s dalšími pojmy, vázícími se k obětem trestných činů a charakterizujícími jejich vlastnosti. Jedním z nich je pojem **viktimnost**, vyjadřující určité dispozice člověka či skupiny osob stát se obětí trestného činu. Každá osoba se může stát obětí trestného činu, avšak pravděpodobnost, že tak nastane, není ve společnosti rovnoměrně rozložena, některé skupiny osob se oběťmi stávají častěji a existuje u nich vyšší pravděpodobnost, že se obětí trestné činnosti stanou. Riziko stát se obětí trestné činnosti tedy souvisí mj. s vlastnostmi osoby, jejím zaměstnáním, sociální rolí a chováním, a v neposlední řadě také s prostředím, ve kterém se tato osoba pohybuje.¹⁴¹

Viktimnost lze tedy definovat jako stupeň pravděpodobného rizika, že se jednatel či určitá skupina osob stane obětí trestného činu.¹⁴² Vědecky byla prokázána souvislost mezi profesí jedince a viktimností, neboť např. trestnými činy proti životu a zdraví jsou zvýšeně viktimní např. policisté, hlídači či ostraha. Shodně byl prokázán vztah viktimnosti a věku osoby, neboť mladí lidé se častěji než starší osoby ocitnou v nebezpečných situacích v důsledku způsobu svého života, což má za příčinu, že se častěji stávají oběťmi ublížení na zdraví. Na viktimnost mohou mít vliv také psychické vlastnosti jedince a dále sociální charakteristiky jedince, kdy z hlediska viktimnosti hraje roli např. také příslušnost k určité minoritě.¹⁴³

Proces, během něhož se z potenciální oběti stává oběť skutečná, se nazývá **viktimizace**. Hlavní roli v tomto procesu má jednoznačně pachatel. Viktimologie však v rámci svého zaměření zkoumá chování oběti, vztah oběti a pachatele a míru viktimizace. I samotná oběť sehrává v procesu viktimizace důležitou roli, neboť svým chováním může ovlivnit či ovlivňuje jeho průběh. Oběť může svým chováním před spácháním trestného činu i v průběhu jeho páchaní či po

---

¹⁴⁰ § 2 odst. 2 a 3 zákona č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴¹ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.122-123. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹⁴² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 218. ISBN 978-80-7380-312-4.

¹⁴³ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.123-125. ISBN 978-80-7598-554-5.

něm zasáhnout do procesu viktimizace a ovlivnit např. i intenzitu a rozsah způsobené újmy, pokud pachatele v jeho jednání stimuluje či útok přímo vyvolá či vystupňuje, nebo jej vyprovokuje. Nezanedbatelná část obětí také přispívá ke své viktimizaci svým neopatrným chováním či podceňováním nebezpečí, pod kterým lze rozumět např. nedostatečné zabezpečení svého majetku proti krádeži (nezamčený automobil, nošení peněženky v otevřené kabelce, vychloubání se svým majetkem apod.). K vyjádření podílu oběti na její viktimizaci se používá v kriminologii pojmu vina oběti či její zavinění, kterým je myšleno hodnocení chování oběti jako nevhodného, avšak tento pojem nemá žádnou spojitost s pojmem zavinění, jak jej chápe trestní právo.¹⁴⁴

Viktimizace je dynamickým procesem, který se formuje již před samotným okamžikem spáchání trestného činu a má několik fází. Proces viktimizace se tradičně rozděluje na viktimizaci primární, sekundární a terciární, dále se také hovoří o tzv. reviktimizaci.¹⁴⁵

Jako **primární viktimizaci** lze chápat bezprostřední poškození trestným činem, v jehož důsledku se člověk stává obětí. Důsledky tohoto jednání se pak označují jako primární újma, která může být materiální (škoda na majetku, náklady spojené s opravou poškozeného majetku, léčba, ušlý zisk), fyzická (fyzické následky trestného činu), či psychická (emocionální újma). Nejobtížněji měřitelné jsou samozřejmě důsledky psychické, které mají velmi individuální charakter a projevují se u různých obětí různě. U některých obětí může jít o ztrátu pocitu bezpečí, narušení intimity, poruchy spánku, poruchy pozornosti, plačtivost, úzkosti, deprese apod. **Sekundární viktimizaci** se rozumí poškozování oběti trestné činnosti reakcemi okolí po skončení trestného činu. Následky, se kterými se oběť musí po takovém zacházení ze strany třetích osob potýkat, se nazývají sekundární újma. Na rozdíl od újmy primární má sekundární újma především charakter psychologický či psychický, který může mít značný vliv na další život oběti. Ačkoli se jedná o reakce až po samotném skončení trestného činu, může mít sekundární újma pro oběť daleko horší následky než újma primární. Sekundární újma může být způsobena nepřiměřenou reakcí blízkých osob, neznámých osob (svědci, veřejnost, obyvatelé stejného města/čtvrti), ale i profesionálů (orgánů činných v trestním řízení) či médií. V definici pojmu **terciární viktimizace** se někteří odborníci liší, někteří ji chápou jako neschopnost oběti zpracovat traumatickou událost, přestože k nápravě z hlediska objektivního došlo, jiní terciární viktimizaci definují jako proces, při kterém jsou poškozovány původně nezúčastněné osoby (pozůstalí, obyvatelé oblasti, kde došlo k závažnému trestnému činu apod.). Pod pojmem **reviktimizace** se rozumí opakovaná viktimizace

---

¹⁴⁴ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.123-125. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹⁴⁵ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Oběti kriminality: poznatky z viktimizační studie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, s. 25-29. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-174-5.

jedné a té samé osoby. Z výzkumů obětí bylo zjištěno, že při opakované viktimizaci dochází u obětí k používání takových způsobů a vzorců chování, které mohou pachateli signalizovat jednodušší dosažení cíle, kdy oběť např. působí zranitelněji či nejistě. Objevuje se zejména u trestných činů s dlouhotrvajícím charakterem působících na sebepojetí oběti (typické je např. domácí násilí či sexuální zneužívání).¹⁴⁶

Důležitou roli v procesu viktimizace má nepochybně vztah pachatele a oběti, kde velmi často existuje nějaký předchozí vztah, který tento proces ovlivní. Vztahem pachatele a oběti se rozumí jak vztah objektivní a nezávislý (např. oběť a pachatel bydlí ve stejné obci či jsou sousedé), tak i vztahy subjektivní, kdy oběť a pachatel mohou být v určitém vztahu (přátelském, mileneckém, obchodním apod.). Obsah jejich vztahu je v některých případech trestných činů zkoumán jako motiv trestného činu. Obsah předchozího vztahu oběti a pachatele je tedy třeba zkoumat z té pozice, do jaké míry mohl ovlivnit způsob spáchání trestného činu, kdy např. dobrá předchozí znalost majetkových poměrů oběti a jejího chování může být pro pachatele výhodná, neboť mu značně usnadní přístup k oběti, jejímu oklamání či volbu vhodné doby pro spáchání trestného činu (např. pachatel ví, že oběť se v určité době nevyskytuje v místě svého bydliště apod.). Někdy může být vztah pachatele a oběti pro pachatele i nevýhodný, jelikož oběť pachatele dobře zná a může ho snáze identifikovat. Vztah oběti a pachatele má u různého druhu kriminality různý význam. Obecně menší význam má jejich předchozí vztah u majetkové kriminality, významný je však u kriminality mravnostní a násilné. Z výzkumů vražd vyplynulo, že pouze v jedné pětině ze všech případů vražd neexistoval mezi pachatelem a obětí žádný předchozí vztah, v ostatních případech se pachatel a oběť přinejmenším znali, nebo mezi nimi byl blízký vztah.¹⁴⁷

Viktimologie kromě kvalitativních údajů o obětech zkoumá také údaje kvantitativní, a to konkrétně tzv. *index viktimizace*, který udává počet obětí trestného činu připadající na 100 000 (10 000, 1 000 či jiné měřítko) obyvatel určitého území v určitém časovém období v procentech (např. za období jednoho roku či pěti let). Index viktimizace bývá udáván buď obecně pro veškerou kriminalitu, nebo pro každý druh trestné činnosti zvlášť.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Oběti kriminality: poznatky z viktimizační studie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, s. 28-29. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-174-5.

¹⁴⁷ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.126-127. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹⁴⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 66-67. ISBN 978-80-7380-312-4.

3.2. Fenomenologie (stav, struktura, dynamika, trestněprávní vymezení, domácí násilí)

Jedním ze základních zdrojů dat o trestné činnosti jsou bezpochyby statistiky Policie ČR. Z hlediska informací o obětech trestné činnosti se z nich však nedozvíme mnoho. Policejní statistika totiž neeviduje přímo údaje o obětech trestné činnosti, ale vykazuje oběti v rámci tzv. objektů napadení, který nelze s pojmem obět' zaměňovat. Objektem napadení se rozumí konkrétní objekt, vůči kterému je protiprávní útok pachatele směřován (např. osoba, dům, automobil apod.). Fyzická osoba, která utrpěla újmu v důsledku trestné činnosti, je tedy pouze jednou z možných alternativ objektů napadení a eviduje se pouze u vybraných skutků. Např. u majetkových trestných činů nebude jako objekt napadení fyzická osoba vůbec evidována, jelikož není přímým objektem napadení. Příkladem lze uvést např. trestný čin krádeže vloupáním do obydlí, kde jako objekt napadení bude evidováno samotné obydlí, nikoli však již osoby, které je obývají a jejichž věci byly odcizeny. Stejně tak, pokud při loupeži spáchané vůči jednomu z manželů budou odcizeny věci i druhého manžela, obět'mi sice budou oba manželé, ale objektem napadení evidovaným v policejních statistikách bude pouze manžel, vůči kterému útok pachatele přímo směřoval. Policejní statistiky poskytují tedy jen omezené informace o počtech skutečných obětí trestné činnosti (na rozdíl od jejich pachatelů) a dozvíme se z nich pouze určité vybrané skutečnosti ohledně obětí kriminality, což je nutné zohlednit při jejich interpretaci. Další komplikací je nedostupnost policejních statistik o obětech trestné činnosti, neboť ty nejsou zveřejňovány jako např. informace o pachatelích trestné činnosti ve Statistických přehledech kriminality, ale jsou zpřístupněny veřejnosti pouze omezeným způsobem prostřednictvím statistik Českého statistického úřadu (ČSÚ) v sekci „Soudnictví, kriminalita“. Tato data o obětech kriminality byla vždy dříve speciálně vyžádána ze strany Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP) za účelem zpracování každoroční analýzy trendů kriminality. V posledních letech byly však statistiky o obětech naposledy zpracovány v roce 2015, následně v letech 2016 až 2018 proběhla rozsáhlá rekonstrukce statistiky kriminality, a proto jsou data za toto období velmi nepřesná nebo dokonce chybějí. Ani rozsáhlou rekonstrukcí statistiky kriminality nebylo však dosaženo odstranění nedostatku spočívajícího v evidenci obětí pouze v rámci objektů napadení a jen u vybraných skupin trestných činů, a to zejména u kriminality násilné a mravnostní.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ Časopis *Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

Ze statistiky Českého statistického úřadu za rok 2020 vyplývá, že v roce 2019 bylo v České republice evidováno celkem 33 094 obětí, z čehož 15 745 obětí činily ženy a 17 349 obětí tvořili muži. Tento počet však představuje pouze jednu šestinu všech evidovaných trestných činů Policií ČR za rok 2019 dle policejní statistiky.¹⁵⁰

Podrobnější údaje o obětech trestné činnosti jsou zveřejňovány u násilné a mravnostní kriminality, z nichž se dozvíme i některé detailnější informace o obětech (pohlaví, věk, vztah k pachateli apod.). Tento druh trestné činnosti však tvoří přibližně jen polovinu celkového počtu evidovaných obětí trestné činnosti.¹⁵¹

Tabulka č. 5: Počty obětí vybraných trestných činů za rok 2019 v ČR dle statistiky ČSÚ

Vybrané trestné činy	ženy	muži	celkem
celkem	15 745	17 349	33 094
vraždy	60	104	164
loupeže	539	994	1 533
násilí proti úřední osobě	85	712	797
úmyslné ublížení na zdraví	1 245	3 893	5 138
nebezpečné vyhrožování	1 331	1 072	2 403
vydírání	534	712	1 246
týrání svěřené osoby	152	164	316
týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě	530	64	594
znásilnění	634	60	694
pohlavní zneužívání	639	149	788
šíření pornografie	76	21	97

Zdroj: Zaostřeno na ženy a muže 2020: Soudnictví, kriminalita. *Český statistický úřad* [online]. 2020, 31.12.2020 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200601.pdf/568eb8b1-fc68-4de4-ae95-3552f1f15b3c?version=1.3>¹⁵²

Ze shora uvedené tabulky, která uvádí vybrané trestné činy (spadající do násilné a mravnostní kriminality), u kterých je Policií ČR evidována fyzická osoba jako objekt napadení, vyplývá, že celkový počet evidovaných ženských a mužských obětí se zásadně neliší – ženské evidované oběti představují cca 48 % všech evidovaných obětí a mužské oběti cca 52 % všech evidovaných obětí za rok 2019. Ženy se častěji než muži stávají obětí trestného činu nebezpečné vyhrožování, kde celkový počet evidovaných ženských obětí za rok 2019 dosáhl hodnoty 1 331

¹⁵⁰ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

¹⁵¹ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

¹⁵² Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

obětí, u mužů to bylo 1 072 obětí. Mezi trestné činy, jejichž oběťmi jsou převážně ženy, spadá trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě, kde počet ženských obětí evidovaných Policií ČR za rok 2019 činil 530 obětí (tj. 89 % všech obětí), zatímco počet mužských obětí činil „jen“ 64 obětí. Srovnatelný je počet evidovaných ženských a mužských obětí u trestného činu týrání svěřené osoby, kde počet ženských obětí činí 152 a podíl mužských obětí 164. Zásadní je také výrazný rozdíl mezi počtem ženských a mužských obětí u trestného činu znásilnění, jehož obětí bylo v roce 2019 dle údajů Policie ČR 634 žen a 60 mužů, přičemž podíl žen jako obětí na tomto trestném činu představuje více než 91 % evidovaných obětí. Obdobně ženy představují majoritní část obětí u trestného činu pohlavního zneužívání, kde jejich podíl za rok 2019 činil 81 %.¹⁵³

Data týkající se obětí trestné činnosti lze čerpat také z justiční statistiky, vedené Ministerstvem spravedlnosti v rámci systému CSLAV. Tato statistika eviduje data o obětech trestné činnosti ve statistickém listu trestního pro fyzické osoby, kde jsou oběti evidovány v kategorii sledovaných okolností trestné činnosti. Obětí trestného činu se pro účely statistiky rozumí fyzická osoba dle ust. § 2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, resp. poškozený ve smyslu ust. § 43 trestního řádu, kdy je třeba zobrazená data ještě třídít dle různých kódů na kategorie „oběť žena“, „oběť muž“, „oběť dítě žena“, „oběť dítě muž“, „oběť senior žena“ a „oběť senior muž“. Kromě uvedeného obsahuje statistický list položku vztah mezi obětí a pachatelem. Ačkoli se na první pohled data evidovaná v justiční statistice zdají být přesnější či úplnější než data evidovaná Policií ČR, i u nich lze však nalézt několik problémů. Přesnost dat v justiční statistice komplikují časté změny v instrukcích ke sběru dat a změny ve vyznačovaných kódech. Do roku 2018 bylo možné ve sledovaných kódech vyznačit pouze tři sledované okolnosti a kódy pro oběti u dětí a seniorů nerozlišovaly pohlaví. Do roku 2019 byly pravidelně vyznačovány kódy obětí pouze u žen nebo dětí, informace o obětech mužích a seniorech tedy nemusely být odpovídajícím způsobem vůbec zaznamenány. Rovněž do roku 2010 nebyl sledován vztah oběti a pachatele kromě případů domácího násilí. Dalším problémem této statistiky je také dostupnost dat, která jsou zveřejňována na stránce InfoData, přičemž ze zveřejněného listu „Oběti trestných činů“ pro rok 2019 je patrné, že u některých kategorií (oběť dítě a oběť senior) data za dané období úplně

---

¹⁵³ Zaostřeno na ženy a muže 2020: Soudnictví, kriminalita. Český statistický úřad [online]. 2020, 31.12.2020 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200601.pdf/568eb8b1-fc68-4de4-ae95-3552f1f15b3c?version=1.3>

chybí. Je tedy zřejmé, že i v této statistice určitá část dat o obětech chybí, což je nutné vzít na vědomí při práci s touto statistikou a používáním dat v ní obsažených.¹⁵⁴

Ze statistických listů o obětech trestných činů za rok 2020 vyplývá, že z celkového počtu 25 929 evidovaných obětí činily dospělé ženy 6 131 obětí, dospělí muži 10 562 obětí, děti představovaly 7 678 obětí a senioři celkem 1 558 obětí.¹⁵⁵ Za období roku 2019 je justiční statistika zčásti nevyplněna, kdy zcela chybějí údaje o obětech v kategoriích děti a senioři. Z uvedené statistiky vyplývá, že v roce 2019 představovaly ženy 7 401 obětí a muži 12 319 obětí. Ženy tak v roce 2019 představovaly 37,5 % všech evidovaných obětí trestných činů, v roce 2020 činil podíl dospělých žen na celkovém počtu evidovaných obětí 36,7 %.¹⁵⁶

Tabulka č. 6: Počty obětí v letech 2010 až 2020 v ČR dle pohlaví (justiční statistika)

Počty obětí dle justiční statistiky za období let 2010-2020					
rok	ženy	muži	děti do 18 let	senioři nad 65 let	celkem
2010	7 597	11 736	10 686	837	30 856
2011	6 937	10 977	10 137	847	28 898
2012	8 368	13 474	11 123	1 125	34 090
2013	9 364	14 856	12 981	1 407	38 608
2014	8 861	14 400	11 690	1 444	36 395
2015	8 160	13 181	9 781	1 308	32 430
2016	7 976	12 458	9 552	1 145	31 131
2017	6 659	11 220	8 026	1 135	27 040
2018	7 164	11 656	0	0	18 820
2019	7 401	12 319	0	0	19 720
2020	6 131	10 562	7 678	1 558	25 929

Zdroj: Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“a „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>¹⁵⁷

Tabulka č. 6 uvádí přehled počtu obětí za období let 2010 až 2020 evidovaných soudy v České republice, který je členěn dle pohlaví oběti a dále zachycuje počty obětí v kategorii dětí do 18 let a seniorů (tj. osob nad 65 let věku). Zaměříme-li se pouze na skupiny obětí v kategorii

¹⁵⁴ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

¹⁵⁵ Přehled Obětí trestných činů - právní předpis TRZ2009. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. 2021, 16.6.2021 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

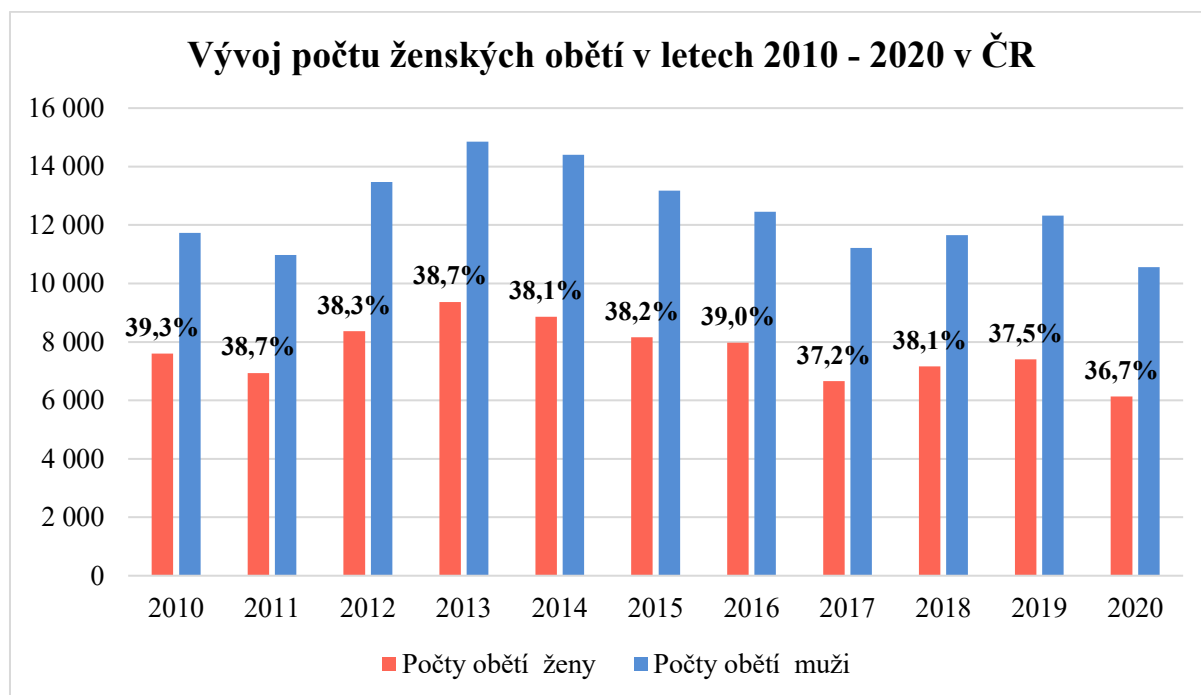
¹⁵⁶ Přehled Obětí trestných činů - právní předpis TRZ2009. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. 2020, 16.9.2020 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

¹⁵⁷ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

dospělých žen a mužů (tj. bez kategorií dětí do 18 let a seniorů nad 65 let), lze z uvedené tabulky zjistit, že počet ženských obětí se ve sledovaném období pohybuje v rozmezí cca 6 000 - 9500 obětí ročně, přičemž největší počet ženských obětí byl evidován v roce 2013.

Vývoj počtu ženských obětí ve sledovaném období je patrný z níže uvedeného grafu, kdy se podíl ženských obětí na celkovém počtu evidovaných obětí pohybuje za celé sledované období mezi 36-39 %. Podíl ženských obětí od roku 2018 mírně klesá, kdy v roce 2020 činil 36,7 % všech evidovaných obětí. Celkově dle justiční statistiky poklesl i počet všech evidovaných obětí, který v roce 2018 činil 18 820 obětí a v roce 19 720 obětí, kdy však tyto údaje je nutné interpretovat s velkou opatrností, neboť ve statistice za rok 2018 a 2019 zcela chybí údaje o obětech v kategoriích děti a senioři, které dohromady (dle údajů z ostatních let) představují cca 10-11 tisíc evidovaných obětí. I přesto je ale možné v roce 2020 vysledovat pokles počtu všech evidovaných obětí, kdy celkový počet evidovaných obětí za rok 2020 činil 25 929 obětí, oproti předchozím letům, kdy např. v roce 2013 dosahoval počet všech evidovaných obětí dle justiční statistiky hodnoty 38 608 obětí a postupně klesal pod hodnotu 30 tisíc evidovaných obětí kriminality ročně. Pokles celkového počtu obětí v roce 2020 lze přisuzovat i proběhlé pandemii koronaviru, v důsledku které byla přijata řada vládních opatření, kterými byl omezen zejména pohyb osob (např. zákaz vycházení v nočních hodinách apod.).

Graf č. 12: Vývoj počtu ženských obětí v letech 2010–2020 v ČR (dle justiční statistiky)

Zdroj: Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“ a „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

Pozn. Graf č. 12 porovnává pouze oběti evidované v justiční statistice za příslušné roky v kategorii oběti ženy a oběti muži (tj. bez kategorií dětí a seniorů).¹⁵⁸

Níže uvedená tabulka uvádí počty obětí vybraných trestných činů za roky 2019 a 2020 dle pohlaví, kdy uvedené údaje jsou čerpány z justiční statistiky (Statistických listů). Z tabulky vyplývá, že i dle údajů justiční statistiky se ženy ve sledovaném období staly častěji oběťmi trestných činů znásilnění (§ 185 TZ), pohlavního zneužití (§ 187 TZ), zanedbání povinné výživy (§ 196 TZ), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TZ), nebezpečného vyhrožování (§ 353 TZ) a nebezpečného pronásledování (§ 354 TZ). U trestného činu pohlavního zneužití jsou uvedeny statistické údaje i v kategorii dětí, neboť skutková podstata tohoto trestného činu vyžaduje, aby předmětem útoku bylo dítě mladší patnácti let. Z uvedených dat za rok 2020 je zřejmé, že obětí tohoto trestného činu se tak mnohem častěji stávají dívky než chlapci. Data za rok 2019 bohužel nejsou v justiční statistice obsažena.

¹⁵⁸ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Tabulka č. 7: Oběti vybraných trestných činů dle pohlaví v letech 2019 a 2020 v ČR

Oběti vybraných trestných činů dle TZ	ženy		muži	
	2019	2020	2019	2020
§ 140 vražda	13	28	28	29
§ 146 ublížení na zdraví	422	376	1 608	1 322
§ 173 loupež	180	156	377	367
§ 175 vydírání	249	190	294	271
§ 185 znásilnění	128	91	4	8
§ 187 pohlavní zneužití (z toho dětí)	0	4	4	2
	-	233	-	23
§ 196 zanedbání povinné výživy	145	102	73	64
§ 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí	181	165	15	13
§ 353 nebezpečné vyhrožování	480	413	390	392
§ 354 nebezpečné pronásledování	152	127	40	22
celkem obětí za rok	7 401	6 131	12 319	10 562

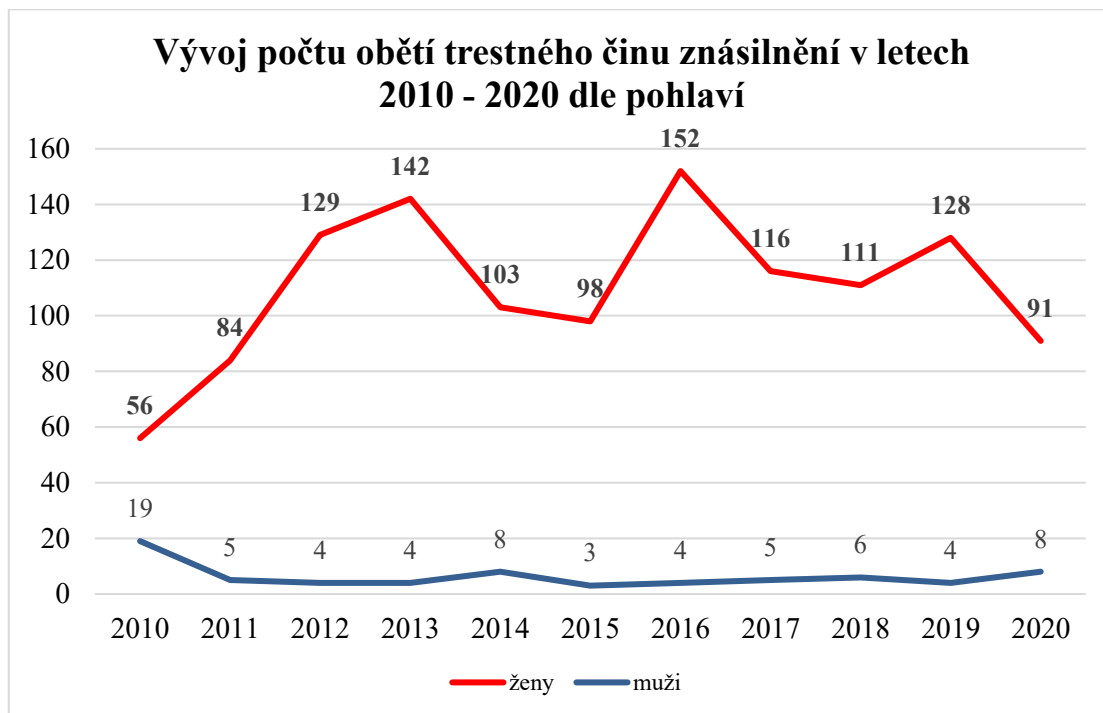
Zdroj: Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“ za roky 2019 a 2020. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>¹⁵⁹

Nejvýraznější rozdíl v počtu obětí ženského a mužského pohlaví lze tak jednoznačně vysledovat u trestného činu znásilnění, kdy počet ženských obětí evidovaných soudy činil v roce 2019 celkem 128 osob a mužských obětí pouze 4 osoby, ženy tak u tohoto trestného činu představovaly 97 % všech obětí (v roce 2020 to bylo 92 %). Vysoký podíl mají ženy jako oběti i u trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí, u kterého v roce 2019 i v roce 2020 představovaly 92 % všech obětí. Třetím trestným činem, na němž mají z hlediska obětí ženy nejvyšší podíl je trestný čin nebezpečného pronásledování, jehož oběti v roce 2019 byly představovány ze 79 % ženami a 21 % muži, v roce 2020 představovaly ženské oběti 85 %.

Vysoký podíl mají ženy jako oběti rovněž na trestném činu nebezpečného vyhrožování, kdy představují větší část obětí (v roce 2019 představovaly cca 62 % obětí, v roce 2020 představovaly 51 % obětí).

¹⁵⁹ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

Graf č. 13: Vývoj (dynamika) počtu obětí trestného činu znásilnění v letech 2010 až 2020 dle pohlaví

Zdroj: Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“ za roky 2019 a 2020. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>¹⁶⁰

Jelikož ženy představují naprostou většinu obětí trestného činu znásilnění, je dynamice (vývoji) počtu obětí tohoto trestného činu věnována větší pozornost. Dynamiku počtu obětí tohoto trestného činu zobrazuje shora uvedený graf, ze kterého na první pohled vyplývá, že počty obětí mužů se pohybují po celou dobu sledovaného období (tj. v letech 2010 až 2020) pouze v jednotkách obětí, s výjimkou roku 2010, kdy bylo soudy evidováno 19 mužských obětí znásilnění. Křivka zobrazující vývoj ženských obětí ve sledovaném období má proměnlivější průběh, kdy nejprve počet evidovaných ženských obětí od roku 2010 do roku 2013 stoupal až na hodnotu 142 evidovaných obětí ročně, následně opět klesal pod hodnotu 100 obětí ročně, když v roce 2015 bylo evidováno 98 ženských obětí znásilnění, poté následoval opět prudký nárůst v roce 2016 na 152 obětí a od tohoto roku má počet ženských obětí znásilnění spíše klesající charakter, kdy se hodnota postupně snižuje a v roce 2020 bylo soudy evidováno 91 ženských obětí znásilnění.

Data o obětech trestné činnosti shromažďuje i Probační a mediační služba, nejsou však veřejně prezentována na jejích webových stránkách, ale jsou publikována v rámci Zprávy o situaci

¹⁶⁰ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

v oblasti vnitřní bezpečnosti, kterou zpracovává Ministerstvo vnitra České republiky a je schvalována vládou. V ní se uvádí, že Probační a mediační služba poskytovala v daném roce právní informace a psychosociální podporu obětem trestných činů ve svých střediscích po celé České republice. Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti za rok 2020 se uvádí, že Probační a mediační služba zahájila spolupráci a poskytovala pomoc a poradenství celkem 4 306 obětem trestných činů. V 90,9 % případů se jednalo o dospělé osoby, v 3,9 % se jednalo o děti či mladistvé a zbylých 5,5 % tvořily osoby starší 65 let. Ve Zprávě se dále uvádí, že ve srovnání s rokem 2019 došlo k poklesu obětí trestných činů, se kterými Probační a mediační služba navázala spolupráci, a to o 15,1 %.¹⁶¹ Počet obětí, kterým úředníci Probační a mediační služby poskytli pomoc nebo s nimi navázali spolupráci, však tvoří cca jednu čtvrtinu všech obětí evidovaných v justiční statistice, což lze samozřejmě očekávat, neboť úředníci Probační a mediační služby nemohou přijít a ani nepřijdou do styku se všemi oběťmi trestných činů.

Kromě orgánů evidujících data o obětech trestné činnosti jako jsou Policie ČR či soudy, popř. Probační a mediační služba, existují ještě statistiky nevládních organizací, které obětem také poskytují potřebnou pomoc a pracují s nimi. Tyto statistiky mají ovšem omezenou vypovídací hodnotu, neboť na tyto organizace se obrátí s žádostí o pomoc pouze zlomek obětí. Z viktimizační studie provedené v roce 2019 vyplynulo, že služby těchto nevládních organizací pomáhajících obětem využila pouze menšina respondentů, která byla obětí trestné činnosti. Ze statistiky Bílého kruhu bezpečí (BKB), který dlouhodobě poskytuje své služby obětem kriminality vyplývá, že jeho služeb využilo v roce 2019 celkem 2 574 obětí, kterým byly poskytnuty konzultace. Své statistiky si vedou i jiné pomáhající organizace, které jsou zaměřené na konkrétní skupiny obětí (např. ProFem, LaStrada, In IUSTITIA apod.).¹⁶²

Zajímavé informace a data se podávají také z různých výzkumných šetření obětí kriminality či výzkumů viktimizace, jejichž účelem je zjišťovat rozsah skutečné kriminality. Výzkumy jsou prováděny především na reprezentativním vzorku jedinců, kteří jsou dotazováni, zda se stali ve sledovaném období obětí trestné činnosti, popř. zda byli trestnými činy viktimizováni. V České republice jsou výzkumy obětí kriminality realizovány již od 90. let 20. století, kdy se již Československo zapojilo do mezinárodního komparativního výzkumu označovaného jako ICVS. Poslední z viktimizačních výzkumů na národní úrovni se uskutečnil

---

¹⁶¹ Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019) [online]. In: Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor prevence kriminality, 2021, s. 17-18 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2020/>

¹⁶² Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-27]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

v roce 2017. Výhodou těchto výzkumů je, že dokáží zachytit latentní kriminalitu, kterou její oběti nikde neoznámily. Výzkumy napomáhají i zkoumání vztahu viktimizace a dalších faktorů měřených v rámci prováděného výzkumu, které ani z oficiálních statistik nelze získat. Díky opakovaným výzkumům lze ze získaných dat predikovat i určité trendy.¹⁶³

Bohužel ani data získaná na základě viktimizačních výzkumů nejsou zcela spolehlivá, mohou sloužit jako vhodné doplnění oficiálních statistik o kriminalitě a jejích obětech, avšak mohou se potýkat také s různými nedostatky či problémy, jako je např. reprezentativnost výzkumného vzorku, pravdomluvnost respondentů, kvalita prováděného dotazování. Největším limitem je bezpochyby omezenost těchto výzkumů, pomocí kterých lze zachytit pouze vybranou část obětí, orientovanost výzkumů jen na specifické trestné činy, kdy nelze v dotazníku pokrýt celou škálu trestných činů, kdy u většiny jsou otázky v šetření soustředeny pouze na jednoznačně identifikovatelné delikty jako je krádež, loupež apod. Zachycená viktimizace tak nemusí zcela odpovídat skutkové podstatě konkrétního trestného činu, neboť se šetření spoléhají pouze na subjektivní hodnocení respondentů bez bližších znalostí či právního vzdělání, a tak se vyhodnocení incidentu může lišit od toho, jak by daný čin vyhodnil policejní orgán.¹⁶⁴

Ačkoli tedy existuje celá řada statistik o obětech kriminality, každá z nich má své určité přednosti ale i nevýhody a žádný z těchto zdrojů nemůže pokrýt problematiku obětí komplexně. V současné době tak bohužel neexistuje žádná oficiální statistika, která by dokázala poskytnout kompletní informace o obětech registrované trestné činnosti. Policejní statistika by mohla být poměrně spolehlivým zdrojem dat o obětech kriminality, ovšem současné nastavení systému sběru dat a evidování objektů napadení není pro shromažďování údajů o obětech trestné činnosti příliš vhodné (neboť u některého druhu kriminality data zcela chybí – viz majetková kriminalita), někdy je výkaz nespolehlivý v tom, že je upřednostněna evidence jiného objektu zájmu, např. movité věci před poškozenou osobou apod. Bohužel nejsou data ani snadno dostupná, když jsou zveřejňována prostřednictvím statistiky Českého statistického úřadu a nikoli samotnou Policií ČR.¹⁶⁵ Uvedená data (ať již pocházejí z policejní, justiční či jiné statistiky) je třeba brát v úvahu pouze s velkou rezervou a výsledky z nich interpretovat opatrně. Zlepšení systému sběru dat o

---

¹⁶³ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-27]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

¹⁶⁴ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-27]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

¹⁶⁵ *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-27]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

obětech a jejich shromažďování by přitom mohlo mít pozitivní dopad pro výzkum obětí a mít přínos i pro prevenci kriminality a kriminologický výzkum.

3.2.1. Trestněprávní vymezení vybraných trestných činů páchaných na ženách

Z výše uvedených statistik kriminality vyplynulo, že ženy se ve sledovaném období předchozích let stávaly mnohem častěji oběťmi těchto (vybraných) trestných činů: znásilnění (§ 185 TZ), pohlavní zneužití (§ 187 TZ), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TZ), nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ) a nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ).

Znásilnění (§ 185 TZ)

Skutková podstata trestného činu znásilnění je obsažena v ustanovení § 185 trestního zákoníku. Jedná se o nezávažnější formu útoku na lidskou důstojnost v sexuální oblasti. Objektem tohoto trestného činu je právo každého člověka svobodně se rozhodovat o svém pohlavním životě. Pachatel může dosáhnout pohlavního styku s jinou osobou násilím, pohrůzkou násilí či pohrůzkou jiné těžké újmy anebo zneužitím její bezbrannosti (např. hlubokého spánku, silného opojení v důsledku návykové látky apod.). Trestný čin znásilnění je dokonán až uskutečněním pohlavního styku, kterým se rozumí jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiného člověka. Dle kvalifikované skutkové podstaty obsažené v ustanovení § 185 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku bude posuzováno jednání pachatele spočívající v provedení pohlavního styku formou soulože anebo pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží. Předmětem útoku trestného činu znásilnění je jakýkoli člověk, tedy muž, žena, osoba bez určené genderové identity, a to bez ohledu na její vyspělost, pověst, způsob života či věk. Bude-li trestný čin znásilnění spáchán na dítěti, bude kvalifikován dle vyšší trestní sazby. Obětí trestného činu znásilnění může být i muž či žena, se nímž či se kterou již pachatel měl dříve pohlavní styk, nebo s ním žije jako druh, v manželství či registrovaném partnerství. V takovém případě je však trestní stíhání takového pachatele podmíněno souhlasem poškozené osoby (druha či družky, manžela či manželky, registrovaného partnera či registrované partnerky). V případě, že se pachatel pokusí donutit jinou osobu k pohlavnímu styku, ale od dokonání nakonec dobrovolně upustí, zanikne trestnost pokusu znásilnění, ale pachatel může být trestně odpovědný za dokonáný trestný čin vydírání dle ustanovení § 175 trestního zákoníku. Subjektivní stránka trestného činu znásilnění vyžaduje úmysl. Pachatel musí vědět o tom, že oběť nesouhlasí s pohlavním stykem, nebo že se

nachází ve stavu bezbrannosti a musí s tím být přinejmenším srozuměn. Pachatelem trestného činu znásilnění může být jakákoli trestně odpovědná fyzická osoba.¹⁶⁶

Pohlavní zneužití (§ 187 TZ)

Trestný čin pohlavního zneužití spočívá v tom, že pachatel s dítětem mladším patnácti let vykoná soulož či takové dítě jinak pohlavně zneužije. Jde o úmyslný trestný čin, je tedy nutné, aby pachatel věděl, že své jednání směřuje vůči dítěti mladšímu patnácti let. O trestný čin pohlavního zneužití se jedná i tehdy, pokud pachatel nepoužije vůči dítěti mladšímu patnácti let žádného donucení a pokud tedy dítě se souloží či jinou formou pohlavního zneužití souhlasí. Objektem trestného činu pohlavního zneužití je mravní, psychický a tělesný vývoj dětí mladších patnácti let. K dokonání tohoto trestného činu se však nevyžaduje, aby byl tento vývoj skutečně narušen. Na rozdíl od trestného činu znásilnění u pohlavního zneužití absentuje požadavek donucení či bezbrannosti, jelikož zákon chrání dítě mladší patnácti let i v případě, že by poskytlo se souloží či jinou formou pohlavního zneužití svůj souhlas.¹⁶⁷ Ačkoli předmětem útoku pohlavního zneužití je dítě mladší patnácti let, je ze statistik kriminality zřejmé, že oběťmi tohoto trestného činu se stávají převážně dívky mladší patnácti let (91 % v roce 2020), ve srovnání s chlapci mladšími patnácti let, kteří v roce 2020 představovali 9 % obětí.¹⁶⁸

Týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TZ)

Trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí se dopustí ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu, která s ním žije ve společném obydlí (a která není pachateli svěřena do výchovy či péče). Jedná se o trvajícím delikt. Odpovědnost za tento trestný čin představuje jednu z hlavních forem domácího násilí. Objektem trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí je zájem společnosti na ochraně osob před domácím násilím, tedy na ochraně takových osob, které jsou osobami blízkými pachateli či osobami žijícími s pachatelem ve společném obydlí. Objektivní stránka tohoto deliktu spočívá v tom, že pachatel týrá osobu, která s ním žije ve společném obydlí, přitom může jít o osobu blízkou nebo jinou osobu, která spolu s ním daný prostor obývá. Pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu není podstatné, kde k formám týrání dochází, ale důležité je především to, že pachatel a tato osoba spolu bydlí ve společném obydlí. Pojmem týrání

---

¹⁶⁶ ŠČERBA, Filip. § 185 [Znásilnění]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁶⁷ ŠČERBA, Filip. § 187 [Pohlavní zneužití]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁶⁸ Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“ za roky 2019 a 2020. InfoData: Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

se dle judikatury rozumí *zlé nakládání s osobou vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti, které týraná osoba pocituje jako těžké příkoří pro jeho hrubost, bezohlednost nebo bolestivost*, jak vyplývá např. z rozsudku Krajského soudu v Brně sp. zn. 2 To 199/62.¹⁶⁹ Za relevantní jednání pro naplnění znaků týrání se považují tyto formy jednání – fyzické násilí, psychické násilí, sexuální násilí, ekonomický útisk, vyvolání stavu sociální izolace. Zároveň je zapotřebí, aby toto jednání vykazovalo určitou trvalost, kterou je nutné posuzovat i v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Předmětem útoku trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí je osoba, která je s pachatelem spjata citově, sociálně či ekonomicky. Mezi osobami žijícími ve společném obydlí je dána specifická forma vzájemné závislosti na základě této skutečnosti a mezi těmito osobami jsou vytvořeny zvláštní vztahy. Pokud by týraná osoba byla ve vztahu k pachateli osobou svěřenou, nejednalo by se o trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí, ačkoli tato týraná osoba s pachatelem ve společném obydlí žije, ale toto jednání by bylo třeba posoudit jako trestný čin týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 TZ. Pro naplnění znaků společného obydlí není rozhodující právní vztah pachatele či oběti k danému obydlí, ani vedení společné domácnosti v právním smyslu. Podstatou je, aby uvedený prostor obýval pachatel společně s obětí, přičemž se může jednat i o přechodné obývání. Z hlediska subjektivní stránky jde o úmyslný trestný čin, kdy pachatel musí být tedy minimálně srozuměn s tím, že týráním způsobuje druhé osobě těžké příkoří, ať již fyzické či psychické. Pachatelem trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí může být pouze fyzická osoba, která s poškozeným žije ve společném obydlí.¹⁷⁰

Nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ)

Trestný čin nebezpečného vyhrožování se řadí mezi trestné činy hlavy desáté zvláštní části trestního zákoníku, a to mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Spadá do kategorie trestných činů narušujících soužití lidí. Trestný čin nebezpečného vyhrožování chrání mezilidské vztahy a soužití před závažnými výhrůžkami, kterými pachatel nemíní působit na vůli poškozeného, ale usiluje pouze o vyvolání strachu a nejistoty. Postihuje tedy především šíření atmosféry strachu v mezilidských vztazích, čímž se odlišuje od trestného činu vydírání dle ustanovení § 175 TZ. Trestný čin nebezpečného vyhrožování je tzv. verbálním trestným činem, lze jej tedy spáchat jen slovním nebo obdobným projevem. U tohoto trestného činu se značně projeví zásada subsidiarity trestní represe, neboť jen opravdu velmi závažné výhrůžky mohou být postihovány a současně tyto výhrůžky musí být kvalifikované u poškozené osoby vyvolat

¹⁶⁹ rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27.6.1962, sp.zn. 2 To 199/62

¹⁷⁰ ŠČERBOVÁ, Veronika. § 199 [Týrání osoby žijící ve společném obydlí]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

důvodnou obavu. Nebezpečné vyhrožování musí vždy směřovat vůči konkrétní osobě či osobám, tím se nebezpečné vyhrožování od trestných činů vymezených v ustanovení § 355 a § 356 TZ (tj. trestných činů hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod). Současně se nebezpečné vyhrožování liší od trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, neboť se u něho nevyžaduje diskriminačně nenávistná pohnutka. Objektem tohoto trestného činu je tedy ochrana mezilidského soužití před narušováním v podobě výhrůžek závažnou újmou. Objektivní stránka nebezpečného vyhrožování spočívá v tom, že pachatel vyhrožuje konkrétnímu poškozenému či skupině poškozených jednou ze tří druhů újem – usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou kvalifikovaným způsobem, který u poškozené osoby může vyvolat důvodnou obavu. Není však vyžadováno, aby poškozenému reálně vznikl jakýkoli poruchový následek, dokonce ani aby u něho byla vzbuzena obava, postačí, že je k tomu způsobilá. Jedná se tedy o ohrožovací trestný čin. Nebezpečné vyhrožování je úmyslným trestným činem, kdy k jeho spáchání postačí úmysl nepřímý, tzn. že pachatel může být jen srozuměn s tím, že sděluje výhrůžku způsobilou vyvolat v jiném důvodnou obavu, ačkoli takovou obavu přímo vyvolat nechce. Pachatelem trestného činu nebezpečného vyhrožování může být jakákoli trestně odpovědná osoba, není zde vyloučena ani trestní odpovědnost osoby právnické. Není vyžadováno, aby mezi pachatelem a poškozenou osobou existoval jakýkoli předchozí vztah či konflikt, ačkoli to u tohoto trestného činu může být typické.¹⁷¹

Nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ)

Trestný čin nebezpečného pronásledování je známý také pod názvem „stalking“. Postihuje intenzivní obtěžující jednání pachatele, která zásadně zasahují do života poškozené osoby a jejichž postih by byl dle ostatních ustanovení trestního zákoníku nemožný. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel poškozenou osobu dlouhodobě pronásleduje jedním ze způsobů předpokládaných ustanovením § 354 odst. 1 písm. a) až e) TZ, přičemž toto pronásledování je způsobilé vyvolat v poškozeném důvodnou obavu o jeho zdraví či život, nebo zdraví či život jeho blízkých. Skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování tak vymezuje tato jednání pachatele vůči poškozenému jako dlouhodobé pronásledování spočívající ve:

- vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

---

¹⁷¹ PROVAZNÍK, Jan. § 353 [Nebezpečné vyhrožování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

- vyhledávání osobní blízkosti poškozeného nebo jeho sledování,
- vytrvalé kontaktování prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně či jinak,
- omezování v obvyklém způsobu života, nebo
- zneužití jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, přičemž toto jednání je způsobilé vzbudit v poškozeném důvodnou obavu o jeho život či zdraví, nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.¹⁷²

Jednotlivé útoky pachatele nemusí být samy o osobě trestné, proto je nutné jednání pachatele posuzovat komplexně. Objektem trestného činu nebezpečného pronásledování je zájem na ochraně mezilidského soužití před dlouhodobými nevyžádanými obtěžujícími způsoby interakce ze strany pachatele, jež jsou způsobilé vzbudit v poškozeném strach a důvodnou obavu o jeho život či zdraví či život a zdraví osob jemu blízkých. Jako objekt trestného činu nebezpečného pronásledování lze dle autorů komentáře k trestnímu zákoníku vnímat i lidskou svobodu, ochranu soukromí a práva na soukromý a rodinný život před jeho nebezpečným narušováním.¹⁷³

Trestný čin nebezpečného pronásledování je ohrožovacím deliktem, přičemž nebezpečí může být blízké ale i vzdálené. Nebezpečné pronásledování není jednorázovým deliktem, nekriminalizuje se každá nepříjemná interakce či nevyžádané dotěrné kontaktování poškozené osoby pachatelem, ale až značně závažné případy. Nebezpečné pronásledování bude tedy zpravidla pácháno jako hromadný trestný čin, avšak nelze vyloučit jeho spáchání ani jako trvajících trestného činu s prvky hromadnosti, jak jej vnímá i rozhodovací praxe. Tyto úvahy se opírají o skutečnost, že obavy poškozeného o zdraví či život netrvají u poškozené osoby jen po dobu jednání pachatele, ale i v mezidobí mezi jeho jednotlivými útoky. Poškozený totiž žije v nejistotě, kdy a zda bude následovat další jednání pachatele a za jakých okolností k takovému jednání dojde, přičemž je nucen žít v nejistotě a strachu, popř. měnit své každodenní návyky apod.

Zvláštností tohoto trestného činu je skutečnost, že se u něho může uplatnit jako okolnost vylučující protiprávnost svolení poškozeného.¹⁷⁴

Jak již bylo uvedeno výše, nelze trestný čin nebezpečného pronásledování spáchat pouze jednotlivým útokem, jedním ze základních znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu je **dlouhodobost**. Tu je nutné posuzovat ve vztahu k jednotlivým způsobům spáchání trestného činu

¹⁷² § 354 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷³ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁷⁴ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

nebezpečného pronásledování, jelikož tyto způsoby nejsou kvalitativně ani kvantitativně srovnatelné, některé vyžadují trvající způsob spáchání (např. sledování), jiné vyžaduje dílčí útoky (např. kontaktování) apod. Při posuzování znaku dlouhodobosti je tak třeba zohlednit několik faktorů, a to zejména celkovou délku času, ve kterém se naplňování skutkové podstaty odehrává, délku trvání jednotlivých dílčích útoků a jejich různorodost, frekvenci útoků, vytrvalost pachatele a systematickosti jeho postupu, četnost dílčích útoků v jednom dni (jde-li o kontaktování zprávami), samotnou osobou poškozeného (zda se nejedná o zvlášť zranitelnou oběť), reakci poškozené osoby atd. Dalším znakem, který musí pachatel pro spáchání tohoto trestného činu naplnit, je **pronásledování**. Znak pronásledování je naplněn jedním z výčtů jednání pachatele v ustanovení § 354 odst. 1 pod písm. a) až e) TZ (taxativní výčet), které musí být způsobilé vyvolat v poškozeném obavu o jeho život či zdraví, či život a zdraví jeho blízkých.¹⁷⁵

Trestný čin nebezpečného pronásledování lze z hlediska zavinění spáchat pouze úmyslně. Běžně se vyskytuje úmysl přímý, ale k trestnosti postačuje i úmysl nepřímý. Základem pro závěr, že pachatelovo jednání bylo úmyslné, je okonost, že pachatel věděl, že si poškozená osoba jeho jednání nepřeje. V některých případech může být přiměřeným důvodem vylučujícím zavinění chování poškozeného, ze kterého může vznikat dojem, že poškozený má o kontakt s pachatelem zájem, iniciuje s ním kontakt a projevuje zájem o jeho osobu, přičemž ve skutečnosti má poškozený k pachateli rozporuplné pocity a jeho jednání v něm vzbuzuje obavu o život a zdraví. Neznamená to ovšem, že jakýkoli kontakt poškozeného s pachatelem či oboustranná komunikace mezi nimi vylučuje u pachatele úmysl nepřímý. Vždy je nutné vyjít z komplexního posouzení celé situace a zvážit míru iniciativy ve vzájemné komunikaci pachatele s poškozeným, obsah této komunikace, zejména skutečnost, zda poškozený dal pachateli najevo, že si přeje, aby pachatel ve svém jednání nepokračoval či z něj má obavy, a to jak přímým sdělením či nepřímo v důsledku jednání poškozeného (např. podání trestního oznámení na pachatele, zablokování si telefonního čísla pachatele, čímž mu dal najevo, že o kontakt s ním nestojí nebo z něj má dokonce strach). Pachatelem trestného činu nebezpečného pronásledování může být jakákoli trestně odpovědná fyzická osoba, trestní odpovědnost právnických osob je zde vyloučena. Mezi pachatelem a poškozeným nemusí existovat žádný předchozí vztah, z kriminologického hlediska však jsou častější situace, kdy pachatel a oběť byli v partnerském vztahu či jiném obdobném vztahu a

---

¹⁷⁵ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

k nebezpečnému pronásledování dochází v souvislosti s rozpadem tohoto vztahu, popř. se pachatel neúspěšně snaží takový vztah s poškozeným navázat.¹⁷⁶

3.2.2. Násilí páchané na ženách – definice, formy, vymezení domácího násilí, genderově podmíněného násilí, včetně mezinárodních dokumentů na ochranu práv žen

Násilí páchané na ženách má mnoho podob a existuje pro něho různé množství definic. Stěžejním dokumentem, který se násilím páchaným na ženách zabývá je Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, tzv. Istanbulská úmluva, o které bude dále blíže pojednáno, a která vymezuje násilí vůči ženám jako „*porušování lidských práv a formu diskriminace žen, kterým se budou rozumět veškeré činy genderového násilí, jež vyústí anebo mohou vyústit ve fyzickou, sexuální, psychickou či ekonomickou újmu či strádání žen, včetně hrozeb takovými činy, donucování nebo svévolného omezování svobody, ať k nim dochází na veřejnosti, nebo v soukromí*“.¹⁷⁷ Tato definice vystihuje poměrně dobře patologický jev, kterým je násilí páchané na ženách a zahrnuje veškeré formy takového jednání.

Základní formy násilí páchaného na ženách (genderově podmíněného násilí) lze shrnout do těchto kategorií:

- domácí násilí,
- sexuální násilí (znásilnění a sexuální zneužívání),
- obchod se ženami,
- škodlivé tradiční praktiky,
- genderocida.¹⁷⁸

3.2.2.1. Domácí násilí

Pojmem domácí násilí se rozumí „*fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti*“.¹⁷⁹ Pojem domácího násilí je užíván od 70. let 20. století a bylo jím primárně označováno násilné jednání muže vůči ženě.

---

¹⁷⁶ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁷⁷ Istanbulská úmluva (Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí), Článek 3 - Definice

¹⁷⁸ JEŽKOVÁ, Veronika. Právek proti násilí na ženách: bílá místa české legislativy. Praha: ProFem, 2016, s. 15-16. ISBN 978-80-904564-7-1.

¹⁷⁹ Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. In: LUDMILA, Čírtková a Vitoušová PETRA. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 108-110. ISBN 978-80-247-2014-2.

Za definici domácího násilí v širším smyslu je považována definice formulovaná Radou Evropy v roce 1985, která zní: „*Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.*“¹⁸⁰

V užším smyslu se pak za intimní násilí (partnerské) považuje jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí či zneužití psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou, nebo v minulosti byli intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví. Samostatnou složkou je násilí páchané na ženách, ať již na veřejnosti či v soukromí, právě pro svou genderovou podmíněnost.¹⁸¹

Domácí násilí patří z kriminologického hlediska k tzv. novým formám kriminálního násilí a zahrnuje celou škálu negativních jevů, násilí mezi současnými i bývalými partnery (včetně stalkingu), násilí vůči dětem, rodičům a seniorům.

Nejčastější formou domácího násilí je tzv. intimní terorismus, který je charakterizován následujícími znaky:

- dlouhodobost a opakování,
- pachatel a oběť jsou nebo byli k sobě citově, sociálně a ekonomicky připoutáni,
- pachatel a oběť nejčastěji tvoří rodinu a jsou rodiči převážně nezletilých dětí,
- role násilné osoby (pachatele) a role ohrožené osoby (oběti) jsou neměnné (vztahová asymetrie),
- eskalace domácího násilí (frekvence a intenzita),
- násilí je prostředkem k dosažení cíle, nejčastěji převažuje fyzické násilí,
- uplatňování kontroly a moci pachatele ve vztahu k oběti.¹⁸²

Fenomén domácího násilí není mimořádný pro násilí jako takové, ale pro okolnosti, za kterých je pácháno, kým je pácháno, kde je pácháno a za jakých pohnutek. K domácímu násilí dochází v soukromí, v intimním vztahu mezi agresivní osobou pachatele a obětí, které jsou spojeny citově, či manželským poutem, společnými dětmi, majetkem, bydlištěm, ekonomickou vazbou,

---

¹⁸⁰ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přepřac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 16-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

¹⁸¹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přepřac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 16-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

¹⁸² VOŇKOVÁ, Jiřina a David OPLATEK. *Vraždy v kontextu domácího násilí*. Praha: proFem, 2015, s. 16-19. ISBN 978-80-904564-3-3.

příbuzenskými či mezigeneračními vztahy. Dochází k němu zejména z mocenských pohnutek, z potřeby pachatele ovládat jinou osobu.¹⁸³

Pro odlišení domácího násilí od častých sporů a hádek jsou pro odborníky z pomáhajících profesí nápomocné čtyři základní znaky:

1) Opakování a dlouhodobost násilí

Domácí násilí není jednorázovým incidentem, jedná se o násilí na pokračování se závažnými následky. Jednorázový incident může být pouze projevem začínajícího domácího násilí.

2) Eskalace, stupňování intenzity a četnosti násilí

Pro domácí násilí je typické, že začíná psychickým násilím, nejprve jsou útoky vedeny proti lidské důstojnosti, později proti zdraví a mohou vyústit až v útok proti lidskému životu. Útoky proti lidské důstojnosti mají za cíl sociálně oběť izolovat od okolí a minimalizovat její sebevědomí a sebeúctu. Oběť může zpočátku tyto projevy zaměnit za projevy lásky, neboť žádosti bývají nejprve formulovány slušně (nikam nechod', převlékni si šaty, nemluv s těmi lidmi apod.), postupně se z nich však stávají pokyny a příkazy. Násilná osoba se s obětí o pravidlech společného soužití nedohaduje, ale sama je určuje a nastavuje. Často bývá ze strany pachatele přítomna také chorobná žárlivost. Nadužívání alkoholu či jiných návykových látek ze strany pachatele jsou rizikovými faktory rychlé eskalace násilí. Ve stadiu útoku proti lidské důstojnosti nejprve násilná osoba oběť opakovaně hrubě uráží, ponižuje, zesměšňuje a omezuje. Není-li domácí násilí v tomto raném stadiu rozpoznáno a ohrožená osoba nevyhledá pomoc, stupňuje se a pokračuje ve formě násilí fyzického, směřuje proti lidskému zdraví, i životu.

3) Jasná a neměnná role aktérů domácího násilí (vztahová asymetrie)

Tento znak je považován za poměrně zásadní až klíčový pro rozpoznání domácího násilí. Domácí násilí není sporem či hádkou, ani tzv. italskou domácností, jelikož v těchto sporech není možné určit násilnou a ohroženou osobu. Pro domácí násilí je však typické, že strany zde nemají rovnocenné postavení a mají jasně vymezené role. Vždy je jednou osobou osoba týraná, tj. osobou ohroženou a druhá osoba je osobou, která ubližuje, tj. osobou násilnou.

4) Místo, kde k násilí dochází, je společná domácnost (domácí prostředí, tzv. privát)

U domácího násilí je nutné si uvědomit, že domácí prostředí (resp. privát) si s sebou osoby ve vztahu přenášejí i do jiných prostředí (např. rekreační chata, hotelový pokoj apod.). Tendence páchat domácí násilí je téměř vždy spojena se snahou jej skrýt před vnějším světem a kontrolou

---

¹⁸³ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 16-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

společnosti. I proto neexistují u domácího násilí jeho svědci ani příliš důkazů. Odborníci z pomáhajících profesí jsou schopni odlišit domácí násilí od běžných rodinných hádek i pomocí vhodně kladených dotazů, při kterých zjišťují např. co je startérem násilí, neboť domácí násilí není vyprovokované obětí, dále se ptají na opakování násilí, kdy násilí začalo a jak dlouho trvá, jelikož domácí násilí je procesem, který má svůj počátek, průběh a spěje k nějakému konci. Další otázky jsou kladeny na pocity oběti a její situaci, zda již zkusila vyhledat odbornou pomoc, jak se cítí apod. Osoby ohrožené domácím násilím se velmi často natolik bojí opakování domácího násilí, že nejsou schopny vyhledat pomoc a učinit něco pro svoji záchranu.¹⁸⁴

Vývoj pohledu společnosti na domácí násilí a násilí páchané na ženách a mezinárodní dokumenty definující domácí násilí

Domácí násilí bylo až do 19. století vnímáno jako soukromá záležitost muže a ženy, kdy žena přecházela sňatkem z moci otcovské do moci svého manžela, který rozhodoval o jejím majetku a o jejích právech a povinnostech a mohl ji trestat za neposlušné chování. Až od 19. století začíná sílit emancipační hnutí žen, které začínají požadovat rovnoprávný přístup v právech a povinnostech jako mají muži, požadují zejména právo na vzdělání, právo volit, právo na rozvod manželství, právo na rovnoprávné uplatnění ve veřejném životě apod. Po obou světových válkách se začínají v rámci hospodářských a ekonomických změn postupně prosazovat tato práva vedoucí k emancipaci žen, čímž se otevírá více i pohled do soukromí a původně soukromá záležitost v podobě domácího násilí vstupuje do společenského povědomí v období 70. let dvacátého století. Problematika domácího násilí se začíná postupně otevírat nejprve v USA, začíná se otevřeně hovořit o znásilňování, zneužívání a týrání, ke kterým dochází v intimním rodinném prostředí. Součástí tohoto hnutí začaly být i první statistické průzkumy, které poukázaly na výskyt násilí mezi partnery i v širší rodině a potřebu tyto problémy řešit. V poválečném období byla věnována zvýšená pozornost lidským právům zejména ze strany mezinárodních organizací, v důsledku které se otevřela i problematika rovného postavení mužů a žen.¹⁸⁵

V roce 1985 vstoupila do povědomí veřejnosti **Rezoluce o potírání domácího násilí**, která byla přijata v rámci VII. kongresu OSN v Miláně, týkajícího se prevence kriminality a zacházení s pachateli, a **doporučení výboru ministrů Rady Evropy, R 85 (4) o násilí v rodině**. Doporučení Rady Evropy definovalo poprvé na mezinárodní úrovni pojem domácí násilí, odsoudilo ho a

---

¹⁸⁴ Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. In: LUDMILA, Čírtková a Vitoušová PETRA. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 108-110. ISBN 978-80-247-2014-2.

¹⁸⁵ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přepřac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

nabídlo některé modelové postupy prevence a pomoci obětem. Sankcionování domácího násilí však ponechalo na členských státech, které si samy mohly jeho postih zanést do svého právního řádu.

V roce 1993 byla Valným shromážděním OSN schválena **Deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách**, podle kterého je za násilí páchané na ženách považován *každý projev rodově podmíněného násilí, který má nebo by mohl mít za následek tělesnou, sexuální nebo duševní újmu, nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, zastrašování a úmyslné omezování osobní svobody, a to jak ve veřejném, tak v soukromém životě*. V té době však stále přetrvával ve společnosti (i odborné) názor, že domácí násilí je spíše komunikačním problémem ve vztahu, který je třeba řešit terapeuticky, avšak nikoli za pomoci institucí.¹⁸⁶

Dalším významným mezinárodním dokumentem, který jasně definoval, že lidská práva žen a dívek jsou nezczizitelnou, integrální a nedílnou součástí všeobecných lidských práv je **Vídeňská deklarace** přijatá na Světové konferenci o lidských právech v červnu 1993.¹⁸⁷

V roce 1995 byla přijata **Pekingská deklarace**, která uvádí, že násilí páchané na ženách je projevem historicky nerovnoprávných mocenských vztahů mezi ženami a muži, které vedly k nadvládě mužů nad ženami a diskriminaci žen bránící ženám se plně rozvinout. Tato deklarace upozornila na dodržování lidských práv jako celku a ve vztahu k ženám zdůranila, že násilí páchané na ženách brání ženám využívat lidská práva a svobody, porušuje je, či dokonce anuluje.¹⁸⁸

V roce 1996 byl Hospodářským a sociálním výborem OSN předložen Rámcový model pro legislativu postihující domácí násilí. Následně v roce 1997 byla přijata Panamerická smlouva proti násilí, která vymezila pojem násilí jako *„jakýkoliv čin zanedbávání nebo chování, jehož důsledkem je fyzické, psychické, sexuální nebo duševní utrpení, ať již přímé nebo nepřímé, prostřednictvím podvodu, lži, provokace, hrozby, donucením nebo jakýmkoliv jiným způsobem, vůči kterékoliv ženě s cílem ji zastrašovat, trestat, ponižovat nebo dotlačit do role vymezené stereotypy, popřením její lidské důstojnosti, sexuální determinace, fyzické, morální nebo duševní integrity, ohrožení její osoby, její sebeúcty nebo snižování jejich fyzických nebo mentálních kapacit.“*¹⁸⁹

---

¹⁸⁶ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

¹⁸⁷ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

¹⁸⁸ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

¹⁸⁹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

Genderově podmíněné násilí, femicida

Genderově podmíněné násilí je považováno za fenomén, který je velmi hluboce zakořeněn v nerovnosti pohlaví a stále patří mezi nejvýznamnější případy porušování lidských práv. Genderově podmíněným násilím je označováno *násilí, které směřuje vůči osobě z důvodu jejího pohlaví*. Genderově podmíněné násilí zažívají jak ženy, tak i muži, většinu obětí však tvoří ale právě ženy a dívky. Pojmy genderově podmíněné násilí a násilí na ženách bývají často zaměňovány, neboť je všeobecně známo, že většina genderově podmíněného násilí je páchána právě na ženách, a to ze strany mužů.¹⁹⁰

Samostatnou kategorií genderově podmíněného násilí je vražda, jejíž obětí je manžel, resp. druh či bývalý manžel. Tento fenomén se v odborné literatuře vyskytuje pod různými pojmy, jejichž obsah však není jednoznačně vymezen – např. *femicide, feminicide, gender-related killing of women, intimate femicide, intimate partner homicide* apod. Nejčastěji je však používán pojem *femicide* (česky femicida). Poprvé byl pojem *femicide* použit v rámci konání mezinárodního tribunálu proti násilí ženám v Bruselu v roce 1976 ze strany Diany E. H. Russell, která femicidu charakterizovala jako *misogynní usmrcení ženy mužem, jako jednu z forem sexuálního násilí*.¹⁹¹ Definici femicidy uvádí také Světová zdravotnická organizace (WHO), která ji charakterizuje jako *úmyslné usmrcení ženy, protože je žena*, širší definice chápe tento pojem jako jakékoliv usmrcení ženy nebo dívky, obvykle spáchané mužem, popř. mohou být zapojeni i členové rodiny ženského pohlaví. Vraždy žen se od vražd mužů liší některými specifiky, například tím, že většina vražd žen je spáchána partnery či bývalými partnery a zahrnuje trvalé zneužívání (domácí násilí), výhrůžky či zstrašování, sexuální násilí nebo situace, kdy ženy mají méně moci nebo méně (finančních) prostředků než muži.¹⁹²

Je rozlišováno několik typů femicidy, kdy nejčastější případ představuje tzv. **intimní femicida** neboli vražda spáchaná intimním partnerem. Jedná se o vraždu spáchanou současným či bývalým partnerem oběti. Studie Světové zdravotnické organizace (WHO) ukázaly, že více než 35 % všech vražd žen na světě je údajně spácháno intimním partnerem, zatímco pouze asi 5 % všech vražd mužů je spácháno intimní partnerkou. Tato čísla však představují pouze odhady vzhledem k vysokému množství chybějících údajů, zejména z rozvojových zemí. Kromě rozdílu

---

¹⁹⁰ What is gender-based violence?. European Institute for Gender Equality [online]. Vilnius: European Institute for Gender Equality, 2015 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

¹⁹¹ RADFORD, Jill a Diana E. H. RUSSELL. Femicide. In: Femicide: The Politics of Woman Killing. New York: Twayne Publishers, 1992, s. 3. ISBN 0-8057-9028-4.

¹⁹² Understanding and addressing violence against women: Femicide. World Health Organisation [online]. World Health Organization, 2012 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y

v poměru ženských a mužských obětí zabitých intimním partnerem existují také důkazy o tom, že ženy zabíjející své intimní partnery často jednájí v sebeobraně po trvajícím násilí a zastrašování. Tato zjištění korespondují i se závěry vyplývajícími z kanadské národní statistiky, že ženy častěji vraždí své partnery v době, kdy jsou ve vztahu, zatímco muži častěji páchají vraždu bývalé partnerky, se kterou již nežijí. Jednou ze skupin žen, které mohou být vystaveny zvýšenému riziku intimní partnerské femicidy, jsou těhotné ženy, jak bylo zjištěno z policejních a lékařských výzkumů v uskutečněných v 11 městech v USA. Femicidum spáchané intimním partnerem je nejextrémnější formou násilí ze strany intimního partnera, které má také silný dopad na ženské okolí, a to zejména na pozůstalé děti žen, které byly zavražděny svými bývalými partnery, kdy spáchaný čin na nich zanechává dlouhodobé následky v podobě ztráty obou rodičů – zavražděné matky a otce ve vězení.¹⁹³

Dalším typem femicidy je tzv. **vražda ze cti**, spočívající v zabití dívky či ženy mužským či ženským členem rodiny za skutečné nebo domnělé sexuální provinění či nevhodné chování ženy, včetně cizoložství, pohlavního styku nebo mimomanželské těhotenství, popř. i za znásilnění. Motivem této vraždy bývá často ochrana pověsti a cti rodiny, dodržení tradice či náboženské požadavky. Dle odhadů je ročně na světě zavražděno kolem 5 000 žen, avšak má se za to, že tento počet je značně podhodnocený. K těmto typům vražd dochází zejména v oblastech Blízkého východu a jižní Asie, ale také mezi komunitami migrantů např. v Austrálii, Evropě a Severní Americe.¹⁹⁴

Dalšími typy femicidy jsou **vraždy spojené s věnem** (dowry-related femicide), které jsou spojené s kulturními zvyklostmi v oblasti indického kontinentu, kde jsou nově provdané ženy zabíjeny příbuznými kvůli konfliktům souvisejícím s věnem, jako je např. přinesení nedostatečného jmění do rodiny. Některé zdroje odhadují, že v důsledku násilí spojeného s věnem je každoročně zabito nebo zmrzačeno až 25 000 novomanželek.¹⁹⁵

Posledním z uváděných typů je femicida bez intimního vztahu mezi obětí a pachatelem, známá také jako **neintimní femicida**, kdy femicida zahrnující sexuální styk s obětí je označována jako **sexuální femicida**. Takové případy femicidy mohou být náhodné, avšak existují i příklady systematických vražd, např. v Latinské Americe. Známý je příklad zejména 400 brutálně zavražděných žen ve městě Ciudad Juárez na mexicko-americké hranici. V roce 2008 bylo

---

¹⁹³ Understanding and addressing violence against women: Femicide. World Health Organisation [online]. World Health Organization, 2012 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁹⁴ Understanding and addressing violence against women: Femicide. World Health Organisation [online]. World Health Organization, 2012 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁹⁵ Tamtéž.

v Guatemale zavražděno více než 700 žen, kdy mnohým z těchto vražd předcházelo sexuální zneužívání a mučení obětí.¹⁹⁶

Používání termínu femicide či femicidio se díky feministickému hnutí a narůstající pozornosti vůči genderovému násilí rozšířilo po celém světě poměrně rychle, kdy země z celého světa začaly do svých právních ráďů postupně typizovat tento druh násilí. V 90. letech se však v Latinské Americe objevil nový rozšířený koncept nazývaný *feminicidio*. Některé země, jako je např. Kostarika či Chile užily pro označení brutálních vražd žen termín *femicidio*, ale např. Mexiko, Peru či El Salvador použily pro označení shodného činu termín *feminicidio*. V odborných diskuzích a debatách bývají tyto termíny často zaměňovány a bývá jimi označován jeden a ten samý druh násilí. V jejich významu však existuje určitý rozdíl. Mexická antropoložka a feministka Marcela Lagarde přišla s konceptem feminicidia, který postavila na pojetí femicidio definovaného Marcelou Russell jako misogynní vraždu ženy, avšak rozšířila ho. Za hlavní problém označila zejména to, že v Mexiku neexistuje právní stát, díky čemuž se genderové násilí může dále reprodukovat ve velké míře a většina vražd tak zůstane zcela nepotrestána. Feminiciem tedy označila *soubor trestných činů proti lidskosti, který zahrnuje zločiny páchané na ženách či dívkách, jejich únosy a zmizení, a to v prostředí institucionálního kolapsu*. Jedná se dle ní o rozpad právního státu, který podporuje beztrestnost. Dle Russell tedy role beztrestnosti, nečinnosti a nedostatečné ochrany při zločinech je tím, co odlišuje termín feminicidium od femicity.¹⁹⁷

Femicida v ČR

Ačkoli je termín femicide či feminicide v zahraniční literatuře často zmiňován, toto označení je v českém prostředí poměrně neznámé. Z porovnávací studie na téma femicide ve vybraných 10 evropských státech, která byla zveřejněna v roce 2014 vyplynulo, že problémem při zkoumání dané problematiky je zejména rozdílnost v užívání terminologie v odborné literatuře (např. domácí násilí, genderové násilí, násilí na ženách, násilí na intimním partnerovi, femicida apod.). V České republice bývá otázka femicity často obsažena ve výzkumech partnerského násilí nebo genderově podmíněného násilí. V policejních statistikách bývá tento typ vraždy zařazován do kategorie vražd motivovaných osobními vztahy, kterými se však může rozumět také vražda mezi rodiči a dětmi, či mezi jinými příbuznými, avšak statistika se nevěnuje přímo zkoumání vražd

---

¹⁹⁶ Understanding and addressing violence against women: Femicide. World Health Organisation [online]. World Health Organization, 2012 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁹⁷ Femicide: (Feminicidio, femicidio) [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://modii.org/en/femicide/>

mezi intimními partnery (popř. jsou zkoumány případy domácího násilí, které vyvrcholily až spácháním vraždy).¹⁹⁸

Ministerstvo spravedlnosti zveřejňuje v rámci svých statistických listů k přehledu kriminality statistiku obětí domácího násilí, ze které vyplývá jednak celkový počet obětí domácího násilí za dané období (rok), pohlaví oběti a dále vztah mezi pachatelem a obětí. Nevyplývá z ní však konkrétní trestný čin, kterého se pachatel na oběti dopustil, když statistika pouze uvádí souhrnné informace o soudu evidovaných případech domácího násilí. Ze statistického listu nazvaného „Domácí násilí“ za rok 2020 vyplývá, že v roce 2020 bylo v ČR evidováno celkem 498 případů domácího násilí, kdy oběti byly převážně ženy (402 obětí ženského pohlaví) a dále 55 dívek (dítě žena), muži představovali 24 obětí, chlapci (dítě muž) 34 obětí. V rámci evidovaných případů domácího násilí byl zkoumán také vztah mezi obětí a pachatelem, kdy nejčastěji byli oběť a pachatel ve vztahu druh/družka (234 případů) či manželé (113 případů). Obětí domácího násilí se v roce 2020 stalo také 114 dětí žijících ve společné domácnosti. Počty jednotlivých obětí a vztahu mezi obětí a pachatelem zobrazuje Tabulka č. 8: Počty evidovaných případů domácího násilí a jeho obětí v ČR v roce 2020.¹⁹⁹

Tabulka č. 8: Počty evidovaných případů domácího násilí a jeho obětí v ČR v roce 2020

Domácí násilí (2020)		Počet
celkem případů v ČR		498
Pohlaví oběti	dítě žena	55
	dítě muž	34
	žena	402
	muž	24
vztah mezi pachatelem a obětí		
	manželé	113
	bývalí manželé	17
	druh/družka	234
	dítě žijící ve společné domácnosti	114
	mezigenerační vztah	74
	jiná osoba žijící ve společné domácnosti	17

Zdroj: Přehledy „Domácí násilí“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>²⁰⁰

¹⁹⁸ ZÁHORA, Josef. Potřebujeme nový trestný čin - "Femicide"?. Časopis pro právní vědu a praxi [online]. 2020, 2020, XXVIII(1/2020), 21-35 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: [doi:http://doi.org/10.5817/CPVP2020-1-2](http://doi.org/10.5817/CPVP2020-1-2)

¹⁹⁹ Přehledy „Domácí násilí“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

²⁰⁰ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

Někteří autoři (Voňková, Oplatek) uvádějí, že přibližně k polovině vražd dochází mezi partnery či členy rodiny. Vraždy spojené s partnerským násilím mohou však být evidovány různými způsoby, není možné o nich získat přesné údaje. Určité množství informací je možné získat ze statistické evidence obětí kriminality vedené Policejním prezidiem ČR, která však není standardní sestavou, ale bývá vyžádávána různými odborníky např. z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP) pro účely dalšího zkoumání a odborného zpracování.²⁰¹

Tabulka č. 9: Oběti trestného činu vraždy dle pohlaví v roce 2020 na území České republiky (dle statistiky zveřejněné ČSÚ)

Oběti trestného činu vraždy v roce 2020 na území ČR			
pohlaví	ženy	muži	celkem
	67	94	161
Podle vztahu obětí k pachatelí			
manžel/ka	7	-	7
druh/družka	13	6	19
příbuzný	13	7	20
jiný vztah	4	13	17
bez vztahu	30	68	98

Zdroj: Oběti vybraných trestných činů na území České republiky v roce 2020. Zaostřeno na ženy a muže 2021: Soudnictví, kriminalita. *Český statistický úřad* [online]. 2021, 31.12.2021 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142141209/3000022106.pdf/6c9ef7a3-c126-4fce-9079-6f3cb36cd6ab?version=1.1>²⁰²

Ze statistických údajů zveřejněných ČSÚ, jejichž zdrojem jsou údaje Policejního prezidia České republiky, se podává, že za rok 2020 bylo evidováno celkem 161 vražd, z nichž 67 obětí představovaly ženy a 94 obětí tvořili muži. Největší množství vražd bylo v uvedeném období dle statistiky spácháno bez vztahu oběti a pachatele. Z celkového počtu 67 ženských obětí vraždy bylo 7 žen v manželství k pachateli, 13 žen bylo družkou pachatele a 13 žen bylo v jiném příbuzenském vztahu k pachateli. Z mužských obětí nebyl evidován žádný případ, kdy by obětí vraždy byl manžel pachatelky, 6 mužů bylo druhem pachatele/pachatelky, ostatní muži byli v příbuzenském vztahu k pachateli (7), 13 mužů bylo v jiném vztahu k pachateli a převážná většina, tj. 68 mužů nebylo v žádném vztahu k pachateli. Ze shodné statistiky dále plyne, že z celkového počtu 161 evidovaných vražd bylo 100 z nich motivováno osobními vztahy oběti a pachatele, přičemž podíl mužských a ženských obětí byl rozložen přesně 1:1 (tj. 50 ženských obětí a 50 mužských obětí

²⁰¹ VOŇKOVÁ, Jiřina a David OPLATEK. *Vraždy v kontextu domácího násilí*. Praha: proFem, 2015, s. 8-9. ISBN 978-80-904564-3-3.

²⁰² Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

vražd motivovaných osobními vztahy pachatele a oběti). Uvedená data je však nutné interpretovat s opatrností, neboť jak již bylo zmíněno, neeviduje Policie ČR přímo oběti konkrétních trestných činů, ale pouze objekty napadení. Z uvedených údajů je dále patrné, že manželé či druzi/družky činili 26 obětí (tj. 26 % z celkového počtu 100 obětí vražd motivovaných osobními vztahy), přičemž 20 z 26 těchto obětí činily ženy (tj. 77 %) a zbytek muži (tj. 23 %).

Neoficiální statistiky žen, které byly zavražděny svými nejbližšími – manželem, partnerem či druhem eviduje v České republice ROSA - centrum pro ženy, z. s., organizace pomáhající obětem trestné činnosti, zejména domácího násilí. Dne 25. listopadu si organizace ROSA připomíná Mezinárodní den proti násilí na ženách s tzv. Tichými svědkyněmi. Jedná se o skutečné příběhy žen, které byly zavražděny svým partnerem v důsledku domácího násilí. Centrum ROSA sbírá příběhy těchto žen a zveřejňuje každoročně na svých webových stránkách počet žen, které v důsledku partnerského násilí za uplynulý rok zemřelo. Dle neoficiální evidence vražd spáchaných na ženách jejich intimními partnery vedených centrem ROSA zemřelo za období jednoho roku v ČR (tj. od listopadu 2020 do listopadu 2021) celkem 21 žen rukou svého partnera/manžela, v roce následujícím to bylo dokonce 23 žen.²⁰³

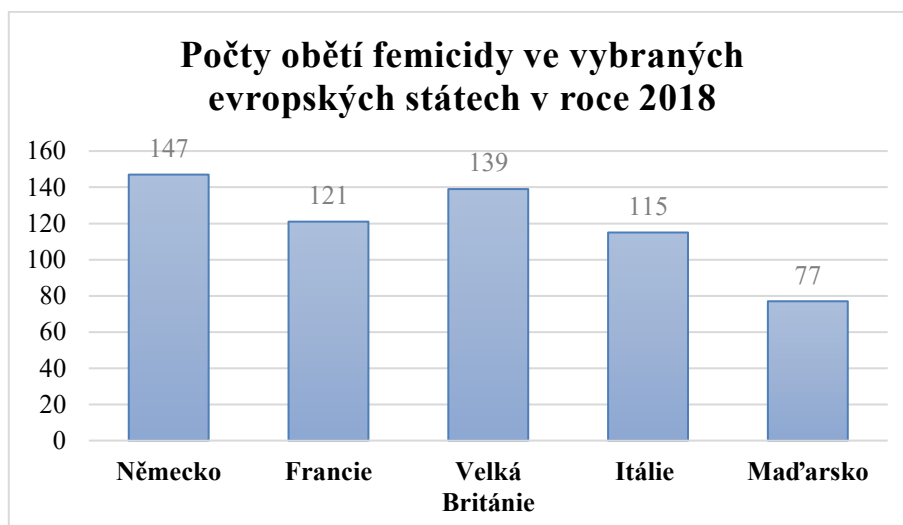
Porovnání s Německem a dalšími evropskými zeměmi

Počty obětí femicidy v České republice jsou ve srovnání s počty obětí v některých vybraných zemích EU poměrně nízké.

---

²⁰³ Tiché svědkyně: za rok zemřelo 21 žen rukou svého partnera. ROSA centrum pro ženy [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/tiche-svedkyne-za-rok-zemrelo-21-zen-rukou-sveho-partnera/>

Graf č. 14: Počty obětí femicidy ve vybraných zemích EU v roce 2018

Zdroj: Říkej tomu femicida. Co to vlastně je a proč je potřeba o ní mluvit? [online]. 2020 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rikej-tomu-femicida-co-to-vlastne-je-a-proc-je-potreba-o-ni-mluvit-133227>²⁰⁴

Ze statistiky OSN za rok 2018 vyplývá, že z evropských zemí se s nejvíce případy femicidy potýkalo Německo, Velká Británie, Francie a Itálie, kde počty vražd žen pro jejich příslušnost k pohlaví v daném roce přesáhly 100 vražd, jak zobrazují data ve shora uvedeném grafu.

Francouzské ministerstvo vnitra zveřejnilo v roce 2022 zprávu, že za rok 2021 vzrostl počet evidovaných případů femicidy o 21 % oproti roku 2018.²⁰⁵

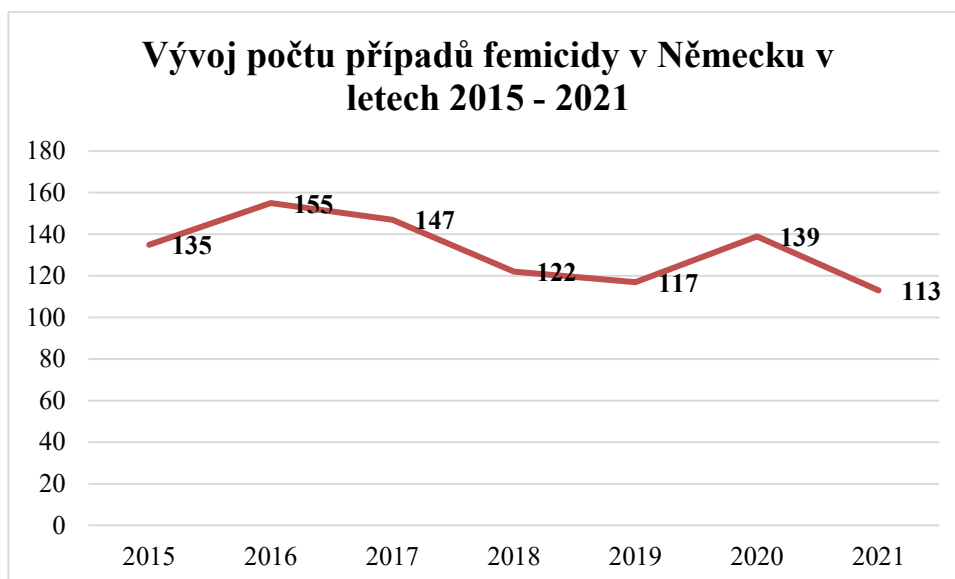
Stejně tak představuje femicida i v Německu závažný problém, o kterém se v posledních letech začíná více mluvit. Dle statistiky vedené německým kriminálním úřadem (BKA) zemřelo v roce 2019 v Německu rukou svého (bývalého) partnera 117 žen, což znamená, že každý třetí den zemřela jedna žena. Německý kriminální úřad (BKA) od roku 2015 statisticky vyhodnocuje násilí v partnerských vztazích spáchané v Německu. Úřad ve svém hodnocení eviduje oběti dokonáných vražd a zabití, ale i ublížení na těle s následkem smrti v důsledku partnerského násilí. Z údajů BKA vyplývá, že téměř 90 % obětí partnerského násilí tvoří ženy. V roce 2021 zemřelo v důsledku partnerského násilí celkem 113 žen a 14 mužů.²⁰⁶

²⁰⁴ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

²⁰⁵ Říkej tomu femicida. Co to vlastně je a proč je potřeba o ní mluvit? [online]. 2020 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rikej-tomu-femicida-co-to-vlastne-je-a-proc-je-potreba-o-ni-mluvit-133227>

²⁰⁶ Femizide in Deutschland: Wenn Männer Frauen töten [online]. Norddeutscher Rundfunk, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.ndr.de/kultur/Femizide-in-Deutschland-Fallzahlen-gehen-2021-leicht-zurueck,femizid100.html>

Graf č. 15: Vývoj počtu evidovaných případů femicidy v Německu v období let 2015 - 2021

Zdroj: PARTNERSCHAFTSGEWALT: Kriminalstatistische Auswertung- Berichtsjahr 2021. Bundeskriminalamt [online]. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Partnerschaftsgewalt/Partnerschaftsgewalt_2021.html?nn=63476²⁰⁷

Z uvedené tabulky zobrazující vývoj počtu evidovaných případů femicidy v Německu od roku 2015 je zřejmý nejprve nárůst počtu spáchaných femicid mezi lety 2015-2016, kdy však následně počet zavražděných žen v důsledku partnerského násilí klesal až na hodnotu 117 žen v roce 2019. V roce 2020 počet obětí femicidy opět stoupl na 139 zjištěných obětí, avšak od té doby opět klesá.

Velmi často debatovaným tématem v Německu je otázka, jak má být femicida postihována, zda jako trestný čin vraždy ve smyslu ustanovení § 211 StGB nebo „pouze“ jako trestný čin zabití, kdy se však v obou případech jedná o úmyslné trestné činy. Zatímco za vraždu stanoví německý trestní zákon obligatorně doživotní trest, za zabití obsahuje standardní rozpětí trestu odnětí svobody od pěti let. Jsou tedy vedeny četné diskuze o tom, zda by trestný čin femicidy neměl být trestním zákonem vymezen samostatnou skutkovou podstatou, popř. zda by neměl být postihován přísněji. Je navrhováno především změnit ustanovení trestního zákona, které vymezuje základ pro určení výměry trestu, aby zohlednil také genderově specifické a protisexuální motivy.²⁰⁸

²⁰⁷ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

²⁰⁸ STEINL, Dr. Leonie a Dr. Jara STREUER. Femizide: Rechtlicher Rahmen und Strafverfolgung. Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 2023, 2.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/gender-diversitaet/femizide-und-gewalt-gegen-frauen/517633/femizide-rechtlicher-rahmen-und-strafverfolgung/>

V rámci projektu pořádaného sítí evropských médií zabývajících se datovou žurnalistikou European Data Journalism Network (EDJNet) byly sesbírány údaje o femicidách a dalším násilí na ženách v zemích EU během pandemie. Projektu se účastnilo celkem 19 partnerů, za Českou republiku se zúčastnil Deník Referendum. V rámci uskutečněného projektu bylo zjištěno, že během období pandemie přibylo vražd žen ze strany jejich partnerů i dalších projevů násilí na ženách. V mnoha zemích se vyskytuje problém ve sběru dat z oficiálních zdrojů, které trpí značnými nedostatky v tom, jak násilí na ženách sledují a evidují. Na základě aktualizovaných dat šetření odhaduje, že ve dvaceti zemích EU, které tento jev v minulosti sledovaly, bylo mezi lety 2010 až 2021 spácháno 3 232 vražd žen rukou jejich partnera. Tato data mohou být ale podhodnocena, neboť Eurostat ve shodné dvacíce zemí EU mezi lety 2011 až 2021 uvádí celkem 6 539 vražd žen rukou jejich intimního partnera (4 208) či příbuzného (2 385). Vzhledem k tomu, že údaje o femicidách nejsou v jednotlivých zemích evidovány a měřeny stejně, jeví se jako vhodnější sledovat procentuální růst či pokles femicid v jednotlivých zemích. Deník Referendum uvádí, že z osmi zemí, ze kterých se v rámci šetření podařilo získat relevantní data o femicidách během pandemie covidu, se u poloviny zemí potvrdil růst v počtu spáchaných femicid. Největší rozdíl byl vyzorován v Řecku, kde se projevil meziroční nárůst o 187,5 %. Řecko bývá také dlouhodobě kritizováno za nedostatečnou právní úpravu rovnosti žen a mužů. Znatelný růst femicid byl ale zjištěn i v Německu (18,8 %), na Slovinsku (20 %) a v Itálii (1,5 %). V České republice lze data pocházející z oficiálních zdrojů sledovat a vyhodnocovat jen velmi obtížně, neboť značná část dat před rokem 2019 dle pohlaví oběti nejsou vůbec dostupná (z důvodu změny a poškození databáze PČR), evidence není vedena jednotně (není možné vyhodnotit konkrétní vztah oběti a pachatele, tedy dovést, zda šlo jednoznačně o femicidu). Proto jsou pro interpretaci dat často využívána neoficiální data, shromažďovaná pomáhajícími organizacemi jako je např. centrum ROSA, dle kterého bylo v prvním pandemickém roce zavražděno partnery 24 žen, v následujícím roce 21 žen a v roce 2022 činil počet obětí femicidy 23 ženských obětí.²⁰⁹

Inspirací pro ostatní evropské země je tak zejména Španělsko, které je považováno za průkopníka v boji proti násilí páchanému na ženách. Za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o problematice femicidy a násilí páchaném na ženách jsou využívány preventivní kurzy, které jsou dokonce zařazovány do školních osnov. Španělská vláda označila snahu o nastolení politiky rovnosti žen a mužů za svou prioritu a hodlá na ni vyčlenit ze státního rozpočtu do roku 2025

---

²⁰⁹ KOTECKÝ, Daniel. Femicida: Ženy v Evropě během covidu trpěly i epidemií násilí, ukazují data. Deník Referendum [online]. Praha: Vydavatelství Referendum, 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/34973-femicida-zeny-v-evrope-behem-covidu-trpely-i-epidemii-nasili-ukazuji-data>

značné množství financí. Na druhou stranu např. v Rakousku neexistuje v dnešní době ani oficiální evidence a analýza vražd žen, ačkoli je k jejich vedení země povinna, když ji k tomu zavazují mezinárodní dohody, zejména Instanbulská úmluva.²¹⁰

Zhodnocení situace v ČR v porovnání s ostatními evropskými zeměmi

Ačkoli z dostupných dat o femicidě v České republice nevyplývá, že by situace byla alarmující, jako např. v Řecku, kdy počty evidovaných ženských obětí vražd jsou v porovnání s jinými evropskými státy spíše nižší, představuje tato problematika taktéž pro Českou republiku palčivou otázku, kterou je nutné do budoucna řešit. Hlavním problémem je skutečnost, že neexistují oficiální statistiky, které by zaznamenávaly počty obětí femicidy, ale i dalšího násilí páchaného na ženách, a není proto možné tato data efektivně analyzovat a zpracovávat a porovnávat s jinými zeměmi. Jak vyplynulo ze zjištěných šetření, slouží v České republice jako jeden z hlavních ukazatelů také data pomáhajících a neziskových organizací, které se problematice násilí na ženách věnují. Česká republika patří mezi země, kde se značně projevuje genderová nerovnost, k čemuž přispívá historické pojetí postavení ženy, které dodnes ve společnosti přetrvává a je bráno jako norma. Tomu svědčí i fakt, že ČR je jedna z mála evropských zemí, které dosud neratifikovaly Instanbulskou úmluvu, jeden z hlavních instrumentů, který by měl v rámci EU napomoci v boji proti násilí páchanému na ženách a domácímu násilí. Za zásadní problém nepovažují tedy současnou právní úpravu násilí páchaného na ženách, ale spíše nedostatek dat a nejednotnost ve sběru dat o násilí páchaném na ženách a jejich dostupnost široké veřejnosti, což by mohlo napomoci odhalit skutečný rozsah násilí páchaného na ženách. Jako jeden ze zásadních kroků tedy spatřuji v ratifikaci Instanbulské úmluvy a následném zavedení povinnosti států, které ji ratifikovaly, shromažďovat a vyhodnocovat data týkající se násilí na ženách a domácího násilí jak na národní, tak na evropské úrovni.

Mezinárodní dokumenty vztahující se k ochraně lidských práv a svobod a mj. i práv žen

Mezi nejvýznamnější mezinárodní dokumenty vztahující se k ochraně lidských práv a ochraně žen před násilím patří:

- *Všeobecná deklarace lidských práv* (1948);
- *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* (1966);

---

²¹⁰ Gewalt gegen Frauen soll strenger bestraft werden: Gesetzentwurf des Justizministers. Tagesschau [online]. Berlin, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.tagesschau.de/inland/buschmann-gewalt-gegen-frauen-strenger-bestrafen-101.html>

- *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* (1966, ČR ratifikovala 1993);
- *Úmluva OSN o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob* (1949);
- *Úmluva o právech dítěte* (1989, ČR ratifikovala 1993);
- *Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání* (1984, ČR ratifikovala 1993);
- *Deklarace OSN č. 40/34 z 29.11.1985, o základních principech spravedlnosti pro oběti trestného činu a pro oběti zneužití moci.*

Významnými dokumenty na ochranu lidských práv (i práv žen) na úrovni Evropy jsou zejména:

- *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (1992);
- *Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů* (č. 141/2000 Sb. MS, do českého právního řádu transformována zákonem č. 209/1997 Sb., o poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti);
- *Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání* (z 23.12.1992, č. 9/1996 Sb., ratifikována ČR 1995);
- *Doporučení Rady Evropy č. (85) 11 o postavení oběti v rámci trestního práva a řízení.*

Dokumenty o ochraně žen před násilím:

- *Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen*, č. 62/1987 Sb. (ratifikována ČR 1993)
- Tzv. *Ženevská konvence* (schválena v roce 1979 generálním shromážděním OSN a podepsána na Světové konferenci žen v Kodani v roce 1980);
- *Deklarace o odstranění násilí na ženách* (schválená generálním shromážděním OSN v prosinci 1993), byla jedním z prvních mezinárodních prohlášení o tom, že násilí na ženách není akceptovatelné;
- *Vídeňská deklarace* (přijata na Světové konferenci o lidských právech v červnu 1993 ve Vídni);
- *Světová konference o ženách v Pekingu 1995;*
- *Doporučení R (85) 4 o násilí v rodině;*
- *Doporučení R (90) 2 o sociálních opatřeních týkajících se násilí v rodině;*

- *Doporučení Rady Evropy (2002) 5 Výboru ministrů členských států ohledně ochrany žen před násilím.*²¹¹

Tzv. Istanbulská úmluva

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, tzv. Istanbulská úmluva je smlouvou Rady Evropy, kterou doposud ratifikovalo 34 států Evropy s výjimkou Ruska a některých dalších zemí střední Evropy (mj. i vyjma České republiky). Úmluva reaguje zejména na značný výskyt násilí na ženách v regionálním i globálním měřítku a je v dané oblasti nejkompexnějším dokumentem.

V roce 2013 byl agenturou FRA (Agentura Evropské unie pro základní práva) proveden jeden z nejrozsáhlejších výzkumů na úrovni Evropské unie (i celosvětově) o zkušenostech žen s násilím. Do výzkumu se zapojilo 42 000 žen z 28 členských států Evropské unie a vyplynulo z něho, že násilí na ženách a zejména genderově podmíněné násilí představuje rozsáhlé porušování lidských práv. V průzkumu byly pokládány dotazy na zkušenosti žen s fyzickým, sexuálním, psychickým násilím včetně partnerského násilí, a dále také na trestné činy nebezpečného pronásledování, sexuálního obtěžování a na to, jakou úlohu ve zkušenostech žen se zneužíváním hrají nové technologie. Výzkum se také dotazoval na zkušenost žen s násilím v dětství. Výsledky ukázaly, že každá desátá žena zažila od svých 15 let některou z forem sexuálního násilí a každá dvacátá žena byla znásilněna. Více než pětina žen zažila od svého současného či bývalého partnera fyzické či sexuální násilí. Pouze 14 % žen oznámilo nejzávažnější případ partnerského násilí na policii a jen 13 % žen oznámilo na policii nejzávažnější případ násilí ze strany jiné osoby. Každá desátá žena rovněž zažila nějakou formu sexuálního násilí páchaného dospělým na své osobě předtím, než jí bylo 15 let.²¹²

Obdobné výsledky byly zaznamenány i na základě celosvětového průzkumu Světové zdravotnické organizace (WHO) z roku 2014, ze kterého rovněž vyplynulo, že třetina žen zažila během svého života fyzické či sexuální napadení. Alarmující je zejména skutečnost, že více než 70 % žen tyto činy nikdy nenahlásilo, zejména u znásilnění je hlášeno pouze 10 % případů. Důvodem nenahlašování těchto závažných činů je zejména nedůvěra v činnost policejních orgánů

²¹¹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

²¹² Agentura Evropské unie pro základní práva. In: *Násilí na ženách: průzkum napříč EU: Stručně o výsledcích.* Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014, s. 3-8. ISBN 978-92-9239-375-5.

a soudů, společenské předsudky a nedostatek proškolených odborníků, na které by se oběti mohly obracet.²¹³

Cílem Istanbulské úmluvy je nejen právní, ale zejména i faktická ochrana obětí násilí. Úmluva zdůrazňuje úlohu osvěty, která má vést ke změně společenských postojů a k nulové toleranci násilí. Staví na třech hlavních pilířích, které se zaměřují na zvyšování povědomí o různých formách násilí a proškolení odborníků pracujících s oběťmi násilí, zvýšení dostupnosti služeb pro oběti včetně provozování nepřetržitých telefonních linek důvěry, možnosti bezpečného ubytování a lékařské, právní a psychologické pomoci obětem. V oblasti postihu vyžaduje zejména náležité prošetření spáchaných forem násilí ve formě psychického, fyzického i sexuálního násilí vůči ženám včetně nebezpečného pronásledování, sexuálního obtěžování a znásilnění, vynuceného potratu a sterilizace, vynuceného sňatku a tzv. ženské obřízky. Oběti by přitom měly mít možnost využít speciální ochranná opatření v průběhu vyšetřování i řízení před soudem a mít právo na odškodnění. Úmluva zavádí dvoupilířový kontrolní mechanismus, kdy monitoring provádí nezávislá skupina expertů a expertek ze smluvních států (GREVIO) a Výbor smluvních států, skládající se z politických zástupců. Smluvní státy předkládají skupině GREVIO své zprávy o implementaci úmluvy a na základě toho pak GREVIO přijímá vhodná doporučení a stanoviska, která však nejsou právně závazná ani sankcionovaná, neboť celý systém funguje na základě dobrovolnosti a spolupráce. Průlomovým bodem celé úmluvy je skutečnost, že považuje násilí vůči ženám za porušování lidských práv a závažnou formu diskriminace, nevnímá násilí na ženách pouze jako soukromou záležitost ale jako globální problém, který musí být náležitě vyřešen.²¹⁴

Úmluva také poukazuje na to, že násilí vůči ženám, zejména pak domácí násilí, není nahodilé a není projevem individuálních deviantních jednotlivců, ale je projevem historické diskriminace žen, je genderově podmíněné a postihuje až z 95 % právě ženy z titulu zažitých předsudků. Úmluva tedy klade velký důraz na zajištění rovnoprávného postavení žen a mužů nejen formálně, ale také v praktickém každodenním životě. Někteří kritici úmluvy spatřují zejména v tomto bodě úmluvy problém a obviňují ji z vytváření napětí mezi ženami a muži a zavádění nové genderové ideologie, jelikož úmluva nabízí jiný pohled a preventivní řešení problémů, které mají

---

²¹³ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 297-330. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

²¹⁴ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 298-300. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

původ ve stávajících právních úpravách reprezentujících určité regulace rolí a vzorů chování mužů a žen.²¹⁵

Česká republika se na spolupráci v oblasti týkající se přípravy komplexního dokumentu na ochranu před násilím páchaným na ženách podílela již od 90. let 20. století, ve Výboru ministrů i v Parlamentním shromáždění Rady Evropy má své zástupce, kteří se rovněž podíleli na přípravách obsahu a textu samotné úmluvy a úmluvu podepsala v roce 2016. Její ratifikace byla však již několikrát odložena a kvůli politickým diskuzím zatím zůstává nejistá, avšak v současné době již byly přijaty veškeré zásadní legislativní změny, které úmluva vyžaduje (do trestního zákoníku byly již v minulosti zařazeny skutkové podstaty trestných činů – a to trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí a nebezpečného pronásledování, tzv. stalkingu, byl přijat zákon o ochraně před domácím násilím – tj. zákon č. 135/2006 Sb., který umožnil policejní vykazání násilných osob a zřízení intervenčních center i zavedení předběžných opatření na ochranu obětí v civilním řízení, dále došlo k přijetí zákona č. 45/2013 Sb., o pomoci obětem trestné činnosti, který zavedl některá nová práva obětí trestných činů a posílil některá dosavadní práva obětí apod.).²¹⁶

Dle názorů některých odborníků však není připravenost České republiky k ratifikaci úmluvy zcela dostatečná, neboť v oblasti prevence a ochrany obětí násilí a dětí v násilných rodinách se vyskytují značné nedostatky. Nedostatky shledal i výbor CEDAW, jež vyzval ČR ve svých doporučeních k přijetí opatření na podporu obětí a ke zlepšení v oblasti kompenzace a speciální pomoci obětem trestné činnosti. Dle statistik EU je výskyt násilí na ženách v ČR vysoký, více než 32 % žen se setkalo s fyzickým nebo sexuálním násilím ze strany partnera (současného či bývalého), 12 % žen se stalo obětí zneužívání v dětském věku a 5 % bylo obětí znásilnění.²¹⁷ Obdobně jako v jiných zemích EU je i v ČR nízká míra ohlašování případů násilí, v ČR byl shledán navíc jako nedostatek skutečnost, že zde není dlouhodobě zajištěno provozování bezplatné SOS linky pro oběti, kterou v současnosti zajišťuje Bílý kruh bezpečí, avšak nejedná se o její dlouhodobý provoz. Dále byl v ČR shledán nedostatečný počet azylových domů a intervenčních center, jejichž kapacita je přeplněna, nedostatek odborně proškolených policejních týmů pro vyšetřování násilí páchaného na ženách, pro rodiny s dětmi není zajištěna dostatečná

---

²¹⁵ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 299-300. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

²¹⁶ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 300-301. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

²¹⁷ Agentura Evropské unie pro základní práva. In: *Násilí na ženách: průzkum napříč EU: Stručně o výsledcích*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014, s. 19-36. ISBN 978-92-9239-375-5.

psychoterapeutická a finanční podpora a celková obecná informovanost veřejnosti ale i expertů o této problematice je také nedostačující.²¹⁸

V České republice bylo téma násilí v rodině dlouho opomíjeno, první výzkumy věnující se této problematice byly prováděny až v rámci průzkumu Bezpečnostní rizika 1999 a Bezpečnost občanů 2001, jehož zadavatelem bylo Ministerstvo vnitra České republiky. Česká republika se později také zapojila do mezinárodního výzkumu násilí na ženách spolu s dalšími 20 zeměmi, probíhajícího pod záštitou UNICRI, HEUNI a Statistics Canada v letech 2003-2004. Z výzkumů vyplynulo, že české ženy byly v uvedeném období poměrně vysoce vitimizovány ze strany mužů (jak vlastních partnerů, tak ostatních mužů). Ze souboru 1 980 respondentek starších 18 let se alespoň jednou setkalo s násilím 59 % žen, z toho 38 % v partnerském vztahu.²¹⁹

3.3. Etiologie násilí páchaného na ženách a domácího násilí

Násilná kriminalita tvoří součást kriminality obecné, kam spadá kromě klasických násilných trestných činů také šikana, mobing, stalking a domácí násilí. Obecně se má za to, že násilí je vyvoláno agresí – tj. úmyslným jednáním jedince spočívajícím v ubližování a napadání. Připravenost k agresii (tendence ubližovat) je označována jako agresivita. Společenské vědy posuzují vznik agrese různě, sociologie uvádí, že násilí je vyvoláváno nepříznivými sociálními procesy, dle psychologie je agrese patologickým způsobem interakce mezi jedinci navzájem či mezi jedincem a společností, psychiatrie vnímá agresii jako deviaci.²²⁰ Aby bylo možné posoudit komplexněji příčiny násilí páchaného na ženách a domácího násilí, je třeba mít představu alespoň v základních rysech o teoriích příčin kriminality, které jsou východiskem pro prevenci, vysvětlení kriminality a kriminologické prognózování.²²¹

3.3.1. Teorie příčin kriminality páchané na ženách

Teorie příčin kriminality se rozdělují dle tří rovin poznání podle toho, čím se zabývají. První z nich se soustředí na osobu pachatele a oběti (individuální), další souvisí s rozdělením šancí ve společnosti, kdo, kdy a kde se může dopouštět trestné činnosti či kdo je takovým jednáním

---

²¹⁸ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 300-301. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

²¹⁹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 17-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

²²⁰ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 36-40. ISBN 978-80-903626-7-3.

²²¹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 36-40. ISBN 978-80-903626-7-3.

ohrožen (strukturální) a poslední skupina se orientuje na kontrolu kriminality prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení, soudů a občanské společnosti (institucionální).²²²

Jako první se o vysvětlení příčin kriminality na ženách a domácího násilí snažili autoři prosazující **teorie jednofaktorové**. Tyto teorie většinou vycházely z analýzy výjimečných případů, proto jsou z dnešního pohledu již překonané, jelikož není možné pomocí nich vysvětlit celou škálu jevů zapříčiňujících násilí na ženách a domácí násilí. Jednofaktorové teorie lze rozdělit do tří skupin na psychologické teorie, sociologické teorie a biologicko-genetické teorie násilí. Psychologické teorie hledají příčiny domácího násilí a násilí páchaného na ženách v povahových zvláštěnostech pachatele a zkoumají rysy jeho osobnosti. Přístup k těmto teoriím je však spíše rozpačitý, neboť nelze příčiny násilí na ženách a domácího násilí svádět pouze na deprese, alkoholické excesy nebo akcentovanou osobnost agresora. Biologicko-genetické teorie byly schopny vysvětlit pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoli však již specifické situace domácího násilí, proto později zanikly a dnes již nemají téměř žádné stoupence. Sociologické teorie značně přispěly k tomu, že se přestalo na pachatele domácího násilí a násilí páchaného na ženách pohlížet jako na psychicky narušené jedince, ale začaly domácí násilí i násilí páchané na ženách vnímat jako produkt mužské společnosti. Příčiny násilí na ženách spatřují v sociostrukturálních jevech, které souvisí s uplatňováním moci ve společnosti. Dle sociologů nejde v případech domácího násilí o duševní poruchu násilné osoby, ale o uplatňování moci a kontroly v duchu norem a stereotypů společnosti o rolích mužů a žen v ní. V současné době však dominují **multifaktorové přístupy**, které sice nepřinášejí žádné nové pohledy ani teorie na partnerské násilí včetně násilí páchaného na ženách, avšak vytvářejí z původních jednofaktorových teorií jakýsi interaktivní model, ve kterém propojují jinak dříve izolované teorie. Vycházejí z toho, že zejména domácí násilí je složitý a komplexně podmíněný jev, ve kterém se uplatňuje celá řada příčin. Role a váha jednotlivých příčin může být různá a může se měnit i v závislosti na vývoji společnosti. Nejznámější multifaktorovou koncepcí je koncepce D.G. Duttona, který rozlišuje 4 roviny příčin a zdrojů domácího násilí:

- makrosystémové příčiny,
- exosystémové příčiny,
- mikrosystémové příčiny a
- ontogenetické vlivy (příčiny).²²³

---

²²² VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 36-40. ISBN 978-80-903626-7-3.

²²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

Makrosystémové příčiny:

Makrosystém je tvořen hodnotami, kulturou a postoji, které jsou obecně uznávané ve společnosti. Násilí na ženách a domácí násilí je z hlediska makrosystémových příčin vysvětlováno tak, že je projevem historicky nerovných vztahů mezi muži a ženami, kdy muži měli dominantní postavení a bránili ženám v jejich rozvoji a je tak důsledkem patriarchální hierarchie hodnot ve společnosti. Tento názor respektují také feministické teorie, které zdůrazňují nerovnoprávnost mezi ženami a muži. Tyto teorie však nedokáží vysvětlit násilí probíhající v homosexuálních vztazích, či mezigenerační násilí.²²⁴

Exosystémové příčiny:

Exosystémem se dle Duttona rozumí bezprostřední životní (sociální) okolí jednotlivce, které ho ovlivňuje – např. pracovní kolektiv, škola, komunita. Zahrnuje i formální a neformální sociální struktury, se kterými přichází daná osoba do kontaktu, jež ovlivňují, určují či přímo omezují její chování. Konkrétními faktory, které mohou přispět ke zneužívání a násilí v rodině mohou být nezaměstnanost, špatná finanční situace, nízká vzdělanost, omezování přístupu k síti sociálních institucí apod. Exosystém může být spouštěčem i tlumičem domácího násilí a násilí páchného na ženách.²²⁵

Mikrosystémové příčiny:

Mikrosystém reprezentuje rodina a nejbližší sociální okolí jedince. Uvnitř této sociální jednotky může docházet k takovým situacím, které zvyšují náchylnost ke vzniku domácího násilí. Dutton k takovým rizikům řadí zejména:

- *předepsané role*, kdy chování členů rodiny je regulováno obecnými rolovými principy lišícími se od principů, které jsou osobními preferencemi a zájmy jejích členů,
- *privátnost*, neboť domácí násilí se odehrává v soukromí a chybí zde možnost uplatnění mechanismu sociální kontroly,
- *právo ovlivňovat ostatní členy rodiny*, jelikož rodina disponuje neformálním právem ovlivnit chování jejích členů, a v neposlední řadě též

---

²²⁴ LEVOVÁ, Jana, ed. *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Brno: Spondea při ČČK Brno, 2010, s. 19-21. ISBN 978-80-254-8499-9.

²²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

- *hluboké poznání druhých*, jelikož partneři se obvykle dobře znají, dokáží odhadnout své reakce a vědí, co druhého potěší nebo naopak zraní. Příčiny mikrosystémové tak mohou vyplývat z konfliktu rolí v rodině i blízkých intimních vztahů.²²⁶

V mikrosystémové rodině je možné také vysvětlit, jakým způsobem dochází k mezigeneračnímu přenosu domácího násilí, kdy dle teorie sociálního učení se dítě pozorováním od rodičů učí, která pravidla dodržovat a jak se chovat. Setkává-li se dítě ve své rodině s násilným chováním, může jej přijmout za normu a naučit se ho používat. Může se ale také stát, že dítě převezme vzorce chování oběti násilí a ve chvíli, kdy se stane samo objektem násilí, se nedokáže bránit.²²⁷

Ontogenetické vlivy (příčiny):

Ontogenetická rovina má nejbližší k psychologickým teoriím násilí, jelikož jeho příčiny hledá v osobě samotného pachatele a jeho individuálních charakteristikách, charakteristikách oběti a jejich vzájemném vztahu. Klade tedy důraz především na individualitu jedince, jeho ontogenetický vývoj a charakteristiku osobnosti. Předpokládá, že pachatel v rámci svého ontogenetického vývoje prošel specifickým vývojem a díky mechanismům teorie sociálního učení se naučil řešit stresové situace agresivním chováním. Do této skupiny příčin se řadí i stanoviska, že pachatel prošel v dětství tíživými situacemi, sám na sobě zažil traumatizující zážitky apod. Přímý kontakt jedince s násilím v dětství je rizikovým faktorem, který může nastartovat pochody kriminogeneze (z původní oběti se stane násilníkem) či viktimogeneze (oběť přijme scénář oběti a akceptuje násilí jako součást svého života, je tedy zraňována i v dalším průběhu života). Rovina ontogenetická je do značné míry ovlivněna i mikrosystémem a genetickými predispozicemi jedince.²²⁸

Současné přístupy – feministický, kriminologický

Dnes vedle sebe existují dva hlavní pohledy na domácí násilí a násilí páchané na ženách, a to pohled **feministický** a **kriminologický**. Rozdíl mezi nimi lze spatřovat zejména v tom, co oba

---

²²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

²²⁷ LEVOVÁ, Jana, ed. *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Brno: Spondea při ČČK Brno, 2010, s. 19-21. ISBN 978-80-254-8499-9.

²²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

přístupy na domácím násilí (i násilí páchaném na ženách) akcentují, jaké znaky a tendence násilí vyzdvihují a jaké prosazují akční plány.²²⁹

Feministicky laděné teorie akcentují zejména prvky sociostrukturálního násilí a pozici ženy jako jeho oběti. Za motivaci pachatelů považují promítnutí patriarchálních hodnotových stereotypů do jejich chování, kdy dle této teorie agresori pomocí násilných útoků mohou lépe kontrolovat své oběti z řad žen. Feminističtí autoři užívají pojmy jako potřeba moci, kontroly a dominance, kterou přisuzují mužům, kteří své negativní emoce usměřňují pomocí patriarchální ideologie do agrese vůči ženám. Dle feministických teorií tedy k partnerskému násilí nedochází v důsledku ztráty kontroly, ale týrání a zneužívání partnera je volbou či rozhodnutím. Mají tedy za to, že zneužívání je ze strany agresora užíváno svobodně a strategicky k tomu, aby se oběť chovala dle potřeby agresora.²³⁰

Kriminologický přístup se zabývá partnerským násilím bez ohledu na pohlaví pachatele a oběti. Tvrdí, že počty ženských a mužských pachatelů jsou vyrovnané. Někteří kriminologové dokládají, že syndrom týraného partnera postihuje stejným způsobem muže i ženy, kteří jsou vystaveni partnerskému násilí. Kriminologický přístup podrobně zkoumal také osobnost pachatelů, přičemž tvrdil, že agresori zneužívající a týrající své partnery by měli vykazovat určité společné povahové charakteristiky, výsledky takto zaměřených studií však již v 90. letech 20. století byly problematické, neboť ve výsledcích studií se objevovaly zcela protichůdné osobnostní rysy pachatelů od silně se kontrolujícího typu až po impulzivního a úzkostně zlostného, slabého typu pachatele. Stoupenci feministických teorií označili výčty pravděpodobných vlastností násilných pachatelů za pouhý „psychologický make-up“. Kriminologické koncepce však na tyto názory zareagovaly a vznikaly specializované kriminologické teorie domácího násilí multikauzálního typu, ve kterých zdůrazňují, že partnerské a domácí násilí je zvláštním fenoménem, který s ostatní obyčejnou kriminalitou nelze zaměňovat.

V posledních letech se zájem obrací také na teorie výběru oběti, které ženám přisuzují obecně větší zranitelnost a závislost na jejich intimním partnerovi. Současně se však tyto teorie snaží upoutat pozornost veřejnosti i na týrané muže.²³¹

---

²²⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 247-249. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

²³⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

²³¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244-246. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

Vliv pandemie COVID-19 na domácí násilí a násilí páchané na ženách

Dle Čírtkové hraje u domácího násilí roli také prostorové zúžení či omezení, neboť zatlačování do malého prostoru bývá častým iniciátorem agrese, kdy se hovoří o tzv. stresu z omezení či utlačování. Utlačené bytové prostory, nedobrá finanční situace, omezování v pracovním i osobním životě vyvolává odpor, který může vyústit v agresi, pokud nejsou v dané situaci jiná vhodná řešení k dispozici. Rodinné prostředí by přitom mělo být prostředím poskytujícím svým členům bezpečí a ochranu. Z výzkumu na téma *Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19* prováděného v době covidových opatření v roce 2020 v ČR vyplynulo, že v prvním nouzovém stavu se razantně zvýšila poptávka po službách organizací pomáhajících obětem kriminality, které zaznamenaly až 40 % nárůst žádostí o poskytnutí služby či pomoci. Pandemická situace tedy ohroženým osobám přitížila, jak zvýšením intenzity četnosti násilí, tak i dalšími dopady v podobě psychických, ekonomických a sociálních. Autoři výzkumu uvádějí, že výsledky šetření ukazují, že pandemická situace přinesla navýšení počtu řešených případů domácího násilí i zvýšení intenzity prožívaných situací a také jeho dramatičnost, a to u případů, kdy oběť a pachatel spolu bydlí. Pobyt v uzavřených místnostech dle autorek výzkumu některé děje uspíšil a tam, kde vztahy měly násilný charakter, došlo v důsledku stresu z pandemie k jeho urychlení.²³²

3.4. Kontrola kriminality páchané na ženách (trestní represe, prevence, pomoc obětem domácího násilí)

Kontrolou kriminality se rozumí její ovlivňování. Pojem kontrola kriminality vystihuje mnohem výstižněji než pojem „boj s kriminalitou“ snahu o vzájemnou vyváženost dvou typů strategií:

- a) **trestní represe**, jež se zaměřuje na důsledky kriminogenního vývoje, a
- b) **prevence kriminality**, která má za cíl působit na kriminogenní faktory v časovém předstihu.

Kontrola kriminality se snaží zejména o snižování její kvantity (úplné zastavení růstu kriminality nebo její snižování) i její kvality (zejména škodlivosti jejích závažných forem, a to především násilné, mravnostní a hospodářské kriminality).²³³ Někteří autoři sem řadí i

---

²³² NYKLOVÁ, Blanka a Dana MOREE. *Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19: výzkumná zpráva*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Fakulta humanitních studií UK, 2021, s. 172-180. ISBN 978-80-7330-380-8.

²³³ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s.151-152. ISBN 978-80-7598-554-5.

dekriminalizaci a depenalizaci jednání, tedy přesun jednání, dříve považovaných za trestná, nejčastěji do oblasti správního práva a řešení jejich postihu jako přestupku, nikoli trestného činu.

3.4.1. Trestní represe

Trestní represe zasahuje zásadním způsobem do života člověka, a proto je v právním státě podrobně upravena zákony. Trestní represe představuje nejintenzivnější formu reakce státu a společnosti na kriminální chování a měla by tak být až nejkrajnějším prostředkem postihu kriminálního chování, tzv. prostředkem „ultima ratio“. Trestní represí by tak měly předcházet zejména prostředky práva občanského, rodinného, správního a dalších právních odvětví. Na trestní represí se podílejí všechny složky systému trestní justice, spadá sem činnost policie zaměřená na odhalování trestných činů, jejich objasňování, činnost orgánů vyšetřování a státního zastupitelství v přípravném řízení, projednávání trestní věci obžalovaných osob před soudem i rozhodování o vině a trestu či jiném opatření a dále činnost orgánů vězeňství při výkonu trestu.²³⁴

Činnost trestní represe však nemá výlučně jen represivní charakter ve smyslu potlačování kriminální činnosti, neboť průběh trestního řízení má i účinky preventivní. Samotné projednání věci v hlavním líčení by mělo mít na obviněného preventivní účinek v tom smyslu, aby si uvědomil závažnost a společenskou škodlivost svého jednání a následky, které svým činem způsobil oběti. Uložený trest tedy primárně představuje újmu pro pachatele, ale předpokládá se, že zároveň přispěje k jeho nápravě a odradí od trestné činnosti další potenciální pachatele. Zde tedy lze hovořit o prolínání represe s prevencí. Je-li trestní represe adekvátně uplatňována, má pozitivní vliv na pachatele a jeho okolí a je současně nepostradatelným prostředkem kontroly kriminality. Sociální kontrolu kriminality lze však realizovat i dalšími prostředky, odlišnými od trestněprávních, jako jsou např. opatření omezující sociálně patologické jevy spojené s kriminalitou (např. alkoholismus, drogové závislosti), kdy k omezování těchto jevů dochází nejen represivně, ale i použitím ekonomických, výchovných a dalších opatření (např. u trestné činnosti páchané pod vlivem alkoholu má význam snížení konzumace alkoholických nápojů, čehož lze dosáhnout mj. i snížením dostupnosti těchto produktů, zvýšením jejich ceny, stanovením minimálního věku pro jejich koupi apod.).²³⁵

Jedním z prostředků trestní represe je kriminalizace určitého jednání, tedy jeho prohlášení za trestné. Určité jednání je možné prohlásit za trestné a formulovat jeho skutkovou podstatu

---

²³⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. In: *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 55-57. ISBN 80-86795-05-5.

²³⁵ NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 203-205. ISBN 80-7357-026-2.

jakožto nového trestného činu a provést související legislativní právní úpravu, avšak nejprve je třeba dané jednání podrobit přísné analýze. Nejedná se tedy pouze o definování společenského a individuálního zájmu, který má být prostředky trestního práva chráněn, ale také o vyčerpávající stanovení významu tohoto chráněného zájmu, všech objektivních i subjektivních znaků příslušné skutkové podstaty, včetně zabývání se etiologickými otázkami (jaké jsou příčiny chování, které má být kriminalizováno), jakož i problémy spojenými s účinností trestní represe (tedy zamýšlení se nad tím, s jakými předpokládanými výsledky lze dané chování, které má být předmětem kriminalizace, regulovat). Novotný doporučuje přistupovat ke kriminalizaci určitého chování zásadně teprve tehdy, když k ochraně před nimi nepostačují prostředky práva občanského, obchodního, správního či dalších právních odvětví, popř. mimoprávní preventivní prostředky. Legitimitu trestněprávních sankcí lze dle něho odůvodňovat pouze nutností ochrany základních právních hodnot před činy zvláště společensky škodlivými. Trestní represe se musí opírat o podporu většiny společnosti, jelikož při nadměrné kriminalizaci dalších a dalších právních jednání by trestní právo postupně ztrácelo svou účinnost.²³⁶ Někteří kriminologové zastávají názor, že kriminalizace jednání, která jsou sice společensky škodlivá, avšak nepoškozují konkrétní subjekt není žádoucí. Jde o tzv. delikty bez oběti, jako je např. prostituce, provozování hazardních her, konzumace drog a dalších návykových látek apod. Argumentují zejména tím, že lidé, kteří se takových aktivit dopouštějí, získají velmi snadno zápis v evidenci policie či v jiném trestním registru, což jim následně bude bránit v dalším životním uplatnění, což je může zavést na dráhu zločinu. Kriminalizace takovýchto deliktů bez oběti by tedy vedla zejména k tomu, že pozornost policie by se soustředila více na tyto delikty a odváděla by pozornost od závažnější trestné činnosti, jež je společensky škodlivější.²³⁷

Jednou z funkcí trestní represe je ukládání sankcí, cílem trestního práva a represe je však mnohem hlubší cíl, a to zejména ochrana společnosti před kriminalitou. Problematika ukládání trestů vyvolává další otázky, a to, zda je uložený trest sám o sobě dostačující, či je jen prostředkem k dosažení dalších výsledků jako je zejména převýchova pachatele, odstranění dalších potenciálních pachatelů apod., jak určit přiměřený trest s ohledem na závažnost spáchaného trestného činu a vzhledem k nebezpečnosti pachatele, k možnostem jeho převýchovy, jaký je vztah mezi zákonností a spravedlivostí daného trestu aj. Těmito problémy se zabývá kromě kriminologie i trestněprávní nauka, vycházející z normativního pojetí trestného činu. Při zkoumání těchto problémů je trestněprávní nauka závislá na výsledcích jiných vědních disciplín, které se hlouběji

---

²³⁶ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 205-207. ISBN 80-7357-026-2.

²³⁷ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 207-208. ISBN 80-7357-026-2.

zabývají příčinami kriminality, osobou pachatele a společenskými souvislostmi ukládání trestů. Funkcí trestání se zabývá několik koncepcí, mezi které patří zejména koncepce *retributivní* (odplatná), koncepce *odstrašení* a koncepce *rehabilitační* (nápravná), a dále koncepce *eliminační* a *restituční*.

Retributivní neboli odplatná teorie považuje trest za přirozený důsledek kriminálního jednání a uložení trestu tedy chápe jako odplatu za spáchaný trestný čin. Trest by měl dle této koncepce znamenat pro pachatele určitou újmu a výše a druh trestu by tedy měly odpovídat závažnosti spáchaného činu. Na retributivní teorii byla založena klasická škola trestního práva, která vycházela z teorie indeterminismu – pachatel se ze své vlastní vůle rozhoduje spáchat daný trestný čin a je si vědom, že za něj může být potrestán. Dle této teorie je tedy trest neoddělitelně spjatý s trestným činem a zásadním problémem je tedy pouze stanovení přiměřenosti újmy pro pachatele vzhledem ke spáchanému trestnému činu. Trest má být však být přiměřený škodlivosti spáchaného trestného činu.

Hlavním významem trestu dle *teorie odstrašení* má být především v tom, aby trest odradil pachatele od dalšího kriminálního chování (individuální prevence) a stejně tak i ostatní jedince, kteří by se mohli stát potenciálními pachateli (generální prevence). Újma, která uložním trestu pachateli vznikne, tedy jistě může sama o sobě vést k tomu, že pachatele odstraší či odradí od dalšího kriminálního jednání, aniž se vůči němu uplatní některé další převýchovné prostředky. Proces odstrašení je však individuální, neboť každý vnímá újmu, která mu uloženým trestem vzniká, odlišně. Subjektivně pocíťovaná újma je důvodem k úvaze, jak účinně trestat osoby, které se dopouštějí trestné činnosti opakovaně, a to zejména vícenásobné recidivisty. Teorie odstrašení je základem pro trestněprávní konstrukce zpřísnování trestních sazeb (definování kategorií „zvlášť závažného recidivisty“ či návrhy typu „tříkrát a dost“). Tato teorie spoléhá více než na individuální účinky trestu na generálněpreventivní význam trestání, aby základním předpokladem bylo dosažení stavu, že zločin se nevyplácí. Teorie odstrašení je také někdy spojována s exemplárními tresty, dle jejich stoupenců je v zájmu všech členů společnosti, aby se nestali pachateli trestné činnosti, což opravňuje stát k tomu, aby potrestal jednotlivce dostatečně přísně pro výstrahu ostatním. Problémem tohoto přístupu samozřejmě je situace, že může dojít k ukládání nepřiměřeně přísných trestů bez ohledu na závažnost spáchaného trestného činu a tresty tedy nebudou spravedlivé. I vedlejší účinky trestání mají odstrašující efekt, neboť pro pachatele spočívá újma i v tzv. společenském oceňování jeho osoby a různých formách pranýřování (tzv. labelling efekt). Dalším nedostatkem teorie odstrašení je i skutečnost, že nepřikládá patřičný význam generálněpreventivnímu působení na společnost a na řádné občany (tzv. pozitivní generální prevenci) a redukuje generálněpreventivní působení pouze na negativní generální prevenci.

Teorie rehabilitační neboli nápravná považuje za jediný a ospravedlnitelný cíl trestání poskytnutí odborného zacházení pachateli v rámci výkonu uloženého trestu i v trestním řízení, které by potlačilo příčiny, pro které pachatel trestný čin spáchal. Rehabilitační teorie se soustředí na osobu pachatele a zohledňuje příčiny individuálního kriminálního činu. Tato teorie vychází z pozitivistické nauky a determinismu a považuje kriminální chování za důsledek určitých poznatelných vlivů, např. nedostatků ve výchově, rodinném prostředí, biologických či psychologických předpokladů. Dle uvedené teorie není kriminální chování svobodnou volbou pachatele, ale jde o jednání pod tlakem osobnostních a sociálních faktorů. Rehabilitační teorie měla zásadní vliv na budování vězeňských zařízení a realizaci převýchovných programů pro vězně, jejichž cílem je potlačit negativní vlivy vězeňského prostředí. Rehabilitační programy jsou však náročné a vyžadují vysokou odbornou úroveň personálu, což je činí značně nákladnými. Rehabilitační teorie představuje i základ pro probační nástroje trestního práva a pro postpenitenciární činnost.

Další z uváděných teorií, **teorie eliminační**, považuje za cíl trestání dočasnou či trvalou izolaci pachatele od ostatní společnosti. Izolace má být újmou pro pachatele, ale současně i ochranou pro společnost. Ačkoli požadavek na izolaci pachatele od ostatní společnosti je jednoznačný, objevuje se i u stoupců této teorie určitá gradace přístupu, jež představuje sociální exkomunikaci. K vyhoštění pachatele ze společnosti dochází v důsledku společenského odsudku kriminálního jednání pachatele, mnohdy však tento odsudek nebývá přiměřený povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Eliminační teorie spatřuje hlavní prostředek k izolaci pachatele samozřejmě v trestu odnětí svobody, přehlíží však další důsledky s tím spojené, a to je zejména nákladnost vězeňského systému. Pokud by však jedinou reakcí státu na spáchaný trestný čin bylo jen uvěznění pachatele, nebylo by to pro daný stát ekonomicky únosné. Uvěznění pachatele a jeho izolace od okolní společnosti je účinným prostředkem ochrany společnosti, ale po skončení trestu je pachatel propuštěn na svobodu a problém ochrany společnosti je opět aktuální. Pouhá izolace pachatele by mohla mít i vedlejší negativní účinky, které by mohly ještě zvyšovat nebezpečnost pachatele. Krajními prostředky eliminační teorie jsou doživotní tresty odnětí svobody a trest smrti.

Restituční teorie klade důraz na odstranění následků trestného činu a náhradu způsobené škody, kterou oběť trestným činem utrpěla. Trest má dle této teorie směřovat k obnovení rovnováhy v sociálních vztazích, která byla trestným činem porušena a k uspokojení nároků poškozených osob. Teorie restituční navazuje na viktimologické přístupy a jsou s ní spojeny i různé druhy alternativních trestů, které lze namísto trestu odnětí pachateli uložit. Význam restituční teorie není pouze zaměřit se na nároky oběti na úkor potrestání pachatele, ale má značný

význam i pro ovlivňování trestní politiky a soudní praxe ve prospěch posílení postavení obětí a jejich práv v trestním řízení. Od konce 90. let 20. století začíná kriminologie prosazovat vytváření tzv. restorativní justice, která by měla vycházet zejména z principů, že zločin má být chápán především jako újma způsobená oběti a jako hrozba pro bezpečnost společnosti, přičemž reakce na zločin má přispět ke snížení či odstranění této újmy. Hlavním účelem reakce společnosti na spáchaný čin tak nemá být potrestání pachatele, ale vytvoření podmínek pro odstranění negativních následků trestné činnosti. Tento přístup chápe tendenci ke zpřísňování trestů pachatelům za kontraproduktivní, a to zejména u mladistvých pachatelů, jelikož cílem by mělo být to, aby se pachatel aktivně podílel na náhradě způsobené škody a odstranění škodlivých následků trestného činu. Současně tento přístup vnímá újmu způsobenou oběti komplexně, neboť se jedná o újmu materiální, fyzickou, psychickou, ztrátu společenského postavení, narušení jejích sociálních vazeb a osobního i rodinného života. Státní orgány by se měly v systému restorativní justice angažovat pouze za předpokladu, že postup vyjednávání mezi pachatelem a obětí nevede k cíli a trestný čin je takové závažnosti, že je nezbytný trestní proces, současně však nelze obět k vyjednávání s pachatelem jakkoli nutit. Přístupy restorativní justice vycházejí z toho, že tradiční trestní politika již je vyčerpána a není pomocí ní možné zabránit růstu kriminality, soudy jsou přetíženy, věznice přeplněny a účinnost trestů je nízká a nepřináší zamýšlené výsledky.

Zmíněné teoretické přístupy se však neprosazují ve své čisté podobě, ale navzájem se prolínají a výsledek představuje trestní politiku určitého státu v dané době. Většinou se tedy lze setkat se smíšenými teoriemi, které zdůrazňují některé uvedené přístupy či východiska trestání.²³⁸

3.4.1.1. Prostředky ochrany před domácím násilím (a dalšími trestnými činy)

Ochrana před domácím násilím a dalšími trestnými činy poskytuje obětem zejména trestní právo, a to jak hmotné, tak procesní. Prostředky trestního práva by však měly být až tzv. prostředky ultima ratio, tedy nejposlednějším prostředkem postihu, kterým by měly předcházet jiné, mírnější možnosti ochrany. Mezi prostředky mírnější, které mohou obětem účinně pomoci, patří institut vykázaní, který je upraven zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Mezi další mírnější prostředky ochrany před domácím (a dalším násilím) se řadí prostředky předvídané občanským právem, správním právem (přestupkovým právem), o kterých bude pojednáno dále.

---

²³⁸ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 213-222. ISBN 80-7357-026-2.

Institut vykázání

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, upravuje v ustanovení § 44 tzv. *institut vykázání*, který představuje jeden z nejvýznamnějších možných zásahů policejního orgánu vůči agresorovi, který vede primárně k zastavení násilných ataků směřujících vůči oběti a oddělení oběti od agresora. Vykázání agresora ze společné domácnosti umožní zabránit dalším útokům agresora vůči oběti nebo je možné prostřednictvím tohoto institutu násilnému jednání předejít. Vykázání je preventivním opatřením, jehož smyslem je zejména pomoci oběti domácího násilí včasným zásahem policejního orgánu, kterým bude jednak zastaveno násilné jednání agresora a oběti bude současně dán prostor pro řešení nastalé situace. Příslušník Policie ČR je k vykázání násilné osoby oprávněn, zejména s ohledem na předcházející útoky, lze-li důvodně předpokládat, že se tato osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví či svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Vykázat je možné útočníka z domu, bytu, či jiného obydlí, které společně obývá s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí obydlí.²³⁹ Není rozhodné, jakým právním titulem je společné obydlí založeno, ani to, zda v něm jsou útočník a osoba ohrožená hlášeny k trvalému pobytu. Vykázání je možné realizovat i vůči osobě, která se v době, kdy je úkon realizován, v obydlí v danou chvíli nezdržuje, nebo když se v něm nezdržuje ohrožená osoba.²⁴⁰

S ohledem na preventivní úlohu vykázání, jehož účelem je poskytnout oběti rychlou a účinnou pomoc, je při jeho zjišťování kladen nižší důkazní standard, neboť v dané situaci nelze trvat na předchozím dokazování skutkového stavu, jako je tomu v soudním řízení. Nutné je zohlednit, že policista zasahující na místě je nucen vyhodnotit celou situaci a rozhodnout se v časové tísní a v emočně vypjaté situaci a není proto v jeho možnostech, aby zjišťoval veškeré relevantní skutečnosti. Policejní vykázání trvá 10 dnů od provedení úkonu, přičemž tuto dobu není možné zkrátit, a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Tuto dobu lze prodloužit podáním návrhu na vydání předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních, kterou se doba trvání vykázání prodlouží do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.²⁴¹

Vykázání oznámí příslušný policista vykázané osobě i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim proti podpisu předá. Součástí potvrzení je i vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené i násilné osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa policejního útvaru, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o provedeném vykázání. Odmítne-li některá z osob potvrzení o vykázání

²³⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 44

²⁴⁰ MATES, Pavel. Policejní vykázání. Právní rozhledy, 2019, č. 17, s. 592-595.

²⁴¹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 44

převzít či potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu. Pokud vykázaná osoba s vykázáním nesouhlasí, může proti němu podat na místě námitky, které policista uvede do potvrzení o vykázání a následně je předá příslušnému krajskému ředitelství dle místa vykázání. Námitky je vykázaná osoba oprávněna podat také do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání, a to písemně příslušnému krajskému ředitelství. Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že námitky jsou oprávněné a podmínky pro vykázání splněny nebyly, vykázání ukončí a vyrozumí o této skutečnosti ohroženou i vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.²⁴²

Prostředky ochrany předvídané občanským právem

Jedním z prostředků ochrany před domácím násilím jsou předběžná opatření upravená v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŘS“), jejich výčet je uveden v ustanoveních § 400 až 414 ZŘS. Spolu s hmotněprávní úpravou obsaženou v ustanoveních § 751 až 753 občanského zákoníku slouží k ochraně ohrožené osoby a prozatímní úpravě poměrů mezi ohroženou a násilnou osobou, popř. dalšími osobami. Tato ustanovení se použijí v případě ochrany před domácím násilím mezi manžely a osobami s manžely spolužijícími, ale i v případě společného bydlení jiných osob než manželů, tedy např. rodičů a dětí, prarodičů a vnoučat, druha a družky. Ochrana poskytovaná předběžným opatřením v občanském soudním řízení se nevztahuje pouze na případy domácího násilí vyskytujícího se ve společné domácnosti, ale i na nežádoucí sledování (tzv. stalking) nebo obtěžování dotčené osoby.²⁴³

Z judikatury Ústavního soudu České republiky (II. ÚS 3512/14) vyplývá, že *předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí ve smyslu ustanovení § 400 a násl. ZŘS a předběžná opatření dle ustanovení § 88b trestního řádu mají shodný účel spočívající v poskytnutí včasné a prozatímní ochrany (života, zdraví, svobody či důstojnosti) dotčenému jednotlivci (poškozenému, resp. oběti trestného činu), příp. jeho blízkým proti škodlivému chování odpůrce (obviněného) s nimi žijícího ve společné domácnosti. Pokud byly splněny zákonné podmínky pro podání návrhu na nařízení předběžného opatření dle trestního řádu a tento návrh podává státní zástupce, má tak činit dle trestního řádu a nikoli dle zákona o zvláštních řízeních soudních (ZŘS), a to především z důvodu ucelenosti již probíhajícího trestního řízení a také jeho speciality, včetně použitých nástrojů trestněprávní regulace a vymezení působnosti orgánů činných v trestním řízení. Nelze však vyloučit, aby návrh na nařízení předběžného opatření ve věci ochrany před domácím*

²⁴² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 44

²⁴³ TRNĚNÁ, Klára. Pododdíl 1. Předběžné opatření [(§ 400-409)]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jirí, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 806, marg. č. 1.

násilím podal za této situace dle ustanovení ZŘS jiný navrhovatel, odlišný od státního zastupitelství, neboť v opačném případě by bylo dotčenému jedinci zcela znemožněno domáhat se včasné ochrany svých základních práv a svobod ohrožených jednáním odpůrce, nebo by byla tato možnost výrazně oslabena, jelikož by se stala podmíněnou v důsledku nezbytné aktivní činnosti státního zastupitelství.²⁴⁴

Předběžné opatření ve věci ochrany před domácím násilím je možné vydat pouze na návrh. Předběžná opatření ve věcech ochrany před domácím násilím jsou speciálním řízením ve vztahu k řízení o vydání předběžného opatření ve smyslu ust. § 74 a násl. občanského soudního řádu. Je pouze na navrhovateli, zda návrh na vydání předběžného opatření ve věci ochrany před domácím násilím podá, či nikoli, jedná se tedy o výlučně návrhové řízení. Podání návrhu na nařízení předběžného opatření ve věci ochrany před domácím násilím nepodléhá poplatkové povinnosti, ani není navrhovatel povinen složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by předběžným opatřením vznikla, jako je tomu u jiných předběžných opatření dle ZŘS či OSŘ. Návrh musí obsahovat veškeré náležitosti, které zákon předvídá, a to zejména vylíčení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě či bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vylíčení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele. Z návrhu by mělo být alespoň zřejmé, že jde o návrh na vydání speciálního předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí a jaké konkrétní ochrany se navrhovatel domáhá, včetně např. označení nemovitosti, ve které se nachází společná domácnost a ze které má být odpůrce vykázán.²⁴⁵

Účastníky řízení jsou navrhovatel (ohrožená osoba), odpůrce (násilná osoba), příp. další osoba, proti níž násilí směřuje. Navrhovatelem může být i nezletilý, jeho jménem však návrh podává jeho zákonný zástupce, popř. orgán sociálně právní ochrany dětí či advokát. Plnou procesní způsobilost pro toto řízení má nezletilý starší 16 let. K rozhodnutí o návrhu je příslušný obecný soud navrhovatele, místní příslušnost je v tomto případě speciální. Soud rozhodne o návrhu do 48 hodin bez jednání. Tato lhůta se počítá od okamžiku doručení návrhu příslušnému soudu. I řízení o návrhu na vydání předběžného opatření je ovládáno vyšetřovací zásadou, kdy je soud povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí, není omezen jen na skutečnosti uváděné navrhovatelem v návrhu. Současně je však třeba vzhledem ke krátké pořádkové lhůtě pro

---

²⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 3512/14

²⁴⁵ TRNĚNÁ, Klára. Pododdíl 1. Předběžné opatření [(§ 400-409)]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 806-826.

rozhodnutí o návrhu zásadu vyšetřovací modifikovat tak, aby bylo možné v takto krátké lhůtě rozhodnout. Soud bude při rozhodování o návrhu vycházet především ze skutečností známých mu z jeho úřední činnosti (jiných spisů) či z dosažitelných podkladů – policejní záznam, lékařské zprávy apod. Soud současně může přizpůsobit i formu, jakou si potřebné důkazy opatří (e-mail, telefonicky apod). Pokud soud návrhu vyhoví, uloží odpůrci předběžným opatřením, aby opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval, aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Odpůrce je v rozhodnutí soudem poučen o tom, že má právo si odnést ze společného obydlí osobní věci. Navrhovatele soud poučí o dalších vhodných opatřeních k jeho ochraně, současně i o možnosti podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření. Vydané předběžné opatření trvá 1 měsíc od jeho vykonatelnosti. Předběžné opatření je přímo vykonatelné vydáním. Nedojde-li k jeho prodloužení návrhem na prodloužení předběžného opatření, zanikají jeho účinky ze zákona uplynutím 1 měsíce od jeho vykonatelnosti. Pokud je návrh na vydání předběžného opatření podle ZŘS podán v průběhu trvání vykázaní policejního vykázaní dle zákona o Policii ČR, prodlužuje se doba trvání policejního vykázaní do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Maximální doba trvání předběžného opatření je 6 měsíců od jeho vykonatelnosti.²⁴⁶

Vydání předběžného opatření v občanském soudním řízení je jedním z dílčích práv obětí trestné činnosti patřící do skupiny práv na ochranu před hrozícím nebezpečím. Jeho vydání je předvídáno i zákonem o obětech trestných činů v ustanovení § 14 odst. 4 zákona o obětech.²⁴⁷

Prostředky správního (přestupkového) práva

Je-li společenská nebezpečnost jednání nesoucího rysy domácího násilí nižší, bývá často při jeho prvním ohlášení ohroženou osobou kvalifikováno jako přestupek. Řízení o přestupcích je upraveno zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, za subsidiárního použití správního řádu, tj. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé skutkové podstaty přestupkových jednání jsou obsaženy v několika právních předpisech, zejména v zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o odpovědnosti za přestupky stanoví v § 5

---

²⁴⁶ TRNĚNÁ, Klára. Pododdíl 1. Předběžné opatření [(§ 400-409)]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 806-826.

²⁴⁷ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), § 14

definici přestupku, kterým se rozumí *společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené trestním zákonem, nejde-li o trestný čin*.²⁴⁸

V zákoně o některých přestupcích lze nalézt skutkové podstaty přestupků, které se mohou týkat i problematiky domácího násilí a dalších násilných jednání. Nejčastěji se jedná o přestupky proti občanskému soužití, veřejnému pořádku nebo majetku. Přestupky proti občanskému soužití jsou obsaženy v ustanovení § 7 zákona o některých přestupcích, kdy se za taková jednání považují jednání fyzické osoby, jež se dopustí přestupku tím, že a) jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí, b) jinému ublíží na zdraví, nebo c) úmyslně naruší občanské soužití tak, že (i) jinému vyhrožuje újmou na zdraví, (ii) jiného nepravdivě obviní z přestupku, (iii) se vůči jinému dopustí schválnosti, nebo (iv) se vůči jinému dopustí jiného hrubého jednání. Za přestupek lze fyzické osobě uložit pokutu do 10 000 Kč, jde-li o přestupek dle § 7 odst. 1 písm. a), nebo 20 000 Kč, jde-li o přestupek podle odst. 1 písm. b) nebo c). Jde-li o opakované spáchání přestupku, je možné uložit pokutu do 15 000 Kč, popř. do 30 000 Kč. Za přestupek lze fyzické osobě uložit i omezující opatření. Zákon stanoví, že při projednávání přestupku dle odst. 1 písm. a) (ublížení na cti zesměšněním či hrubou urážkou) se správní orgán pokusí obviněného z přestupku a osobu, které bylo na cti ublíženo, usmířit. Řízení o přestupku dle § 7 odst. 1 písm. a) nebo dle odst. 1 písm. b) nebo c) spáchaném mezi blízkými osobami lze zahájit a v zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spáchaním přestupku.²⁴⁹ Za přestupek lze osobě obviněné z přestupku uložit také některé z omezujících opatření vymezených v § 52 zákona o odpovědnosti za přestupky, a to např. zákaz navštěvovat určitá veřejně přístupná místa nebo místa, kde se konají sportovní, kulturní a jiné společenské akce, popř. povinnost zdržet se styku s určitou osobou nebo vymezeným okruhem osob nebo povinnost podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování. Omezující opatření lze uložit fyzické osobě, stanoví-li tak zákon, a to za předpokladu, že existuje přímá souvislost mezi spáchaným přestupkem a omezujícím opatřením, které má být dané osobě uloženo. Omezující opatření musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného přestupku a osobním poměrům pachatele. Lze je uložit spolu se správním trestem, a to nejdéle na dobu 1 roku. Správní orgán, který opatření uložil, kontroluje následně jeho dodržování.²⁵⁰

---

²⁴⁸ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 5

²⁴⁹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 7

²⁵⁰ VETEŠNÍK, Pavel. § 52 [Omezující opatření]. In: JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 405.

Omezující opatření, která spočívají v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování, mohou být uložena fyzické osobě, jež se dopustila přestupku vykazujícího zejména znaky užití násilí v rodině či partnerském vztahu. Správní orgán po konzultaci s pachatelem při uložení takového opatření stanoví konkrétní typ vhodného programu, včetně jeho obsahu, rozsahu a způsobu jeho provádění. Program by měl zohledňovat výchovné a preventivní působení na pachatele a zároveň odpovídat individuálním potřebám pachatele. Správní orgán si za účelem kontroly dodržování omezujícího opatření vyžádá od poskytovatele takového programu písemnou zprávu s informacemi o dodržování podmínek uloženého omezujícího opatření pachatelem. V případě, že jsou s účastí pachatele v daném programu pro zvládnání agrese spojeny náklady provozovatele, je pachatel povinen tyto náklady uhradit přímo poskytovateli tohoto programu.²⁵¹

Přestupkem proti veřejnému pořádku je také jednání fyzické osoby spočívající v tom, že tato osoba maří vykazání ze společného obydlí provedené dle zákona o Policii ČR nebo rozhodnutí soudu o předběžném opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí dle ZŘS. Za tento přestupek je možné pachateli uložit pokutu do výše 20 000 Kč, při opakovaném spáchání tohoto přestupku lze pachateli uložit pokutu do výše do 30 000 Kč. Stejně tak je možné uložit pachateli některé z omezujících opatření.²⁵²

Další právní předpisy sloužící k ochraně před domácím a jiným násilím

Jedním z prvních zákonů, který umožnil postih domácího násilí, byl ***zákon č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím***, kterým byla ochrana před domácím násilím modifikována do oblasti soukromého práva. Tento zákon nabyl účinnosti již 1.1.2007 a na jeho základě došlo k novelizaci dalších právních předpisů – zákona o Policii ČR, občanského soudního řádu apod. Zákon o ochraně před domácím násilím zakotvil vzájemně propojená opatření, která měla zajistit spolupráci tří základních pilířů (institucí) při řešení problematiky domácího násilí, a to Policie ČR, soudů a intervenčních center. Zákon byl naposledy rozsáhle novelizován před přijetím nového trestního zákoníku, kdy v současné době již byla naprostá většina jeho ustanovení zrušena a nahrazena novými předpisy.

Dalším právním předpisem, který značně přispěl zejména ke zlepšení postavení obětí kriminality, je ***zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů***, ve znění pozdějších předpisů, který vstoupil v platnost v roce 2016 a zakotvil některá zásadní práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem ze strany státu a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby

---

²⁵¹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 52

²⁵² Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, § 5

obětem trestných činů. Zákon kromě katalogu práv obětí zakotvuje také zásady, kterými by se orgány činné v trestním řízení měly řídit a upravuje také jejich přístup a jednání k obětem trestné činnosti. Za stěžejní zásadu zákona o obětech lze považovat zásadu obsaženou v ustanovení § 3 odst. 1 zákona o obětech, totiž, že *za oběť trestného činu je třeba považovat každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti dle tohoto zákona. Existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zvláště zranitelnou obětí, je třeba ji za zvláště zranitelnou oběť považovat. Na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen.*²⁵³ Přijetím zákona o obětech trestných činů tak došlo zejména k posílení práv obětí trestné činnosti.

Dalším právním předpisem, který zakotvuje ochranu obětí před domácím násilím, je **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů, kterým je chráněno právo každého dítěte na příznivý vývoj, řádnou výchovu a ochranu oprávněných zájmů dítěte. Rodičům dětí jsou tímto zákonem ukládány konkrétní povinnosti. Na základě tohoto zákona může být rozhodnutím soudu omezen výkon rodičovských práv, dochází-li ze strany rodiče k porušování či ohrožování práv dítěte. Ochrana nezletilým dětem je zajišťována orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Tento orgán se zaměřuje především na preventivní a poradenskou činnost, má povinnost vyhledávat děti ohrožené domácím násilím a vést jejich evidenci. Orgán sociálně-právní ochrany dětí je povinen prověřovat jakýkoli podnět a v případě zjištění výskytu domácího násilí je povinen jednat prostřednictvím prostředků svěřených mu k tomu zákonem. Orgán sociálně-právní ochrany dětí je oprávněn mj. podat jménem dítěte soudu návrh na vydání předběžného opatření na uložení opatření k ochraně dítěte před domácím násilím, jestliže je dítě vystaveno tělesnému či duševnímu násilí ze strany rodiče nebo jiné osoby, která žije s dítětem ve společné domácnosti.²⁵⁴

Trestněprávní prostředky ochrany před domácím násilím a násilím páchaným na ženách

V souvislosti s trestněprávní ochranou obětí domácího násilí a násilí páchaného na ženách je nutné zdůraznit, že v rámci trestního práva jsou postihovány pouze ty nejzávažnější případy, které lze díky jejich intenzitě a společenské škodlivosti podřadit pod některou ze skutkových podstat trestných činů vymezených ve zvláštní části trestního zákoníku. Naprostá většina útoků však bývá řešena především v rovině přestupků.

V problematice domácího násilí (a násilí páchaného na ženách) se nejčastěji lze setkat s těmito trestnými činy: týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TZ), týrání svěřené osoby

²⁵³ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), § 3

²⁵⁴ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 16

(§ 198 TZ), ale i s dalšími trestnými činy jako je např. (těžké) ublížení na zdraví (§ 145 TZ a násl.), znásilnění (§ 185 TZ), omezování osobní svobody (§ 171 TZ), vydírání (§ 175 TZ), nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ), nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ), pohlavní zneužití (§ 187 TZ), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 TZ), vražda (§ 140 TZ).

I trestní právo procesní nabízí systém vzájemně propojených opatření určených k ochraně obětí trestné činnosti. Základními prvky tohoto systému jsou policejní orgány, soudy a intervenční centra, které tvoří tři hlavní pilíře zákonné úpravy zejména domácího násilí. Oprávnění Policie České republiky upravuje zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Činnost a vznik intervenčních center jsou upraveny v ustanovení § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a zahrnuje zejména sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, poskytnutí ubytování obětem či ohroženým osobám a poskytnutí stravy či pomoc při jejím zajištění. Posledním z ochranných pilířů představují soudy, které zajišťují pomoc obětem domácího násilí prostřednictvím různých předběžných opatření, které mohou v rámci své činnosti vydávat. V rovině trestněprávní jsou soudy oprávněny ukládat v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu, tj. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, předběžná opatření, jejichž účel lze spatřovat v ochraně života, svobody nebo lidské důstojnosti obětí trestných činů, ochraně jim blízkých osob a ochraně zájmů společnosti. Výčet druhů předběžných opatření, která lze obviněné osobě uložit, je uveden v ustanovení § 88c trestního řádu. Jedná se o taxativní výčet opatření, která lze v trestním řízení uložit a nelze jej tedy analogicky rozšiřovat. Předběžná opatření mohou být ukládána orgány činnými v trestním řízení v rozsahu jejich působnosti. Předběžná opatření lze uložit samostatně, ale lze uložit i více předběžných opatření vedle sebe, jsou-li splněny podmínky pro jejich uložení. Podmínky pro uložení předběžných opatření v trestním řízení vyplývají z ustanovení § 88b trestního řádu, kdy:

- předběžné opatření lze uložit pouze obviněnému a dále jen tehdy, jestliže
- z jednání obviněného nebo z dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil, a
- dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo trestní stíhání zahájeno, byl spáchán a má všechny znaky trestného činu,
- jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný a

- s ohledem na osobu obviněného a na povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu předběžného opatření dosáhnout jiným opatřením, přičemž si uložení předběžného opatření vyžaduje ochrana oprávněných zájmů poškozeného, který je fyzickou osobou, zejména jeho života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti, nebo zájmů osob mu blízkých, nebo ochrana zájmů společnosti.²⁵⁵

O uložení předběžných opatření se rozhoduje usnesením. O uložení předběžného opatření rozhoduje buď soud (předseda senátu) či státní zástupce. Státní zástupce rozhoduje o uložení předběžného opatření pouze v přípravném řízení a pouze o uložení takových předběžných opatření, jež neznamení významnější zásah do osobní svobody obviněného (§ 88m odst. 2 a 4 trestního řádu). V ostatních případech rozhoduje vždy soud (předseda senátu), resp. v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce. Předběžná opatření trvají do doby, dokud to vyžaduje jejich účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, kterým řízení končí. V průběhu trestního řízení je možné předběžné opatření i změnit či zrušit, popř. nahradit jedno či více předběžných opatření jiným, pokud se dodatečně ukáže, že výkon předběžného opatření je nemožný nebo jeho plnění nelze na obviněném spravedlivě požadovat nebo předběžné opatření není nezbytně nutné v původně stanoveném rozsahu. Obviněný může kdykoli žádat o zrušení předběžného opatření, svou žádost však může opakovat po uplynutí tří měsíců od právní moci rozhodnutí. Stejně tak má obviněný právo podat proti rozhodnutím o uložených předběžných opatřeních stížnost.²⁵⁶

Obviněnému lze uložit jedno (či více) z předběžných opatření uvedených v ustanovení § 88c trestního řádu, a to (i) zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky, (ii) zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí, (iii) zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami, (iv) zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě, (v) zákaz vycestování do zahraničí, (vi) zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti, (vii) zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky, (viii) zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek, nebo (ix) zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti. Jednotlivá předběžná opatření jsou poté

²⁵⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88b

²⁵⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. § 88c [Druhy předběžných opatření]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1248.

blíže upravena ustanoveními § 88d až § 88l trestního řádu. Neplní-li obviněný, u kterého je i nadále dán důvod pro uložení předběžného opatření, podmínky uloženého předběžného opatření, může příslušný orgán činný v trestním řízení rozhodnout o uložení pořádkové pokuty, uložení jiného druhu předběžného opatření, nebo o vzetí obviněného do vazby za podmínek stanovených trestním řádem.²⁵⁷

3.4.2. Prevence kriminality páchané na ženách

Až do druhé poloviny 20. století byla hlavním fungujícím nástrojem kontroly kriminality její trestněprávní kontrola, tj. postih jejich pachatelů. Vývoj kriminality přispěl k tomu, že od druhé poloviny 20. století začala být kriminální prevence považována za rovnocennou trestní represí. Prevencí kriminality v užším smyslu se rozumí soubor různých aktivit a společenských opatření mimotrestního charakteru, zaměřených na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů, jejichž cílem je zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení. Jde tedy zejména o působení na faktory kriminality, příležitosti a podněty k jejímu páčání, působení na potenciální pachatele a oběti a vytváření různých zábrán proti páčání kriminality. Do takto vymezeného pojmu prevence kriminality není zahrnuta prevence represí.²⁵⁸

Dle obsahového zaměření se kriminální prevence dělí na *sociální prevenci*, *situacní prevenci* a *viktimologickou prevenci*. K tomuto členění zařazuje kriminologie další členění prevence kriminality dle jejich adresátů, a to na prevenci primární, sekundární a terciární.²⁵⁹

Prevence sociální je orientována široce a zaměřuje se zejména na sociální kriminogenní faktory a jejich potlačování. Stát v rámci výkonu státní moci má možnost nastavit kontrolu nad chováním občanů vytvářením norem a normativních systémů. Jedním ze základních předpokladů prevence kriminality je tedy kvalitní zákonná úprava a její aplikace. Obecně platí, že znalost právního řádu ze strany občanů není na příliš vysoké úrovni, což je zapříčiněno zejména roztržitostí, složitostí a častými změnami právních norem. Kromě právních norem může společnost udržovat neformálně kontrolu nad vnějším chováním prostřednictvím mravních norem. K dodržování mravních norem, které nejsou právně závazné, mohou být jedinci vedeni pozitivními a negativními sankcemi ze strany sociálního prostředí či společenství. V sociální prevenci hrají důležitou roli také média, která mohou působit na společnost tím, jaký obraz o kriminalitě podají a nakolik se shoduje se skutečností. Kontrola lidského chování je prováděna také samotným

²⁵⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88c-88o

²⁵⁸ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 207-208. ISBN 80-7357-026-2.

²⁵⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 141-142. ISBN 978-80-7380-312-4.

jedincem, který přijímá za své určité sociálně kvalifikované normy a hodnoty. Nejvýznamnějšími sociálními činiteli jsou tedy zejména rodina, škola, přátelé apod.²⁶⁰ Hlavním prostředkem, kterým je možné praktikovat sociální prevenci kriminality páchané na ženách je právní řád. Stěžejní předpis zde představuje zejména trestní zákoník, v jehož zvláštní části jsou obsaženy skutkové podstaty jednotlivých trestných činů, a dále další právní mimotrestní předpisy – občanský zákoník, zákon o přestupcích apod., které umožňují vůči násilí páchanému na ženách a domácímu násilí použít i jiné, mírnější, prostředky postihu.

Situační prevence je zaměřena především na odstraňování kriminogenních situací a omezování příležitostí ke spáchání trestných činů. Situační prevence může být velmi účinná především u majetkové kriminality, případně u některých forem násilné kriminality, kdy lze pomocí opatření situační prevence zamezit spáchání trestného činu nebo jeho spáchání přerušit. Opatření situační prevence tak mohou spočívat např. ve zvýšení ochrany osob či věcí, které se mohou stát předmětem útoku pomocí technického zabezpečení, bezpečnostních zámků, kamerových systémů apod., ztížení dostupnosti prostředků či věcí vhodných pro spáchání trestné činnosti, zmenšení prospěchu z trestného činu a zvýšení rizika pro pachatele či zlepšení dohledu nad vybranou lokalitou. Situační prevence u kriminality páchané na ženách a domácího násilí může mít význam zejména u trestných činů znásilnění či různých násilných trestných činů spáchaných na veřejně dostupných místech, kde lze např. dopadení pachatele přispět např. instalací kamerových systémů, popř. takovým činům předcházet přítomností policejních hlídek v ulicích apod.

Značný přínos pro zlepšení prevence kriminality páchané na ženách mohou mít zejména opatření **viktimologické prevence**, zaměřená na využívání viktimologických poznatků, které se uplatní především při vytváření různých preventivních programů. Viktimologická prevence se orientuje na potenciální a skutečné oběti trestné činnosti, kterým poskytuje poradenskou činnost a poskytuje jim nezbytné informace týkající se bezpečnosti. Tento druh prevence má pomoci zejména nejvíce ohroženým skupinám osob a poskytnout jim rady, jak se mají chovat, aby se zbytečně nevystavovaly nebezpečí a dokázaly se v případě napadení bránit, včetně toho, jak se mají zachovat po útoku. V rámci viktimologické prevence mohou být pořádány různé kurzy či školení, díky kterým se osoby ohrožené mají možnost dozvědět potřebné informace, jak kriminalitě předcházet, jak se chovat v případě napadení a jaké mají možnosti pomoci po proběhlém útoku.²⁶¹

---

²⁶⁰ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 170-191. ISBN 80-7357-026-2.

²⁶¹ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 188-190. ISBN 80-7357-026-2.

Preventivní aktivity v rámci *primární prevence* jsou adresovány veškerému obyvatelstvu (státu, kraji, městu či vymezené skupině obyvatel). Tyto aktivity působí plošně na každého, aniž by byla brána v úvahu kriminální ohrožení či rizikovost. Aktivity primární prevence jsou činěny prostřednictvím hospodářské, sociální, kulturní aj. politiky.²⁶²

Sekundární prevence má své aktivity orientované na potenciální pachatele či oběti a kriminogenní situace. Tato prevence je adresována rizikovým skupinám. Aktivity *terciární prevence* se orientují zejména na předcházení kriminální recidivě u pachatelů kriminality a viktimologické recidivě u obětí trestné činnosti. Tento druh prevence předpokládá, že již k trestné činnosti došlo. U oběti se bude zaměřovat především na předcházení sekundární viktimizaci a napravení následků trestné činnosti a poskytnutí potřebné pomoci, u pachatelů se budou aktivity orientovat na jejich sociální reintegraci do společnosti.²⁶³

Preventivní aktivity v rámci primární prevence na úrovni celé ČR lze spatřovat již od roku 1996 v sestavování tzv. Strategie prevence kriminality, což je závazný dokument přijímaný na pětileté období sestavený Odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, který následně schvaluje vláda ČR. Nová Strategie prevence kriminality v ČR pro léta 2022 – 2027 byla schválena vládou ČR dne 6.4.2022 a jejími hlavními prioritami jsou zejména: podpora a rozvoj systému prevence kriminality ČR, pomoc obětem trestných činů a jejich podpora, práce s pachateli trestné činnosti a prevence recidivy, komplexní a koordinovaný přístup k bezpečnosti v rizikových lokalitách, práce Policie ČR ve vztahu k menšinám, situační prevence kriminality a nové přístupy, kriminalita páchaná dětmi a na dětech, prevence kybernetické kriminality. K naplňování jednotlivých cílů (priorit) je sestaven implementační plán pro každý konkrétní cíl, kdy konkrétně v rámci strategického cíle B: „pomoc obětem trestné činnosti a jejich podpora“ jsou zahrnuty tyto konkrétní vybrané cíle související i s kriminalitou páchanou na ženách: podpora provozu linek na pomoc obětem trestné činnosti, zjišťování stavu a vývoje problematiky obětí trestných činů, usilování o snížení latence trestné činnosti prostřednictvím včasné identifikace zvlášť zranitelných obětí a motivace k oznamování protiprávních činů, realizace opatření vedoucí ke snížení sekundární viktimizace obětí, podpora rozvoje služeb pro oběti trestných činů, komplexní zajištění boje proti všem formám domácího a genderově podmíněného násilí včetně zaměření na prevenci, identifikaci obětí a pomoc a podporu obětem.²⁶⁴

---

²⁶² NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 189-191. ISBN 80-7357-026-2.

²⁶³ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 189-191. ISBN 80-7357-026-2.

²⁶⁴ Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. Ministerstvo vnitra České republiky: Dokumenty OPK (strategie) [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2022, 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/01-spk-2022-2027-strategie-pk-pdf.aspx>

Ze Strategie prevence kriminality na léta 2022 – 2027 vyplývá, že obtíže obětí spojené s přístupem ke spravedlnosti vyplývají především z nedostatku informací a nedostatečné podpory a ochrany obětí. Za cestu ke zlepšení postavení oběti v rámci přípravného řízení je považována zejména včasná identifikaci zvláště zranitelných obětí, způsob komunikace s obětí a s tím související proškolení profesionálů v komunikaci s oběťmi. Neméně důležitým cílem je také zvýšení důvěry občanů ve státní instituce. Mezi další cíle strategie spadá i snaha eliminovat sekundární viktimizaci obětí, čemuž napomáhá zřízení speciálních výslechových místností pro oběti trestné činnosti. Novými prioritami má být také zavedení opatření pro zjednodušený a zrychlený přepis výslechů ze speciálních výslechových místností, který by měl vést k eliminaci nutnosti opakovaných výslechů obětí před soudem díky využívání záznamů z výslechů prováděných v těchto specializovaných výslechových místnostech, což by mohlo přispět ke snížení rizika sekundární viktimizace obětí. Za důležitou oblast v práci s oběťmi trestných činů je považována prevence a pomoc a podpora obětem domácího násilí a dále plnění úkolů Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022, která by měla značně přispět ke zlepšení současné úrovně ochrany osob ohrožených domácím násilím a genderově podmíněným násilím a k zefektivnění prevence tohoto druhu násilí. Současně Ministerstvo vnitra realizuje specifický dotační titul na pomoc obětem trestné činnosti určený pro nestátní neziskové organizace provozující evropské krizové či asistenční linky v ČR, k zajištění bezplatného volání na tyto linky ze strany obětí.²⁶⁵

Vznik a rozvoj systému prevence kriminality v ČR však provázejí i mnohé problémy, kdy jedním z nich je i snižování prostředků ze státního rozpočtu na pokračování preventivních projektů. Na úrovni obcí nejsou sama města či obce schopny zajistit dostatečné finanční prostředky a v jejich rozpočtech jsou tyto prostředky v konkurenci jiných výdajů brány spíše jako nadstandardní. Dalším problémem je také nedostatečná připravenost a kvalifikace odpovědných pracovníků vytvářejících preventivní programy na základě sociologických a analytických podkladů, kdy těmito osobami bývají často jmenováni lidé, kteří zastávají kromě této pozice ještě další pozice v městské administrativě a nemohou se tak preventivním aktivitám plně věnovat. Jedním z problémů je také pomalá změna v pojetí policejní práce mezi policisty, kteří jsou prioritně orientováni na objasňování trestných činů a činnosti jako poradenství, komunikace s občany a preventivní činnost představují další práci navíc, pro kterou často také nemají dostatečné proškolení. V posledních letech se díky členství ČR v Evropské unii zlepšila možnost

---

²⁶⁵ Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. *Ministerstvo vnitra České republiky: Dokumenty OPK (strategie)* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2022, 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/01-spk-2022-2027-strategie-pk-pdf.aspx>

některé projekty financovat i prostřednictvím zdrojů z fondů EU, avšak jedná se o specifické projekty zaměřené na asistenty prevence kriminality pracující např. v oblastech s vyšším výskytem etnických menšin apod.²⁶⁶

Represivní opatření připadající v úvahu v rámci domácího násilí sice mají i preventivní účinek, avšak sama o sobě nejsou dostačující, proto je nutné nastavit systém preventivních opatření, která budou aktivně přispívat k zamezení či omezení násilí páchaného na ženách a domácího násilí.

Některá preventivní opatření směřující k omezení či potlačení násilí páchaného na ženách a domácího násilí:

- **Snaha o změnu postoje společnosti k domácímu násilí a násilí páchanému na ženách:**
Je třeba podnikat kroky směřující ke změně postoje společnosti, s ohledem na dodnes se vyskytující vžitě předsudky o podřízeném postavení žen vůči mužům, a to zejména skrze systematické vzdělávání, pořádání akcí a kampaní, které budou mít za cíl posílení vědomí společnosti o této problematice a boje s tímto nežádoucím jevem. Za klíčové je také nutné považovat vzdělávání dívek a žen v oblasti jejich práv a seznámení je s možnými druhy pomoci, kterou poskytují i napříč ČR různé neziskové organizace a intervenční centra. Značnou roli z hlediska efektivnosti ochrany společnosti před domácím násilím hraje především dostatečná informovanost o dané problematice. Prostřednictvím sdělování informací veřejnosti lze tedy dosáhnout lepší informovanosti a změně názoru společnosti na daný jev. Nedostatečná informovanost o tom, jak reagovat na domácí násilí a jak se zachovat při kontaktu s ním, snižuje ochotu veřejnosti proti němu vůbec zasáhnout.
- **Vzdělávání profesionálů a příslušníků odborných profesí:**
Problémem je setrvávající nedostatek osob odborně proškolených pro komunikaci s oběťmi trestné činnosti, a to zejména osob, které přicházejí pravidelně do kontaktu s oběťmi domácího násilí, ať již z řad policistů, sociálních pracovníků, soudců či státních zástupců. Neodborným přístupem k obětem může u obětí docházet k sekundární viktimizaci, rozvoji posttraumatické stresové poruchy a dalších nežádoucích jevů. Důležité je, aby daná osoba, která přichází do kontaktu s oběťmi domácího násilí měla jasný postoj

---

²⁶⁶ HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, s. 15-19. ISBN 978-80-7338-185-1.

k tomuto druhu násilí a uměla oběti poskytnout adekvátní pomoc a reakci na vzniklou situaci.

- **Efektivní sběr dat a sjednocení systematiky jejich vyhodnocování:**

Aby bylo možné přijmout účinné strategie pro boj s násilím páchaným na ženách a domácím násilím, je třeba mít k dispozici dostatek údajů o této problematice podložených empirickými výzkumy. Vhodným preventivním opatřením je tedy také zaměřit se na efektivní sběr dat o obětech i pachatelích a systematicky je vyhodnocovat. Výsledky provedených šetření by měly být dostupné široké veřejnosti a systematika sběru dat by měla být jednotná, aby bylo možné data vzájemně porovnávat a hodnotit.

- **Zlepšení přímé pomoci obětem:**

Ačkoli již v dnešní době působí i na území ČR různé organizace zabývající se pomocí obětem trestné činnosti a obětem domácího násilí, poradenských center, azylových domů, intervenčních center i pracovišť poskytujících terapeutickou pomoc, není jejich počet dostačující a pro oběti mnohdy nejsou tato zařízení snadno dostupná, jsou-li soustředěna např. spíše do větších měst apod. Problémem je také nedostatek míst v azylových domech či stále nedostačující počet terapeutických center poskytujících pomoc obětem hlavně po psychické stránce. Cílem by tedy měla být snaha zvýšit kvantitu ale i kvalitu těchto zařízení, aby obětem byla poskytována včasná a efektivní pomoc, a to jednak prostřednictvím okamžité poradenské pomoci na nonstop bezplatné telefonní lince, přes právní poradenství a pomoc obětem, např. i při doprovázení obětí k soudu, na policejní stanice, psychologické a sociální poradenství i terapeutickou pomoc. Dle Voňkové by ideální model pomoci oběti domácího násilí ve specializovaném poradenském centru měl probíhat následovně: nejprve by měly být zjištěny základní informace o dané situaci oběti prostřednictvím krizové linky, oběti by měla být poskytnuta základní doporučení, jak v dané situaci postupovat (zavolání Policie ČR, lékaře apod.), a mělo by být určeno místo setkání s obětí, kde bude domluven další postup. Následně by měl být připraven krátkodobý akční plán, jehož cílem by mělo být aktuální zabezpečení bezpečí oběti, zajištění jejích základních potřeb a dodání odvahy k dalším krokům v rámci obrany proti domácímu násilí (v rámci krátkodobého akčního plánu by se oběť měla setkat s osobou poskytující krizovou intervenci, která by měla oběti vyjádřit pochopení a důvěru, následně by mělo dojít k odhadu možného nebezpečí hrozícího oběti a na základě něj vyhotovit bezpečnostní plán; současně by mělo být v rámci krizové intervence prověřeno, že oběť, která se o služby pomáhajícího pracoviště uchází, je skutečně obětí). Poté by měl být pro

oběť sestaven bezpečnostní plán, v rámci kterého by měly být zajištěny okamžité potřeby oběti, měla by jí být poskytnuta i potřebná právní pomoc – sepsání úředních podání, psychologická pomoc, doprovod na úřad apod. Následně by měly být vyhodnoceny další požadavky oběti, aby oběť mohla vést i nadále život bez násilí a na závěr by měl být sestaven dlouhodobý akční plán, v rámci kterého by mělo být nejprve vyhodnoceno, že oběť má splněny krátkodobé potřeby, aby mohly být realizovány potřeby dlouhodobé. Je potřebné, aby se oběť s dlouhodobým plánem podrobně seznámila a aby věděla, jak v případné krizové situaci reagovat a postupovat (jak ochránit sebe či děti a kam se obrátit s žádostí o pomoc, měl by být zpracován i plán pro opuštění domova, seznam věcí, které by měla mít oběť s sebou apod.). Plán by měl být uložen mimo dosah násilníka a měl by být v písemné formě, aby se k němu mohla ohrožená osoba v případě potřeby kdykoli vrátit. Ze strany specializovaného terapeutického pracoviště by mělo docházet ke sledování realizace dlouhodobého plánu proškoleným pracovníkem a k pomoci s jeho realizací či jeho případnými změnami. Na závěr, když se oběť rozhodne služby pomáhajícího centra nadále již nevyužívat, by mělo následovat výstupní interview, v rámci kterého by měla být ze strany oběti zhodnocena kvalita a dostupnost poskytnutých služeb.²⁶⁷

3.4.3. Pomoc obětem trestné činnosti

Pomoc obětem trestné činnosti je poskytována rovněž prostřednictvím různých specializovaných poradenských center, azylových domů, pracovišť poskytujících terapeutickou pomoc a intervenčních center. Mezi nejvýznamnější z těchto subjektů patří organizace Bílý kruh bezpečí, z.s., ROSA - centrum pro ženy, z. s. či organizace proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s. či Persefona, jejichž činnost je stručně popsána níže.

Bílý kruh bezpečí, z.s.

Organizace Bílý kruh bezpečí vznikla již v roce 1991 a zabývá se zejména poskytováním poradenské činnosti a pomoci obětem trestných činů, ale i svědkům trestných činů či pozůstalým. Její služby jsou založeny na čtyřech základních principech – služby poskytované jejím klientům jsou bezplatné, poradna je otevřena všem obětem trestných činů bez rozdílu, poskytovaná služba je nezávislá jak na politických, ekonomických či jiných vlivech a veškeré poskytované služby jsou poskytovány se zajištěním maximální diskrétnosti a je dbáno na zachování důvěrnosti sdělených informací od klientů poradny Bílého kruhu bezpečí. Pomoc obětem trestné činnosti poskytují

---

²⁶⁷ VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. In: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 14-22. ISBN 978-80-903626-7-3.

odborně způsobilí poradci, především právníci, psychologové a sociální pracovníci. Pomoc obětem kriminality spočívá v poskytnutí potřebných právních informací, psychologickém a sociálním poradenství a sdělení dalších praktických rad a informací, které jsou v danou chvíli pro oběť nápomocné. Organizace Bílý kruh bezpečí provozuje pro oběti kriminality bezplatné nonstop linky, je k dispozici pro oběti v celostátní síti svých 12 poraden po celé České republice s centrálou v Praze a intervenčním centrem v Ostravě. Osobní kontakt s klientem zajišťuje vždy dvojice poradců – právník a psycholog. Pro Bílý kruh bezpečí pracuje přes 300 právníků a psychologů na bázi dobrovolnické práce. Služby pro oběti sestávají z odborného sociálního poradenství, dalších základních sociálních služeb (psychoterapie, doprovody k soudům či jiným procesním úkonům, víkendové psychorekondiční pobyty, výjezdy do nemocnic ke zraněným obětem, či do místa bydliště pozůstalých osob apod.), v rámci doplňkových služeb zprostředkuje Bílý kruh bezpečí v mimořádných situacích i okamžitou peněžitou pomoc z nadačních fondů jiných subjektů.²⁶⁸

Současně Bílý kruh bezpečí provozuje i nonstop bezplatnou linku pro pomoc nejen obětem, ale i svědkům trestných činů. Bílý kruh bezpečí má více než třicetiletou historii působení, aktivně se podílí na předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám, spolupracuje při tvorbě zákonů, pořádá různé přednášky, výcviky i semináře, konference, publikuje odborné články i brožury, spolupracuje s nestátními organizacemi, státní správou i místní samosprávou a současně i se zahraničními subjekty – je členem organizace Victim Support Europe. Bílý kruh bezpečí je školicím akreditovaným střediskem se zaměřením na zlepšení výkonu spravedlnosti v praxi, přičemž cílovými skupinami jsou zejména policisté, soudci, státní zástupci, soudní znalci, advokáti, sociální pracovníci, zdravotníci či studenti vysokých škol. V rámci vlastní publikační činnosti vydává Bílý kruh bezpečí od roku 1991 vlastní periodikum – čtvrtletník zpravodaj BKB informující o sociální a právní situaci obětí trestných činů v ČR i v zahraničí. Bohužel není časopis dostupný online, ale jen v rámci předplatného či ve vědeckých knihovnách.²⁶⁹

ROSA - centrum pro ženy, z. s.

Organizace ROSA byla původně spojena s klubem ROSA, založeným v roce 1993 a určeným původně osamělým ženám po rozvodu, které zde nacházely pomoc a podporu při řešení svých problémů. Postupně se však ženy začaly na klub ROSA obracet kvůli násilí, které se objevovalo ve vztazích či během rozvodového řízení. V této době však ještě tento problém nebyl

---

²⁶⁸ *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

²⁶⁹ *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

nijak pojmenován, jelikož o domácím násilí se ve společnosti nemluvílo a neexistovala ani odborná literatura zabývající se touto problematikou. Následně došlo zakladatelkami organizace k založení nadace ROSA v červenci 1993. V současné době se organizace věnuje preventivním aktivitám, kterými se snaží přímo podporovat ženy zažívající násilí a v rámci mezioborové spolupráce přispívat k rozvoji společnosti s nulovou tolerancí násilí na ženách. Mezi hlavní služby poskytované organizací patří odborné sociální poradenství, které je realizováno v informačním centru, kde je ženám nabízena bezplatná jednorázová i dlouhodobá odborná sociální pomoc a poradenství. Organizace je zaměřena především na ženy, oběti domácího násilí, kterým nabízí osobní sociálně terapeutické, psychosociální a sociálně právní poradenství. Organizace provozuje také azylový dům s utajenou adresou určený ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem, kde mohou ženy a jejich děti, aktuálně ohrožené domácím násilím, vyhledat bezpečí a klid pro řešení své situace. Organizace připravuje spuštění nové služby krizová pomoc v rámci nového projektu ROSALIN – centrum komplexní krizové pomoci pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí. ROSA provozuje pro oběti domácího násilí bezplatnou telefonickou krizovou linku, která však není dostupná nonstop. Oběti domácího násilí mají možnost obrátit se na tuto organizaci také online prostřednictvím formuláře určeného pro internetové poradenství či v chatu. Organizace pořádá také různá školení a vzdělávací programy určené ke zvýšení profesních kompetencí pracovníků v oblasti domácího násilí, vydává různé odborné články i publikace, určené nejen odborníkům, ale zejména také školám či samotným obětem.²⁷⁰

proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.

Obecně prospěšná společnost pro Fem – centrum pro oběti domácího násilí, o.p.s. usiluje již od roku 1993 o zlepšení situace v oblasti domácího a sexuálního násilí. Zabývá se zejména poskytováním poradenství a další přímé podpory osobám ohroženým domácím a sexuálním násilím, podílí se rovněž na prevenci osvěty v oblasti domácího a sexuálního násilí – pořádá různé akce pro odbornou i laickou veřejnost, vydává poradenské a informační publikace. Organizace spolupracuje s dalšími nevládními neziskovými organizacemi, včetně evropské sítě WAVE (Women Against Violence Europe). Organizace v současné době připravuje první komplexní centrum pro oběti sexuálního a domácího násilí v České republice, tzv. centrum PORT, které by mělo být otevřeno koncem roku 2023. Projekt PORT reaguje na překážky systému pomoci obětem sexuálního násilí a nedostupnost specializovaných a odborných služeb. V České republice doposud neexistuje žádné specializované a komplexní centrum pro oběti sexuálního násilí, přitom

---

²⁷⁰ ROSA centrum pro ženy [online]. Praha: ROSA CENTRUM, 2023 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/>

v zahraničí jsou tato centra běžná. Klienti centra budou moci využít sociálních služeb, včetně pobytové krizové pomoci, právního poradenství, psychoterapie, podporu v trestněprávním řešení své situace a základní zdravotní ošetření. Včasná a odborná kvalitní pomoc centra obětem sexuálního a dalšího násilí by měla přispět ke zmírnění negativních následků prožitého násilí a stigmatizace obětí, včetně uplatnění práv obětí a přispět tak ke zkvalitnění jejich života. Organizace se zabývá také publikační činností a vydává různé brožury a informační materiály nejen pro oběti ale i pro širokou veřejnost, které jsou volně dostupné na webu organizace.²⁷¹

Persefona, z. s.

Organizace Persefona, z. s. vznikla v roce 2007 z původního programu proti domácímu násilí Ligy lidských práv, který poskytoval pomoc obětem domácího násilí již od roku 1999. Hlavním posláním organizace je dlouhodobá komplexní pomoc obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění. Organizace poskytuje své služby v Jihomoravském kraji. Kromě pomoci obětem usiluje organizace i o rozvoj programu terapií násilných osob v rámci Brna a Jihomoravského kraje. Vychází z předpokladu a ze zkušeností, že řešení domácího násilí pouze péčí o oběti je jednostranné, proto se zaměřuje i na terapeutickou podporu a poradenství osobám, které mají potíže se zvládnutím vlastní agrese ve vztazích. Obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění poskytuje organizace odborné právní a sociální poradenství. Ze statistiky organizace vyplývá, že v roce 2020 se na ni s žádostí o pomoc obrátilo celkem 458 osob, z nichž 240 bylo obětí násilí v blízkých vztazích (domácího násilí, sexuálního násilí či stalkingu). Těmto osobám bylo poskytnuto celkem 2 859 konzultací (osobních, telefonických a emailových).²⁷²

3.5. Kriminalita páchaná na ženách v Německu (porovnání s ČR)

Násilí páchané na ženách je i v Německu závažným problémem. Ze studie Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) z roku 2014 vyplývá, že přibližně 35 % žen bylo alespoň jednou v životě postiženo fyzickým a/nebo sexuálním násilím. Pouze 20 % z nich však využívá existující poradenská a podpůrná zařízení.²⁷³

Pojem násilí na ženách je chápán jako „*porušení lidských práv a forma diskriminace žen a rozumí se jím jakýkoliv akt násilí na základě pohlaví, který vede nebo může vést k fyzické, sexuální,*

---

²⁷¹ ProFem: Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí [online]. Praha: proFem, 2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs>

²⁷² Persefona [online]. 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/o-nas>

²⁷³ Zahlen und Fakten. Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben: Gewalt gegen Frauen [online]. Köln: Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.hilfetelefon.de/das-hilfetelefon/zahlen-und-fakten.html>

*psychické nebo ekonomické újmě či utrpení žen, včetně hrozeb takovými činy, nátlaku nebo svévolného zbavení svobody, ať již k němu dochází na veřejnosti či v soukromém životě.*²⁷⁴

Definice násilí páchaného na ženách vychází z Istanbulské úmluvy, kterou Německo ratifikovalo v roce 2017 a od 1. února 2018 vstoupila v Německu v platnost a od té doby je součástí platného práva Spolkové republiky Německo. Dle jejího článku 3 se domácím násilím rozumí „*všechny akty fyzického, sexuálního, psychického nebo ekonomického násilí, ke kterým dochází v rodině nebo domácnosti nebo mezi bývalými či současnými manžely nebo partnery, bez ohledu na to, zda pachatel má nebo měl stejné bydliště jako oběť*“.

3.5.1. Právní úprava kriminality páchané na ženách a domácího násilí v Německu

Německý trestní zákoník (*Strafgesetzbuch*, zkratka *StGB*) pojem domácí násilí nijak nedefinuje, ani není tento pojem vymezen v jiných právních předpisech. Na rozdíl od českého trestního práva se Německo vydalo spíše cestou prevence, když potřeba chránit oběti trestné činnosti byla zakotvena do právního řádu Spolkové republiky Německo již s účinností od 1.1.2002 v zákoně na ochranu proti násilí (tzv. *Gewaltschutzgesetz*), který představuje stěžejní nástroj pro boj s násilím.

Německý trestní zákoník (*Strafgesetzbuch*) tedy neobsahuje žádnou zvláštní skutkovou podstatu trestného činu postihujícího domácí násilí, ale tento jev je v Německu postihován dle různých skutkových podstat jiných trestných činů, jejichž skutková podstata může být daným jednáním násilné osoby naplněna. K činům, které mohou být spáchány v rámci jevu zvaného domácí násilí tedy patří zejména trestný čin (prostého) ublížení na těle (§ 223 *StGB Körperverletzung*), těžké ublížení na těle (§ 226 *StGB Schwere Körperverletzung*), útisk (resp. nátlak) (§ 240 *StGB Nötigung*), vyhrožování (§ 241 *StGB Bedrohung*), sexuální útok; sexuální nátlak; znásilnění (§ 177 *StGB Sexueller Übergriff; sexuelle Nötigung; Vergewaltigung*), zlé nakládání s osobami svěřenými do péče (§ 225 *StGB Mißhandlung von Schutzbefohlenen*), zabití či vražda (§ 211 *StGB Totschlag*, § 212 *StGB Mord*) nebo zbavení osobní svobody (§ 239 *StGB Freiheitsberaubung*) či pronásledování (§ 238 *StGB Nachstellung*).²⁷⁵

K velmi často páchaným trestným činům patří v rámci kriminality páchané na ženách a domácího násilí trestné činy **ublížení na těle a těžké ublížení na těle**, obsažené v oddíle „Trestné

²⁷⁴ Gewalt gegen Frauen. *Landeszentrale für politische Bildung: Baden Württemberg* [online]. Baden-Württemberg: Internetredaktion LpB BW, 2022, listopad 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.lpb-bw.de/gewalt-gegen-frauen#c44779>

²⁷⁵ Geschlechtsspezifische Kriminalität und häusliche Gewalt. *Deutscher Bundestag: Die aktuelle Lage in Deutschland* [online]. Wissenschaftliche Dienste, 2019 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/resource/blob/647632/ce204302912166fa6154c1b01aa3452e/WD-7-073-19-pdf-data.pdf>

činy proti tělesné integritě“, jejichž objektem je ochrana tělesné integrity (nedotknutelnosti) člověka. Trestný čin ublížení na těle je upraven v ustanovení § 223 StGB a již ze samotného označení vyplývá určitá odlišnost od české právní úpravy, neboť dané ustanovení obsahuje základní skutkovou podstatu trestného činu ublížení na těle, kterého se dopustí ten, kdo s jinou osobou tělesně zle nakládá nebo ji poškodí na zdraví.²⁷⁶ Zlým nakládáním se přitom rozumí jakékoliv zlé, nepřiměřené zacházení s osobou, v jehož důsledku dochází k nikoliv nepatrnému zásahu do tělesného zdraví nebo tělesné integrity dané osoby.²⁷⁷

Trestný čin **zlého nakládání s osobami svěřenými do péče** (§ 225 StGB *Mißhandlung von Schutzbefohlenen*) je zakotven rovněž jako ublížení na těle v oddíle chránícím tělesnou integritu člověka. Skutková podstata tohoto trestného činu postihuje pachatele, který osobu svěřenou mu do péče týrá, surově s ní zachází nebo jí ublíží na zdraví zlomyslným opomenutím své povinnosti se o ni starat. Toto ustanovení však chrání pouze úzký okruh osob jako jsou mladiství, osoby bezbranné pro slabost v důsledku věku či nemoci. Mezi obětí a pachatelem rovněž musí existovat vztah péče a opatrovnictví vzniklý ze zákona (rodiče a děti), dobrovolným převzetím (vychovatel) či úředním rozhodnutím. Dále může jít o vztah vymezený jako náležitost k dané domácnosti, který vzniká mezi osobami společně sdílejícími domácnost. Současně důvodem zakládajícím zvláštní vztah oběti a pachatele je přenechání chráněné osoby k péči o ni do moci jiné osoby, který odpovídá převzetí do péče jiné osoby, jako poslední důvod je uváděn vztah nadřízenosti a podřízenosti v rámci pracovního či služebního poměru. Jednání pachatele může spočívat v surovém zlém zacházení, týrání či ublížení na zdraví zlomyslným opomenutím své povinnosti.²⁷⁸ Týrání je vymezeno jako dlouhotrvající nebo opakující se utrpení fyzické či duševní povahy. Ustanovení § 225 StGB obsahuje dvě kvalifikované skutkové podstaty, kdy znakem, který podmiňuje použití vyšší trestní sazby je skutečnost, že pachatel vystaví chráněnou osobu nebezpečí smrti nebo těžkého poškození zdraví nebo ji vystaví závažnému poškození tělesného či duševního vývoje. Trestný čin zlého nakládání s osobami svěřenými do péče je speciálním ve vztahu k trestnému činu ublížení na těle.

Skutková podstata trestného činu **pronásledování** (§ 238 StGB *Nachstellung*) byla do oddílu trestných činů proti osobní svobodě německého trestního zákoníku zařazena v roce 2007. V Německu tak byl tento jev kriminalizován dříve než v České republice. V roce 2021 byla však

---

²⁷⁶ KRUK, Jiří. § 223 [Ublížení na těle]. In: KRUK, Jiří. Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo, stav 01. 01. 2014. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

²⁷⁷ Körperverletzung nach § 223 StGB - Definition, Prüfungsschema und Beispiele. JURAFORUM: Lexikon [online]. JuraForum.de, 2023, 27.2.2023 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.juraforum.de/lexikon/koerperverletzung>

²⁷⁸ KRUK, Jiří. § 225 [Ublížení na těle]. In: KRUK, Jiří. Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo, stav 01. 01. 2014. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

přijata novela trestního zákoníku, kterou došlo ke zpřísnění postihu jednání pachatelů, neboť zákonodárce dle původní právní úpravy kladl na trestnost jednání vysoké požadavky, tím se tedy snížila hranice trestnosti stalkingu, jelikož s účinností novely jsou na jednání pachatelů kladeny nižší požadavky, a tedy i méně závažné jednání nyní naplní skutkovou podstatu tohoto trestného činu.²⁷⁹ Skutkovou podstatu trestného činu pronásledování (stalkingu) ve znění po novele účinné od 1.10.2021 naplní ten, kdo jiného neoprávněně pronásleduje tím, že opakovaně (i) vyhledává jeho osobní blízkost, (ii) s použitím telekomunikačních prostředků či jiných prostředků komunikace nebo prostřednictvím třetích osob se pokouší s ním navázat kontakt, (iii) se zneužitím jeho osobních dat zadává pro něj objednávky zboží nebo služby nebo nabádá třetího, aby s ním navázaly kontakt, (iv) hrozí mu újmou na životě, tělesné integritě, na zdraví nebo svobodě nebo některé z jemu blízkých osob, (v) spáchá trestný čin dle § 202a, § 202b nebo § 202c StGB na úkor této osoby, nebo některého z jejích blízkých nebo jiné osoby jí blízké, (vi) šíří nebo zpřístupňuje veřejnosti podobiznu této osoby či některého z jejích příbuzných nebo jiné jí osoby blízké, (vii) pod záminkou autorství této osoby šíří nebo zpřístupňuje veřejnosti jakýkoli obsah, který je způsobilý přivodit újmu této osobě nebo ji znevažít v očích veřejnosti, nebo (viii) vykoná jiná srovnatelná jednání, čímž může nikoliv bezvýznamně narušit způsob jeho života.^{280,281} Český trestní zákoník u skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování vyžaduje, aby jednání pachatele bylo způsobilé vzbudit v poškozeném důvodnou obavu o vlastní život, zdraví nebo o život a zdraví osob mu blízkých, což v německé úpravě nenalezneme.²⁸² Dle německého trestního zákoníku (po novele) postačí, pokud je jednání pachatele opakované a způsobilé nikoliv bezvýznamně narušit způsob života poškozeného. Před novelou účinnou před 1.10.2021 se muselo jednat o trvalé opakované jednání ze strany pachatele, které vážně ovlivnilo život oběti. Nyní už se také nemusí jednat o závažné narušení způsobu života oběti, ke kterému docházelo vždy, pokud byla oběť jednáním pachatele přiměna k jednání, které by bez zásahu pachatele neudělala, jako je např. změna zaměstnání či bydlení, učinění zvláštních opatření spočívajících ve vzdání se volnočasové aktivity apod. Nyní postačí, pokud stalking pachatele zasáhne do života oběti nezanedbatelným způsobem. To zahrnuje například situace, kdy si oběť změní telefonní číslo kvůli

---

²⁷⁹ SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalking sowie Verbesserung des strafrechtlichen Schutzes gegen Zwangsprostitution. In: Bonn: Bundesgesetzblatt, 2021, ročník 2021, Nr. 53. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bgbl_Cyberstalking.pdf;jsessionid=4509649C41B54687D35C6C1937ED5769.1_cid297?__blob=publicationFile&v=2

²⁸⁰ § 238 StGB

²⁸¹ KRUK, Jiří. § 238 [Pronásledování]. In: KRUK, Jiří. Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo, stav 01. 01. 2014. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

²⁸² Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 354

dlouhodobému množství nevyžádaných hovorů či zpráv apod.²⁸³ Německá trestněprávní úprava v dalších odstavcích ustanovení § 238 StGB upravuje i závažnější formy stalkingu, kdy reflektuje i případné těžší následky jednání pachatele (např. pachatel vystaví oběť, příbuzného oběti nebo jinou osobu oběti blízkou nebezpečí smrti či těžkého poškození zdraví, odst. 3 upravuje situaci, kdy pachatel způsobí svým jednáním oběti smrt, popř. osobě oběti blízké či příbuznému oběti. Těmto těžším následkům poté odpovídají i výše trestních sazeb.²⁸⁴

V ustanovení § 177 StGB je obsažena skutková podstata trestného činu **znásilnění** (*Vergewaltigung*), spolu s dalšími trestnými činy **sexuálního útoku a sexuálního nátlaku** (§ 177 StGB *sexueller Übergriff; sexuelle Nötigung; Vergewaltigung*). Původní znění tohoto ustanovení vymezovalo společně trestné činy sexuálního nátlaku (*sexueller Übergriff*) a znásilnění (*Vergewaltigung*), avšak v roce 2016 došlo k významné novelizaci sexuálního trestního práva, v rámci které bylo upraveno i dané ustanovení do dnešní podoby.²⁸⁵ Uvedená skutková podstata ve svém odstavci prvním definuje trestný čin **sexuálního útoku**, kterého se pachatel dopustí tím, že proti vůli jiné osoby na ní vykoná, nebo ji na sobě nechá vykonat sexuální akt, nebo ji přiměje, aby strpěla sexuální jednání třetí osoby, případně jej na ní sama vykonala. Stěžejní je vůle oběti, která musí být pro pachatele rozpoznatelná, přičemž nesouhlas oběti s daným jednáním může být projeven výslovně i konkludentně. Druhý odstavec daného ustanovení upravuje tzv. sexuální využití dalších okolností, kam spadají případy, kdy oběť není schopna vůbec svou vůli vyjádřit či utvořit. Jednání pachatele přitom nesměřuje proti vůli oběti, ale využije skutečnosti, že oběť není schopna vůli utvořit či vyjádřit, nebo využije okolnosti, že v důsledku tělesného či duševního stavu je oběť omezena ve schopnosti vůli utvořit či vyjádřit, ledaže se o jejím souhlasu pachatel ujistil, nebo pachatel využije momentu překvapení, nebo dále pachatel využije situace, kdy oběti hrozí při odporu proti vůli pachatele citelná újma, popř. pachatel oběť pod pohrůžkou citelné újmy přinutí ke strpění sexuálního aktu.²⁸⁶ Ustanovení § 177 odst. 5 StGB vymezuje skutkovou podstatu trestného činu **sexuálního nátlaku** (*sexuelle Nötigung*). Jedná se přitom o kvalifikovanou skutkovou podstatu, kdy v případě jejího naplnění pachateli hrozí přísnější trest. Pachatel se musí dopustit sexuálního útoku či sexuálního využití dalších okolností, jak jsou definovány v předchozích odstavcích daného ustanovení, přičemž současně musí nastat ještě jedna

---

²⁸³ Anti-Stalking-Gesetz wird ab 1. Oktober verschärft [online]. WILDE BEUGER SOLMECKE Rechtsanwälte Partnerschaft mbB, 2021 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.wbs.legal/it-und-internet-recht/stalking-cyberstalking-anti-stalking-gesetz-wird-ab-1-oktober-verschaerft-56984/>

²⁸⁴ § 238 odst. 2,3 StGB

²⁸⁵ § 177 StGB

²⁸⁶ SEXUELLER ÜBERGRIFF – § 177 ABS. 1 STGB. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/sexueller-uebergreif/>

z následujících možností: (i) pachatel použije proti oběti násilí, nebo (ii) pachatel oběti vyhrožuje nebezpečím pro tělo nebo život, (iii) pachatel využije situace, kdy je oběť bez ochrany vystavena jeho působení (přičemž musí jít o situaci, kdy pachatel jedná proti vůli oběti, nespádají sem tedy případy, kdy pachatel využije stavu opilosti oběti či jejího bezvědomí, ale kdy např. pachatel oběť uzamkne v místnosti).²⁸⁷ Úprava trestného činu **znásilnění** je pak obsažena v odstavci šestém, který je rovněž formulován jako kvalifikovaná skutková podstata. Znásilnění je zvláště závažným případem trestných činů upravených v ustanovení § 177 StGB. Aby bylo možné znásilnění vůbec předpokládat, musí pachatel naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu sexuálního útoku dle § 177 odst. 1 StGB, popř. sexuálního využití dalších okolností dle § 177 odst. 2 StGB nebo trestného činu sexuálního nátlaku dle § 177 odst. 3 StGB. Ke znásilnění dojde, pokud je některý z těchto sexuálních činů spojen s proniknutím do těla oběti. Jako výslovný příklad takového jednání uvádí trestní zákoník vykonání pohlavního styku (soulože). Za jednání obdobné souloži je považováno jednání, při kterém je oběť významně ponížena.²⁸⁸

Kromě trestního zákoníku slouží k ochraně obětí před násilím i zákon na ochranu proti násilí (tzv. *Gewaltschutzgesetz*, zkr. *GewSchG*), který je jedním ze stěžejních nástrojů zejména v boji proti domácímu ale i dalšímu násilí. Zákon na ochranu proti násilí posílil zejména soukromoprávní možnosti ochrany obětí před domácím násilím. Tento zákon zakotvuje ochranná opatření, která mají za cíl odvrátit další útok pachatele či hrozící útoky vůči oběti domácího násilí, zasahující do její tělesné integrity, zdraví, svobody nebo sexuálního sebeurčení, anebo mají pomoci zamezit nepřiměřenému obtěžování a pronásledování ze strany pachatele. Ochranné opatření může vydat civilní soud na návrh oběti, kterým může být pachateli uloženo, aby se zdržel vstupovat do obydlí poškozeného, zdržovat se v určitém okruhu od obydlí poškozeného, navštěvovat další vymezená místa, kde se poškozená osoba obvykle zdržuje, zákaz kontaktovat poškozenou osobu, a to i prostřednictvím komunikace na dálku, či zákaz setkat se s poškozenou osobou. Ustanovení § 2 zákona na ochranu proti domácímu násilí umožňuje v případě, že v době spáchání trestného činu poškozený s pachatelem sdílel společnou domácnost, aby poškozený požadoval odevzdání společně užívaného obydlí do jeho výlučného užívání, a to na dobu v délce maximálně šesti měsíců. Tuto lhůtu lze prodloužit, a to opět maximálně o dalších šest měsíců.

---

²⁸⁷ SEXUELLE NÖTIGUNG – § 177 ABS. 5 STGB. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/sexuelle-noetigung/>

²⁸⁸ VERGEWALTIGUNG – § 177 ABS. 6 STGB: WANN LIEGT EINE VERGEWALTIGUNG VOR?. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/vergewaltigung/>

Pokud pachatel nesplní uložené opatření, lze mu na základě tohoto zákona uložit trest odnětí svobody až na dva roky nebo peněžitý trest.²⁸⁹

Kromě shora uvedených prostředků ochrany obětí před násilím, které jim zajišťují zejména trestněprávní normy a zákon na ochranu proti domácímu násilí, zná německý právní řád i institut (policejního) vykázání, obdobně jako český právní řád, přičemž délka vykázání není pevně vymezena, zpravidla však trvá 4 až 14 dní. O délce vykázání rozhoduje úřad pro veřejný pořádek v závislosti na nebezpečnosti konkrétního případu. O prvním (krátkodobém) vykázání rozhoduje obvykle policejní hlídka přítomná na místě, o dalším trvání (maximálně dvou týdnů) rozhoduje obecní či městský úřad pro veřejný pořádek.²⁹⁰

3.5.2. Statistické údaje o ženských obětech kriminality v Německu

Z německé policejní statistiky vyplývá, že v roce 2020 bylo policejními orgány evidováno celkem 1 011 462 obětí trestných činů, z čehož 594 531 obětí činili muži a 416 931 obětí představovaly ženy (bez ohledu na věkovou kategorii – děti, dospělí). Ženy tedy v roce 2020 představovaly 41,2 % všech obětí.

Tabulka č. 10: Počet obětí trestných činů v roce 2020 v Německu (dle pohlaví)

Oběti trestných činů 2020	Počet	Podíl na celkovém počtu obětí (v %)
Oběti celkem	1 011 462	100,0
- z toho muži	594 531	58,8
- z toho ženy	416 931	41,2

Zdroj: Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: Ausgewählte Zahlen im Überblick. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/FachlicheBroschueren/IMK-Bericht.pdf?__blob=publicationFile&v=7291

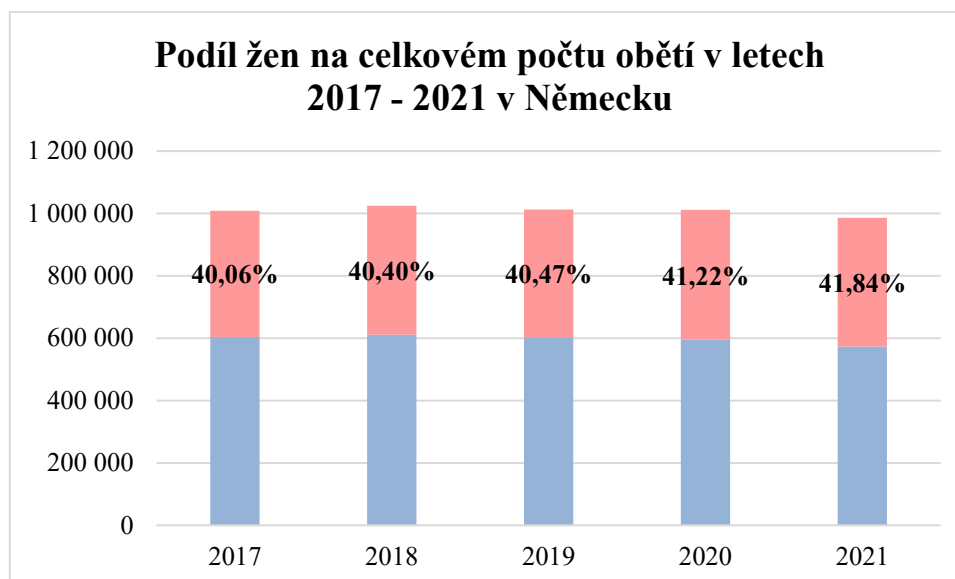
Ženy představují přibližně 40-41 % všech obětí trestných činů, jak vyplývá z grafu č. 16, zobrazujícího podíl počtu žen na celkovém počtu obětí v letech 2017 až 2021 v Německu. Ve sledovaném období se podíl žen na celkovém počtu obětí postupně mírně zvýšil, a to z hodnoty 40,06 % v roce 2017 na hodnotu 41,84 % v roce 2021.

²⁸⁹ §§ 1 až 4 GewSchG

²⁹⁰ Informationen zum Wohnungsverweis bei häuslicher Gewalt. Ministerium für Soziales und Integration Baden-Württemberg [online]. Stuttgart: Ministerium für Soziales und Integration Baden-Württemberg, 2016 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://sozialministerium.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/msm/intern/downloads/Downloads_Gegen_Gewalt_an_Frauen/Broschuere_Wohnungsverweis_2016.pdf

²⁹¹ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

Graf. č. 16: Podíl žen na celkovém počtu obětí v letech 2017 – 2021 v Německu

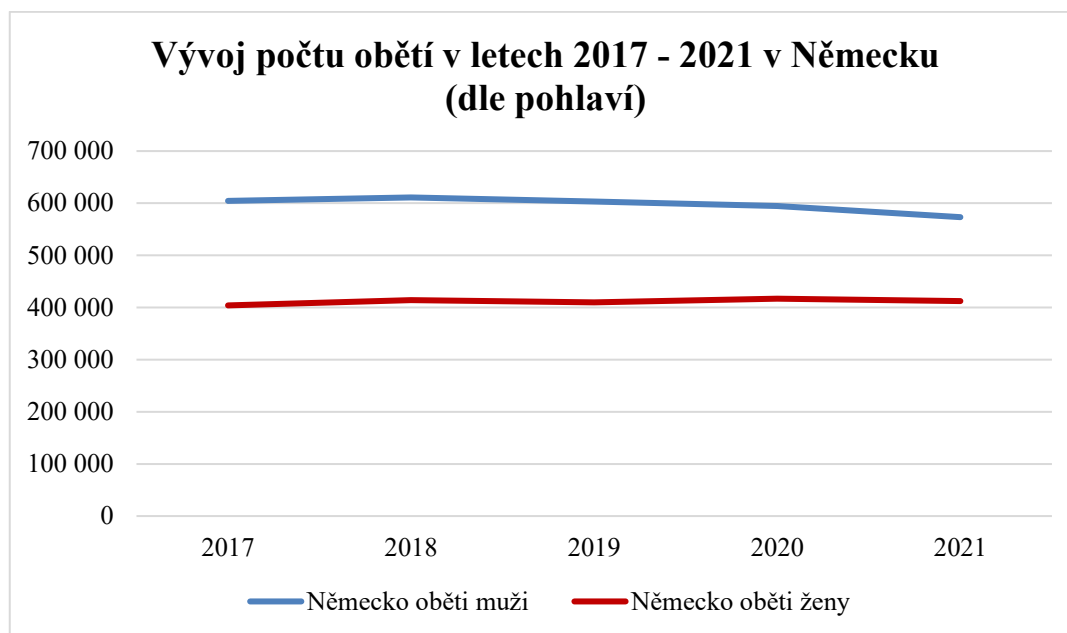

Zdroj: policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2011 – 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*²⁹²

Níže uvedený graf č. 17 naznačuje dynamiku (vývoj) počtu obětí trestných činů v Německu v letech 2017 až 2021 dle dat získaných z policejních statistik. Z grafu je patrné, že počty mužských obětí se od roku 2017 pohybují v rozmezí cca 570 – 610 tisíc osob ročně, přičemž od počátku sledovaného období nejprve pozvolna rostou na hodnotu 611 094 mužských obětí ročně, následně již však dochází k pozvolnému poklesu až na hodnotu 573 287 v roce 2021. Počty ženských obětí ve sledovaném období nejprve vzrostly z hodnoty 404 035 v roce 2017 na hodnotu 414 147 obětí v roce 2018, dále lze sledovat opět mírný pokles na hodnotu 409 968, avšak v roce 2020 počet ženských obětí opět mírně narostl na hodnotu 416 931 obětí. V roce 2021 lze opět zaznamenat mírný pokles na hodnotu 412 503 ženských obětí ročně. Křivka zobrazující vývoj počtu ženských obětí tak nemá shodný průběh s křivkou zobrazující vývoj mužských obětí ve sledovaném období, jelikož u ženských obětí narostl počet těchto obětí v roce 2020 na své maximum (tj. 416 tisíc obětí), zatímco u mužů lze od roku 2018 pozorovat pozvolný klesající trend.

²⁹² Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Graf č. 17: Vývoj počtu obětí v letech 2017 – 2021 v Německu (dle pohlaví)

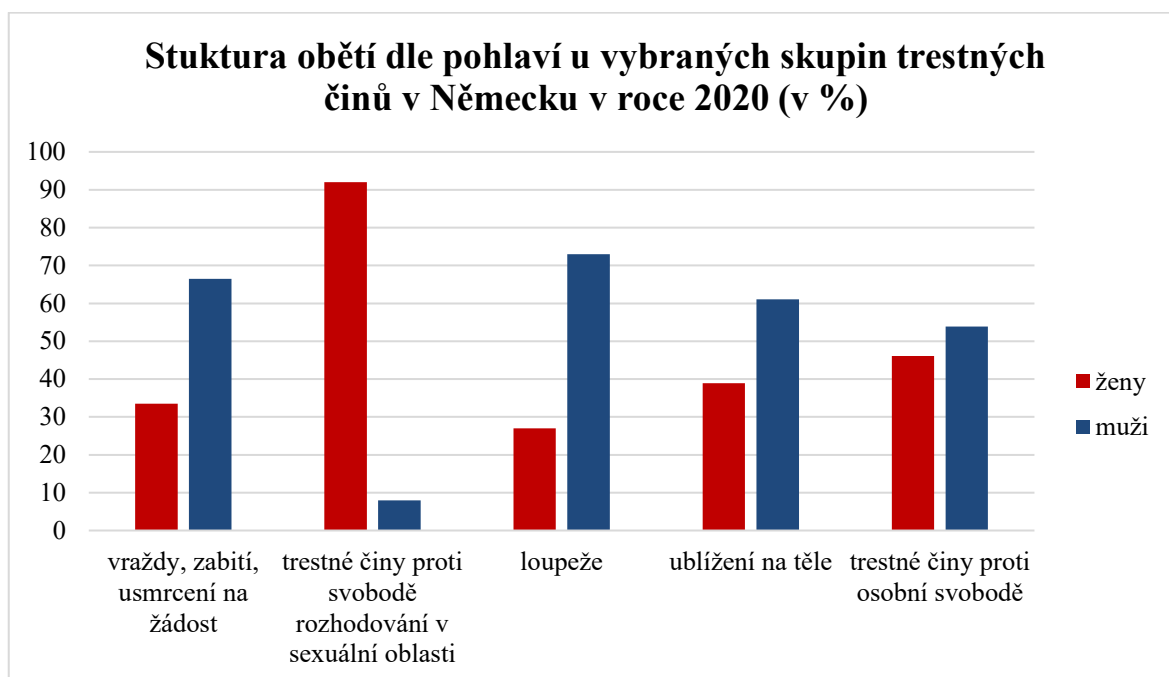
Zdroj: policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2011 – 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*²⁹³

Důvodů, proč v roce 2020 sledujeme pokles počtu mužských obětí může být více, a to zejména probíhající pandemie koronaviru a související opatření, která omezovala pohyb obyvatelstva (obdobně jako tomu bylo v České republice). Odlišný trend ve vývoji počtu ženských obětí v roce 2020 lze přičítat i tomu, že vzhledem k tomu, že v rámci přijatých opatření v období pandemie došlo k výraznému omezení společenského života a služeb, když naprostá většina osob byla nucena trávit většinu času ve svých domovech, přesunula se i část kriminality do domácností.

Struktura obětí kriminality je patrná z níže uvedeného grafu č. 18 zobrazujícího porovnání podílu mužských a ženských obětí na vybraných druzích trestných činů spáchaných v Německu za rok 2020. Největší podíl mají ženy jakožto oběti na trestné činnosti proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti, kde představují 92 % všech obětí. U kategorie trestných činů proti osobní svobodě jsou podíly mužských a ženských obětí nejvíce vyrovnané, když ženy představují 46,1 % všech obětí a muži 53,9 %. Naopak muži se stávají častěji oběťmi loupeží, u kterých představují 73 % všech obětí, ublížení na těle, kde jejich podíl činí 61,1 % a trestných činů vraždy, zabití a usmrcení na žádost, kde podíl mužských obětí na celkovém počtu evidovaných obětí činí 66,5 %.

²⁹³ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Graf č. 18: Struktura obětí dle pohlaví u vybraných skupin trestných činů za rok 2020 v Německu (v procentech)

Zdroj: Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: Ausgewählte Zahlen im Überblick. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/FachlicheBroschueren/IMK-Bericht.pdf?__blob=publicationFile&v=7294

Níže uvedená tabulka č. 11 uvádí počty mužských a ženských obětí u vybraných trestných činů či skupin trestných činů za rok 2020 v Německu dle údajů německé policejní statistiky. V posledním sloupci tabulky je uveden procentuální podíl ženských obětí na daném trestném činu či skupině trestných činů.

²⁹⁴ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

Tabulka č. 11: Počty mužských a ženských obětí vybraných trestných činů v roce 2020 v Německu

TRESTNÝ ČIN (dle ust. StGB)	POČTY OBĚTÍ			
	CELKEM	MUŽI	ŽENY	tj. %
vražda (§ 211 StGB)	1 117	651	466	42%
zabití a usmrcení na žádost (§§ 212, 213, 216 StGB)	1 994	1 419	575	29%
Trestné činy proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti (§§ 174, 174a, 174b, 174c, 177, 178, 184i, 184j StGB)	30 567	2 436	28 131	92%
- sexuální útok, sexuální nátlak; znásilnění, sexuální útok, sexuální nátlak a znásilnění s následkem smrti (§§ 177, 178 StGB)	9 872	546	9 326	94%
- sexuální zneužití (§§ 176, 176a, 176b, 182, 183, 183a StGB)	28 770	6 735	22 035	77%
ublížení na těle (§ 223 StGB)	592 548	362 231	230 317	39%
útisk (§ 240 StGB)	76 255	45 625	30 630	40%
vyhrožování (§ 241 StGB)	134 646	79 923	54 723	41%
pronásledování (stalking) (§ 238 StGB)	20 997	4 023	16 974	81%

Zdroj: Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: PKS 2020 Opfertabellen. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/PKStabellen/BundOpfertabellen/bundopfertabellen.html?nn=145506>²⁹⁵

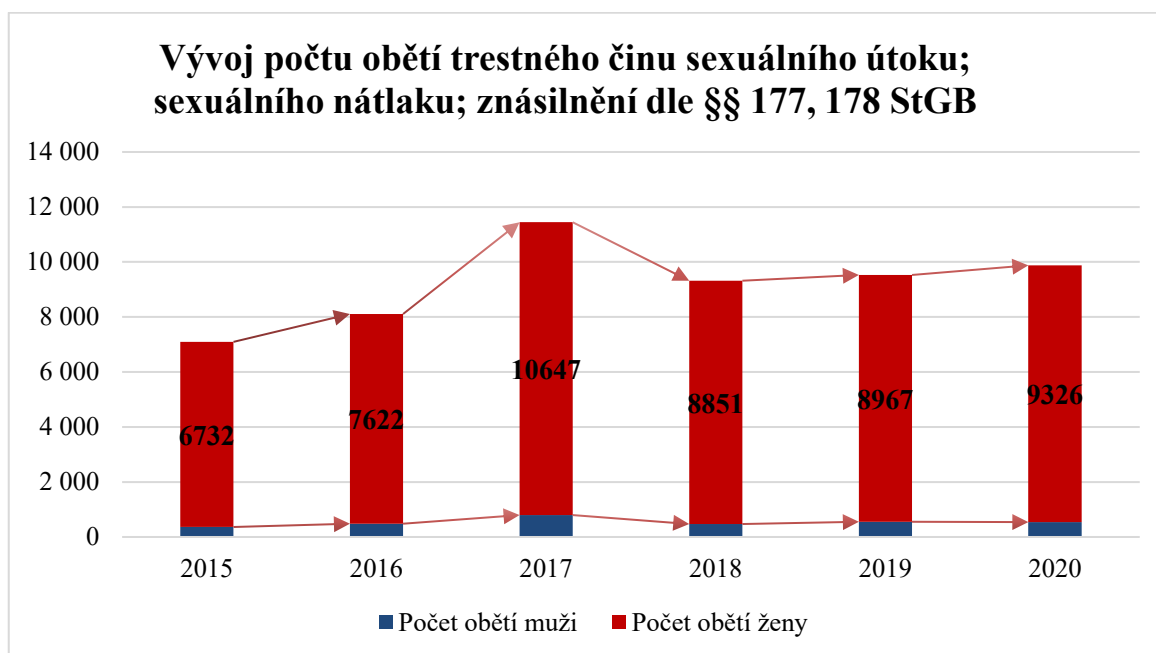
Ženy představují naprostou většinu obětí trestných činů proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti, kam spadají zejména tyto trestné činy: sexuální zneužití osob svěřených do péče (§ 174 StGB *Sexueller Mißbrauch von Schutzbefohlenen*), sexuální útok; sexuální nátlak; znásilnění (§ 177 StGB *Sexueller Übergriff; sexuelle Nötigung; Vergewaltigung*), sexuální útok; sexuální nátlak a znásilnění s následkem smrti (§ 178 StGB *Sexueller Übergriff, sexuelle Nötigung und Vergewaltigung mit Todesfolge*), sexuální obtěžování (§ 184i StGB *Sexuelle Belästigung*).

Více než čtyři pětiny obětí trestného činu pronásledování (stalkingu) (§ 238 StGB *Nachstellung*), tj. 81 % a více než tři čtvrtiny obětí sexuálního zneužití dle ustanovení §§ 176, 176a, 176b, 182, 183, 183a StGB, tj. 77 % představují ženy. Ženy představují i značnou část obětí vražd, a to 42 % všech obětí. Obdobný podíl mají ženy i na trestných činech útisku (§ 240 StGB *Nötigung*) (40 %) a vyhrožování (§ 241 StGB *Bedrohung*) (41 %).

²⁹⁵ Údaje byly zpracovány do tabulky autorkou rigorózní práce.

Nejvyšší podíl mají tedy ženy jako oběti na trestných činech proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti, a to konkrétně na trestném činu sexuálního útoku, sexuálního nátlaku a znásilnění, jehož skutková podstata je obsažena v ustanovení § 177 StGB a § 178 StGB, kdy pachatel činem způsobí těžší následek ve formě smrti.

Graf č. 19: Vývoj počtu obětí trestného činu sexuálního útoku; sexuálního nátlaku; znásilnění (dle §§ 177 a 178 StGB) v období let 2015 až 2020 v Německu

Zdroj: policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2015– 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*²⁹⁶

Shora uvedený graf zobrazuje dynamiku počtu obětí trestného činu sexuálního útoku; sexuálního nátlaku a znásilnění, u kterého představují ženy ve sledovaném období přibližně 94 % obětí. Z grafu je patrné, že počty obětí (i ženských obětí) od počátku sledovaného období vzrostly a dosáhly svého maxima v roce 2017, kdy se obětí tohoto trestného činu stalo celkem 11 444 osob, z toho 797 mužů a 10 647 žen. Následně v roce 2018 celkový počet obětí klesl na 9 324 obětí, avšak od té doby pozorujeme opět rostoucí tendenci, kdy zejména počet ženských obětí narůstá. V roce 2020 se obětí tohoto trestného činu stalo 9 326 žen a 546 mužů.²⁹⁷ Značný nárůst počtu obětí v roce 2017 je vysvětlován zejména významnou novelou německého trestního zákoníku, účinnou od října 2016 (známou jako „*Ne znamená ne*“), v rámci které bylo nejvyšší prioritou zakotvit do německého trestního zákoníku tzv. nekonsenzuální řešení, dle kterého je rozhodující,

²⁹⁶ Údaje byly zpracovány do grafu autorkou rigorózní práce.

²⁹⁷ policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2015– 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*

že vůle oběti je rozpoznatelná a pachatel ji nerespektuje. Tento princip současně koresponduje i s čl. 36 Istanbulské úmluvy, který vyžaduje, aby státy kriminalizovaly a účinně stíhaly veškeré sexuální činy bez souhlasu. Přijetím zmiňované novely tedy došlo ke kriminalizaci jednání dříve nenaplnujícího skutkovou podstatu trestného činu sexuálního útoku, sexuálního nátlaku a znásilnění, v důsledku čehož značně narostl počet obětí tohoto trestného činu.²⁹⁸

3.5.3. Porovnání s Českou republikou (zhodnocení možností *de lege ferenda*)

Ze shora uvedených informací plyne, že ženy tvoří v Německu přibližně 40 % všech obětí trestné činnosti, jak vyplývá z údajů německé policejní statistiky. S ohledem na skutečnost, že v České republice není vedena jednotná evidence obětí kriminality, je nutné pro účely porovnání vyjít jednak z údajů ČSÚ, které sice vycházejí z policejní statistiky, avšak konkrétní hodnoty je třeba vykládat pouze s velkou opatrností (vzhledem k tomu, že oběti jsou evidovány jako objekt napadení). Z údajů ČSÚ o obětech kriminality v roce 2019 v ČR vyplývá, že ženy tvořily cca 48 % všech obětí, muži 52 %. Z justiční statistiky vedené českými soudy se podává, že ženy představují v České republice přibližně 38 % všech obětí. Uvedená data tedy není zcela žádoucí mezi sebou porovnávat, ale podávají nám alespoň hrubý obraz o poměru ženských a mužských obětí v obou zemích.

Dle získaných statistických údajů lze však blíže zkoumat např. strukturu kriminality, jejíž obětí se ženy nejčastěji stávají. Ze statistik vyplývá, že ženy se v České republice podílejí převážnou většinou jako oběti na trestných činech nebezpečného vyhrožování (§ 353 TZ), kde představují cca 51 % obětí, nebezpečného pronásledování (§ 354 TZ), u kterého činí 79 % všech obětí, týrání osoby žijící ve společné domácnosti dle § 199 TZ (až 89 % obětí), trestného činu znásilnění dle ustanovení § 185 TZ, kde je jejich podíl jakožto obětí vůbec nejvyšší a činí až 92 % obětí a dále trestného činu pohlavního zneužití (81 %). V Německu je struktura kriminality páchané na ženách obdobná, když z policejní statistiky plyne, že ženy tvoří naprostou většinu obětí trestných činů proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti (až 92 % obětí). Do této kategorie trestných činů spadá i trestný čin znásilnění, který je v Německu společně s trestnými činy sexuálního útoku a sexuálního nátlaku upraven v ustanovení § 177 a § 178 StGB a kde ženy tvoří až 94 % obětí. Ženy rovněž představují v Německu naprostou většinu obětí trestného činu pronásledování (stalking), tj. 81 % a více než tři čtvrtiny obětí sexuálního zneužití, tj. 77 % všech

---

²⁹⁸ Bundesministerium für Justiz: Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung [online]. Bundesministerium für Justiz, 2016 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/SchutzSexuelleSelbstbestimmung.html>

obětí. Ženy představují i značnou část obětí vražd, a to 42 % všech obětí. Struktura kriminality páchané na ženách je tedy v obou srovnávaných zemích obdobná.

Co se týče dynamiky nejčastěji páchaného trestného činu na ženách, kterým je v obou zemích trestný čin znásilnění (v Německu zahrnut do skutkové podstaty společně s trestnými činy sexuálního útoku a sexuálního nátlaku), ta se mírně odlišuje, neboť ze statistiky vedené českými soudy (justiční) je patrné, že nejvyšší počet žen jakožto obětí znásilnění byl evidován v roce 2016 a od té doby má křivka spíše klesající charakter (až na rok 2019, kdy hodnota stoupla, ale poté opět klesá). V Německu byl nejvyšší počet obětí (žen) znásilnění evidován v roce 2017, následně v roce 2018 došlo k poklesu počtu evidovaných obětí znásilnění, avšak od roku 2018 má křivka rostoucí charakter. Na vývoj počtu obětí má samozřejmě vliv také právní úprava, která byla v Německu v roce 2016 novelizována, což mělo následný dopad i na počty evidovaných obětí uvedeného trestného činu znásilnění.

Odlišuje se také kriminalizace domácího násilí, které není v německém právním řádu zakotveno (definováno), ale tato jednání jsou postihována v rámci skutkových podstat trestných činů, které by znaky domácího násilí naplnily (a to zejména trestné činy ublížení na těle a těžké ublížení na těle, zlé nakládání s osobami svěřenými do péče, pronásledování, sexuální útok, sexuální nátlak, znásilnění apod.). Některé trestné činy (konkrétně např. trestný čin uvedený v ustanovení § 177 StGB sexuální útok; sexuální nátlak; znásilnění) jsou v Německu postihovány přísněji než v České republice a jednání v Německu trestné dle německého trestního zákoníku může být v České republice považováno pouze za přestupek apod.

V rámci budoucího vývoje a právní úpravy obou zemí by tedy bylo pro kriminologický výzkum a možné zlepšení forem prevence kriminality páchané na ženách žádoucí usilovat o co největší přiblížení úpravy závažných forem trestných činů obou zemí, aby byla tato jednání postihována pokud možno shodně. Je známo, že aby bylo možné kriminalitě čelit a účinně s ní bojovat či ji snižovat, je nejprve třeba mít o ní dostatečné a kvalitní informace, které bohužel nejsou mohdy dostačující (příkladem lze uvést neexistenci oficiální statistiky o obětech kriminality v České republice, která by poskytovala komplexní údaje o těchto obětech a tím napomáhala i přijímání dalších opatření, např. preventivních). Stejně tak lze usilovat i o jednotnou právní úpravu těchto závažných forem jednání v rámci členských států Evropské unie, k čemuž vývoj pozvolna směřuje, když lze v blízkém časovém horizontu očekávat ze strany České republiky ratifikaci tzv. Istanbulské úmluvy, která by právě s kriminalitou páchanou na ženách mohla napomoci účinně bojovat.

Závěr

Rigorózní práce se věnovala kriminalitě žen a kriminalitě páchané na ženách, tedy dvěma zcela odlišným pohledům na ženy, nejprve v postavení pachatelek a následně v pozici obětí. Hlavním cílem práce bylo představit problematiku kriminality žen i kriminality páchané na ženách z hlediska kriminologického, zaměřit se nejprve na vymezení stavu, struktury a dynamiky každého druhu kriminality, včetně jejího trestněprávního vymezení dle platné a účinné právní úpravy, posléze se seznámit s příčinami ženské kriminality i kriminality páchané na ženách a v neposlední řadě se také věnovat kontrole obou druhů kriminality, a to jak opatřením trestní represe, tak zejména preventivním opatřením a kriticky zhodnotit jejich účinnost či případné nedostatky, jakož i navrhnout možná řešení či postupy, které by mohly napomoci danému druhu kriminality čelit či mu účinně předcházet. Každá z částí si rovněž kladla za cíl porovnat stav kriminality žen či kriminality páchané na ženách v České republice se stavem ve Spolkové republice Německo a učinit si tak představu o stavu a specifikách kriminality žen i páchané na ženách v obou zemích.

Za tímto účelem autorka rozčlenila práci do dvou samostatných částí, kdy první z nich byla věnována právě ženám jako pachatelkám kriminality, nejprve byla rozebrána jevová stránka (tj. fenomenologie) kriminality žen, poté byly blíže rozvedeny příčiny kriminality žen za pomoci jednotlivých kriminologických teorií a část byla zakončena kapitolou rozebírající kontrolu kriminality žen. Obdobnou strukturu měla i druhá, obsahově rozsáhlejší, část práce zaměřená na ženy jako oběti kriminality, kdy kromě standardních částí jako je fenomenologie, etiologie a kontrola daného druhu kriminality (rozdělená na část represivní a preventivní), byl v této části věnován prostor i domácímu násilí a genderově podmíněnému násilí, včetně vymezení pojmu femicida.

Práce v závěru každé ze samostatných částí rozebrala stav kriminality žen a páchané na ženách rovněž ve Spolkové republice Německo a porovнала ho se stavem v České republice, kdy pro srovnání jednotlivých ukazatelů kriminality autorka využila především dostupné oficiální statistiky kriminality vedené příslušnými institucemi každé země (policejní, justiční, jiné), přičemž současně upozornila na nejednotnost vedení jednotlivých statistik i v rámci jedné země a také jejich nedostatečnou dostupnost, což porovnávání dat značně komplikuje. Celá práce byla proložena četnými grafy a tabulkami, zpracovanými z dostupných statistických dat autorkou práce, které měly za cíl jednotlivá zjištěná data interpretovat čtenáři názornou a přehlednou formou.

Z dat zjištěných z příslušných statistik kriminality a jejich vzájemné komparace vyplynulo, že počet stíhaných a vyšetřovaných pachatelek v České republice má lehce vzestupnou tendenci,

když se pohybuje okolo 17-18 %, přičemž se ženy v Německu podílejí na celkovém počtu podezřelých osob větší měrou (25 %) než je tomu u stíhaných a vyšetřovaných žen v České republice. Struktura kriminality žen je v obou zemích obdobná, když dominují zejména majetkové delikty (zejména trestné činy krádeže a podvodu). Obecně lze však konstatovat, že se ženy v Německu podílejí na celkové kriminalitě větším podílem, než je tomu u žen v České republice.

Nepochybně aktuálnější a více skloňovaným tématem než kriminalita žen, je trestná činnost páchaná na ženách. Ženy se stávají častěji oběťmi kriminality než jejich pachatelkami, přičemž struktura této trestné činnosti je velmi specifická, když ženy představují naprostou většinu obětí trestných činů znásilnění (až 97 %), týrání osoby žijící ve společném obydlí (92 %), nebezpečného pronásledování (79 %) či nebezpečného vyhrožování. Obdobně je tomu i ve Spolkové republice Německo, kde ženy také tvořily převážnou část obětí trestných činů spadajících do kategorie trestných činů proti svobodě rozhodování v sexuální oblasti, a to zejména trestného činu sexuální útok; sexuální nátlak; znásilnění, kde představovaly až 94 % obětí, či trestného činu pronásledování (stalkingu), kde činily 81 % všech obětí. Nejčastěji páchaným trestným činem na ženách byl v obou porovnávaných zemích trestný čin znásilnění, jehož dynamika se v obou zemích mírně lišila, kdy v ČR měla křivka zobrazující vývoj počtu obětí tohoto trestného činu od roku 2016 klesající charakter, avšak v Německu byl zaznamenán nejvyšší počet obětí tohoto trestného činu v roce 2017 a následně od roku 2018 křivka roste, což může být způsobeno zejména novelizací právní úpravy, která v Německu proběhla v roce 2016. Z výsledků porovnání také vyplynulo, že některé trestné činy jsou postihovány v obou zemích odlišně, a to např. trestný čin sexuálního útoku; sexuálního nátlaku; znásilnění, který je postihován přísněji v Německu. Pro kriminologický výzkum a jednotný postup v preventivních opatřeních by bylo žádoucí, aby se právní úpravy co nejvíce shodovaly a tato trestná jednání byla v obou zemích (resp. v rámci celé EU) postihována stejně.

Z práce také vyplynulo, že poměrně zásadním problémem provázejícím kriminalitu páchanou na ženách, je neexistence oficiální statistiky o obětech trestné činnosti v České republice, která by poskytovala komplexní informace o obětech registrované kriminality. Tento úkol by mohla plnit bezpochyby policejní statistika, avšak současné nastavení sběru dat o obětech kriminality není pro shromažďování údajů o obětech trestné činnosti příliš vhodné (ať již z důvodu chybějících dat či jejich nespolehlivosti v tom, že je upřednostněna evidence jiného objektu zájmu před poškozenou osobou). Problémem je také nedostupnost těchto dat široké veřejnosti. Jedním z důležitých cílů by proto mělo být zejména zlepšení systému sběru dat o obětech a jejich shromažďování, což by mohlo mít pozitivní dopad pro výzkum obětí a pro prevenci kriminality a kriminologický výzkum.

Seznam použitých zkratk

BKA	Bundeskriminalamt (Spolkový kriminální úřad)
BKB	Bílý kruh bezpečí
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, přijatá v roce 1979 Valným shromážením OSN)
CSLAV	„centrální SLAV“ – systém pro výkaznictví v justici v ČR, v roce 2007 nahradil systém SLAV („statistické listy a výkazy“)
ČSÚ	Český statistický úřad
EDJNet	European Data Journalism Network (Evropská datová žurnalistická síť)
EU	Evropská unie
FRA	European Union Agency for Fundamental Rights (Agentura Evropské unie pro základní lidská práva)
GG	gender gap (genderový rozdíl)
GREVIO	Group of independent Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (Expertní skupina pro boj proti násilí na ženách a domácímu násilí)
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
LZPS	Listina základních práv a svobod (tj. usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
PČR	Policie České republiky
PKS	Polizeiliche Kriminalstatistik (policejní statistika v Německu)
StGB	Strafgesetzbuch (trestní zákoník Spolkové republiky Německo)
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TSK	takticko-statistická klasifikace trestných činů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů (trestní zákoník)
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- Agentura Evropské unie pro základní práva. *Násilí na ženách: průzkum napříč EU: Stručně o výsledcích*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. ISBN 978-92-9239-375-5.
- BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-063-2.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
- DIBLÍKOVÁ, Simona et al. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-179-0.
- GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.
- GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
- GŘIVNA, Tomáš. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-793-4.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-185-1.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5.
- JEMELKA, Luboš. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích : komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-772-9.
- JEŽKOVÁ, Veronika. *Právo proti násilí na ženách: bílá místa české legislativy*. Praha: ProFem, 2016. ISBN 978-80-904564-7-1.
- KAISER, Günther, Hans - Jürgen KERNER, Fritz SACK a Hartmut SCHELLHOSS. *Kleines kriminologisches Wörterbuch*. 3. vydání. Heidelberg: C.F.Müller Juristischer, 1993. ISBN 9783825212742.

- *Kriminologické dny: sborník příspěvků z vědecké konference*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. ISBN 978-80-87472-65-1.
- KRUK, Jiří. *Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo, stav 01. 01. 2014*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.
- LEVOVÁ, Jana, ed. *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Brno: Spondea při ČČK Brno, 2010. ISBN 978-80-254-8499-9.
- LOMBROSO, Cesare. *Nejnovější objevy a aplikace psychiatrie a kriminalistické antropologie*. Přeložil Hana KNIEŽOVÁ. Praha: Academia, 2017. Europa (Academia). ISBN 978-80-200-2604-0.
- MAREŠOVÁ, Alena. *Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-110-3.
- MATES, Pavel. *Policejní vykazání*. Právní rozhledy, 2019, č. 17, s. 592-595.
- NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.
- NYKLOVÁ, Blanka a Dana MOREE. *Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19: výzkumná zpráva*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Fakulta humanitních studií UK, 2021. ISBN 978-80-7330-380-8.
- RADFORD, Jill a Diana E. H. RUSSELL. *Femicide: The Politics of Woman Killing*. New York: Twayne Publishers, 1992. ISBN 0-8057-9028-4.
- ROZUM, Jan. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-188-2.
- SCHEINOST, Miroslav a Simona DIBLÍKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7.
- SCHEINOST, Miroslav a Helena VÁLKOVÁ. *Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-154-7.
- SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-788-0.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.
- ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.
- ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Oběti kriminality: poznatky z viktimizační studie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-174-5.
- TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.
- URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 8021036087.
- VÁLKOVÁ, Jana. *Kriminalita žen*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1993.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a David OPLATEK. *Vraždy v kontextu domácího násilí*. Praha: proFem, 2015. ISBN 978-80-904564-3-3.
- ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. ISBN 80-86795-05-5.
- ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

- Anti-Stalking-Gesetz wird ab 1. Oktober verschärft [online]. WILDE BEUGER SOLMECKE Rechtsanwälte Partnerschaft mbB, 2021 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.wbs.legal/it-und-internet-recht/stalking-cyberstalking-anti-stalking-gesetz-wird-ab-1-oktober-verschaerft-56984/>
- *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

- Bundeskriminalamt. *Bundeskriminalamt: PKS 2020 Bund - Tatverdächtige insgesamt* [online]. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/Bund/Tatverdaechtige/BU-TV-01-T20-TV_xls.xlsx?__blob=publicationFile&v=5
- Bundesministerium für Justiz: Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung [online]. Bundesministerium für Justiz, 2016 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/SchutzSexuelleSelbstbestimmung.html>
- *Časopis Česká kriminologie: Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [online]. 2021. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>
- Destatis (Statistisches Bundesamt): Bevölkerung in Deutschland. Destatis: Statistisches Bundesamt [online]. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://service.destatis.de/bevoelkerungspyramide>
- Femicide: (Feminicidio, femicidio) [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://modii.org/en/femicide/>
- Femizide in Deutschland: Wenn Männer Frauen töten [online]. Norddeutscher Rundfunk, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.ndr.de/kultur/Femizide-in-Deutschland-Fallzahlen-gehen-2021-leicht-zurueck,femizid100.html>
- Geschlechtsspezifische Kriminalität und häusliche Gewalt. *Deutscher Bundestag: Die aktuelle Lage in Deutschland* [online]. Wissenschaftliche Dienste, 2019 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/resource/blob/647632/ce204302912166fa6154c1b01aa3452e/WD-7-073-19-pdf-data.pdf>
- Gewalt gegen Frauen. *Landeszentrale für politische Bildung: Baden Württemberg* [online]. Baden-Württemberg: Internetredaktion LpB BW, 2022, listopad 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.lpb-bw.de/gewalt-gegen-frauen#c44779>
- Gewalt gegen Frauen soll strenger bestraft werden: Gesetzentwurf des Justizministers. Tagesschau [online]. Berlin, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.tagesschau.de/inland/buschmann-gewalt-gegen-frauen-strenger-bestrafen-101.html>
- HAJDÁKOVÁ, Iveta a Michal DĚD. Ženy (zlo)činu. *Nový prostor* [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <http://novyprostor.cz/clanky/354/zeny-zlocinu>
- Informativní počty obyvatel v obcích. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

- Informationen zum Wohnungsverweis bei häuslicher Gewalt. Ministerium für Soziales und Integration Baden-Württemberg [online]. Stuttgart: Ministerium für Soziales und Integration Baden-Württemberg, 2016 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://sozialministerium.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-sm/intern/downloads/Downloads_Gegen_Gewalt_an_Frauen/Broschuere_Wohnungsverweis_2016.pdf
- *Jaktrestame.cz* [online]. Praha [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here
- Körperverletzung nach § 223 StGB - Definition, Prüfungsschema und Beispiele. JURAFORUM: Lexikon [online]. JuraForum.de, 2023, 27.2.2023 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.juraforum.de/lexikon/koerperverletzung>
- KOTECKÝ, Daniel. Femicida: Ženy v Evropě během covidu trpěly i epidemií násilí, ukazují data. Denik Referendum [online]. Praha: Vydavatelství Referendum, 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/34973-femicida-zeny-v-evrope-behem-covidu-trpely-i-epidemii-nasili-ukazuji-data>
- LEUSCHNER, Fredericke. Tätterinen. In: *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie* [online]. Wiesbaden: Kriminologische Zentralstelle, 2020, s. 130-140 [cit. 2022-12-30]. ISSN 1862-7080. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/s11757-020-00590-4](https://doi.org/10.1007/s11757-020-00590-4)
- Oběti vybraných trestných činů na území České republiky v roce 2020. Zaostřeno na ženy a muže 2021: Soudnictví, kriminalita. *Český statistický úřad* [online]. 2021, 31.12.2021 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142141209/3000022106.pdf/6c9ef7a3-c126-4fce-9079-6f3cb36cd6ab?version=1.1>
- PARTNERSCHAFTSGEWALT: Kriminalstatistische Auswertung- Berichtsjahr 2021. Bundeskriminalamt [online]. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Partnerschaftsgewalt/Partnerschaftsgewalt_2021.html?nn=63476
- Persefona [online]. 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/o-nas>
- PODANÁ, Zuzana. *Genderové rozdíly v míře delikvence a viktimizace mládeže: test emancipační teorie na mezinárodních datech* [online]. 2018. Praha: Česká kriminologie, 2018 [cit. 2020-5-24]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2018-2/genderove-rozdily-v-mire-delikvence-a-viktimizace-mladeze-test-emancipacni-teorie-na-mezinarodnich-datech/Attachment>
- Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: Ausgewählte Zahlen im Überblick. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/2020/FachlicheBroschueren/IMK-Bericht.pdf?__blob=publicationFile&v=7

- Polizeiliche Kriminalstatistik 2020: PKS 2020 Opfertabellen. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. Baden-Württemberg: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2021 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/PKSTabellen/BundOpfertabellen/bundopfertabellen.html?nn=145506>
- *ProFem: Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí* [online]. Praha: proFem, 2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs>
- Přehledy „Domácí násilí“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- Přehledy „Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009“ a „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ“. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- Přehled Oběti trestných činů - právní předpis TRZ2009. *InfoData: Statistika a výkaznictví* [online]. 2020, 16.9.2020 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- *ROSA centrum pro ženy* [online]. Praha: ROSA CENTRUM, 2023 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/>
- Říkej tomu femicida. Co to vlastně je a proč je potřeba o ní mluvit? [online]. 2020 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rikej-tomu-femicida-co-to-vlastne-je-a-proc-je-potreba-o-ni-mluvit-133227>
- SEXUELLE NÖTIGUNG – § 177 ABS. 5 STGB. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/sexuelle-noetigung/>
- SEXUELLER ÜBERGRIFF – § 177 ABS. 1 STGB. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/sexueller-uebergriff/>
- SCHMÖLZER, Gabriele. Geschlecht und Kriminalität: Zur kriminologischen Diskussion der Frauenkriminalität. *Querelles-net* [online]. Baden-Württemberg, 2003 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.querelles-net.de/index.php/qn/article/view/228/236>
- SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalkings sowie Verbesserung des strafrechtlichen Schutzes gegen Zwangsprostitution. In: Bonn: Bundesgesetzblatt, 2021, ročník 2021, Nr. 53. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bgbl_Cyberstalking.pdf;jsessionid=4509649C41B54687D35C6C1937ED5769.1_cid297?__blob=publicationFile&v=2
- Statistické přehledy kriminality za rok 2021. *Policie České republiky: Kriminalita* [online]. Praha: Policejní prezidium ČR, 2022 [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

- *Statistické přehledy kriminality za rok 2020* [online]. Praha: Policie ČR, 2020 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>
- STEINL, Dr. Leonie a Dr. Jara STREUER. Femizide: Rechtlicher Rahmen und Strafverfolgung. Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 2023, 2.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/gender-diversitaet/femizide-und-gewalt-gegen-frauen/517633/femizide-rechtlicher-rahmen-und-strafverfolgung/>
- *Strafgesetzbuch (StGB): Bundesministerium der Justiz, Bundesamt für Justiz* [online]. Bundesministerium der Justiz, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_184f.html
- Strafverfolgung - Fachserie 10 Reihe 3 - 2019. Destatis: Statistiken der Rechtspflege [online]. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2020 [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300197004.pdf?__blob=publicationFile
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. *Ministerstvo vnitra České republiky: Dokumenty OPK (strategie)* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2022, 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/01-spk-2022-2027-strategie-pk-pdf.aspx>
- Tiché svědkyně: za rok zemřelo 21 žen rukou svého partnera. ROSA centrum pro ženy [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/tiche-svedkyne-za-rok-zemrelo-21-zen-rukou-sveho-partnera/>
- Understanding and addressing violence against women: Femicide. World Health Organisation [online]. World Health Organization, 2012 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- VERGEWALTIGUNG – § 177 ABS. 6 STGB: WANN LIEGT EINE VERGEWALTIGUNG VOR?. RECHTSANWALT FÜR SEXUALSTRAFRECHT [online]. Hamburg, 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/sexualstrafrecht/vergewaltigung/>
- Vorlesung Kriminologie II: § 3: Kriminalität und Geschlecht. In: *Stafrecht-online.org* [online]. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg: Institut für Kriminologie und Wirtschaftsstrafrecht, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: [https://strafrecht-online.org/lehre/ws-2021/kriminologie-2/%C2%A7%20%20-%20Kriminalit%C3%A4t%20und%20Geschlecht%20\(KK%2049-63\).pdf](https://strafrecht-online.org/lehre/ws-2021/kriminologie-2/%C2%A7%20%20-%20Kriminalit%C3%A4t%20und%20Geschlecht%20(KK%2049-63).pdf)
- What is gender-based violence?. European Institute for Gender Equality [online]. Vilnius: European Institute for Gender Equality, 2015 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

- Zahlen und Fakten. *Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben: Gewalt gegen Frauen* [online]. Köln: Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.hilfetelefon.de/das-hilfetelefon/zahlen-und-fakten.html>
- ZÁHORA, Josef. Potřebujeme nový trestný čin - "Femicide"?. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2020, 2020, XXVIII(1/2020), 21-35 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: [doi:http://doi.org/10.5817/CPVP2020-1-2](http://doi.org/10.5817/CPVP2020-1-2)
- Zaostřeno na ženy a muže 2020: Soudnictví, kriminalita. *Český statistický úřad* [online]. 2020, 31.12.2020 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200601.pdf/568eb8b1-fc68-4de4-ae95-3552f1f15b3c?version=1.3>
- *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019)* [online]. In: Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor prevence kriminality, 2021, s. 17-18 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2020/>

Seznam použitých právních předpisů a mezinárodních dokumentů

- Trestní zákoník Spolkové republiky Německo – Strafgesetzbuch, dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>
- Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, dostupná z: <https://rm.coe.int/1680462471>
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon na ochranu proti násilí (Spolková republika Německo) - Gewaltschutzgesetz, dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html>

Seznam použité judikatury

- rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27.6.1962, sp.zn. 2 To 199/62, R 18/1963 tr.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 3512/14

Seznam ostatních zdrojů

- policejní statistiky (Polizeiliche Kriminalstatistik 2011 – 2020). *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*
- statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2019
- statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za období 2012 - 2019

Kriminalita žen a páchaná na ženách

Abstrakt

Tématem předkládané rigorózní práce je kriminalita žen a kriminalita páchaná na ženách, tedy dva odlišné pohledy na ženy, a to nejprve jako na pachatelky trestné činnosti a následně na ženy v postavení obětí. Ačkoli ženy představují více než polovinu populace, není tématu ženské kriminality věnováno tolik pozornosti jako kriminalitě mužů či jiných skupin obyvatelstva (např. kriminalitě mládeže). Ženy jsou tedy vnímány spíše jako oběti kriminality než jako její pachatelky. Tématu žen jako obětí kriminality se věnuje druhá část práce, jelikož je tato problematika v současné době stále velmi aktuálním tématem. Cílem rigorózní práce je poskytnout obraz o obou druzích kriminality, uvést jejich specifika, popsat jejich příčiny a zaměřit se na možná represivní a zejména preventivní opatření, kterými lze daný druh kriminality potlačit či mu předejít. Práce si současně klade za cíl zjištěné informace porovnat se zahraniční právní úpravou (Německem), upozornit na nedostatky současné úpravy a případné aktuální problémy a nastínit možné změny či návrhy na úpravu dané problematiky de lege ferenda.

V úvodní kapitole práce nejprve vymezuje základní kriminologické pojmy, které jsou v jejích následujících kapitolách užívány, jako je samotný pojem kriminalita, její stav, rozsah a úroveň, včetně kriminality registrované a latentní.

Druhá kapitola práce je věnována ženám jako pachatelkám kriminality, kapitola se nejprve zabývá popisem stavu, struktury a dynamiky kriminality žen, vymezuje nejčastěji páchané trestné činy ze strany žen jako pachatelek za pomoci dat z policejních i justičních statistik a dále se věnuje trestněprávnímu vymezení ženské kriminality. Následně se práce zabývá příčinami ženské kriminality, které vysvětluje prostřednictvím jednotlivých kriminologických teorií a následně se zaměřuje na kontrolu kriminality páchané ženami, tedy na represivní a zejména preventivní opatření. V závěru druhé kapitoly se práce věnuje porovnání kriminality páchané ženami v České republice s kriminalitou páchanou ženami v Německu, kdy je nejprve stručně nastíněn stav kriminality žen v Německu a následně jsou zjištěná data porovnána s daty a informacemi zjištěnými o kriminalitě žen na území České republiky.

Třetí kapitola práce je věnována ženám jako obětem kriminality. Úvodní část kapitoly nejprve vymezuje jednotlivé pojmy z oblasti viktimologie, uvádí rozdíly mezi pojmy oběť a poškozený a dále definuje termíny viktimnost či viktimizace. Následující část rozebírá fenomenologii kriminality páchané na ženách, včetně trestněprávního vymezení skutkových podstat trestných činů, jejichž oběťmi se ženy stávají nejčastěji. Daná kapitola se rovněž věnuje výkladu pojmu domácí násilí a jeho specifickým, genderově podmíněným násilím i u nás méně

známému pojmu femicida, přičemž je představena zejména situace v ostatních evropských státech, kde je problematika násilí páchaného na ženách včetně femicidy v současné době velmi aktuálním a často skloňovaným tématem diskuzí. V dané souvislosti práce neopomíjí zmínit také jednotlivé mezinárodní dokumenty sloužící ochraně žen před násilím a domácím násilím, kdy větší prostor práce věnuje tzv. Instanbulské úmluvě a seznamuje blíže s jejím zaměřením. Navazující podkapitoly se zabývají příčinami kriminality páchané na ženách a následně se práce podrobněji zabývá jednotlivými prostředky ochrany před násilím páchaným na ženách a domácím násilím, kdy představuje konkrétní nástroje a opatření právního řádu, které mají možnost oběti domácího násilí i násilí páchaného na ženách využít pro svou ochranu. Práce rovněž kriticky rozebírá specifika konkrétních opatření (represivních i preventivních) a zmiňuje jejich přínos a případná úskalí. Krátce je také představeno několik organizací působících na území České republiky, které se dlouhodobě věnují pomoci obětem (nejen domácího násilí). Závěrečná část třetí kapitoly je zaměřena na komparaci se zahraniční právní úpravou, v rámci které autorka nejprve seznamuje čtenáře s úpravou kriminality páchané na ženách v Německu, vymezuje skutkové podstaty nejčastěji páchaných trestných činů na ženách dle německé právní úpravy a dále se věnuje statistickým údajům o ní, přičemž jsou tato data následně porovnána s daty o ženských obětech kriminality v České republice. V práci jsou hojně využívána data čerpaná z oficiálních statistik kriminality v České republice a v Německu za poslední roky, kdy je část výkladu věnována také zhodnocení práce s tímto druhem dat, jejich dostupností či vypovídací hodnotě.

Klíčová slova: kriminalita, kriminalita žen, kriminalita páchaná na ženách, prevence kriminality

Women's Criminality and Criminality against Women

Abstract

The topic of the present rigorous thesis is women's criminality and crime against women, i.e. two different views of women, first as perpetrators of crime and then as victims. Although women represent more than half of the population, the topic of women's criminality is not given as much attention as that of men or other population groups (e.g. juvenile delinquency). Thus, women are perceived as victims of crime rather than as perpetrators of crime. The second part of the thesis is devoted to the topic of women as victims of crime, as this is still a very topical issue at present. The aim of the thesis is to give a picture of both types of crime, to give their specifics, to describe their causes and to focus on possible repressive and especially preventive measures that can be used to suppress or prevent this type of crime. At the same time, the work aims to compare the information found with foreign legislation (Germany), to point out the shortcomings of the current legislation and any current problems, and to outline possible changes or proposals for *de lege ferenda* regulation of the issue.

In the introductory chapter, the thesis first defines the basic criminological concepts used in the following chapters, such as the concept of crime itself, its state, scope and level, including registered and latent crime.

The second chapter of the thesis is devoted to women as perpetrators of crime; the chapter first describes the status, structure and dynamics of women's crime, defines the most frequently committed crimes by women as perpetrators using data from police and judicial statistics, and then discusses the criminal definition of women's crime. Subsequently, the thesis deals with the causes of female criminality, which it explains by means of various criminological theories, and then focuses on the control of crime committed by women, i.e. on repressive and especially preventive measures. At the end of the second chapter, the thesis compares women's crime in the Czech Republic with women's crime in Germany, first briefly outlining the state of women's crime in Germany and then comparing the data with the data and information found on women's crime in the Czech Republic.

The third chapter of the thesis is devoted to women as victims of crime. The introductory part of the chapter first defines the individual terms in the field of victimology, introduces the differences between the terms victim and victimized and further defines the terms victimhood or victimization. The following section discusses the phenomenology of crime against women, including the criminal definition of the offences of which women are most often victims. The chapter also focuses on the interpretation of the concept of domestic violence and its specifics,

gender-based violence and the lesser-known concept of femicide, presenting in particular the situation in other European countries, where the issue of violence against women, including femicide, is currently a very topical and frequently discussed topic. In this context, the thesis does not fail to mention also individual international documents serving the protection of women against violence and domestic violence, where the thesis devotes more space to the so-called Istanbul Convention and introduces its focus. Subsequent subchapters deal with the causes of crime against women and then the thesis deals in more detail with the means of protection against violence against women and domestic violence, presenting specific instruments and measures of the legal system that victims of domestic violence and violence against women can use for their protection. The work also critically analyses the specifics of particular measures (both repressive and preventive) and mentions their benefits and potential pitfalls. It also briefly introduces several organisations operating in the Czech Republic that have been helping victims (not only of domestic violence) for a long time. The final part of the third chapter focuses on a comparison with foreign legislation, in which the author first introduces the reader to the regulation of crime against women in Germany, defines the facts of the most frequently committed crimes against women under German legislation and then discusses statistical data on it, which are then compared with data on female victims of crime in the Czech Republic. The thesis makes extensive use of data drawn from official crime statistics in the Czech Republic and in Germany in recent years, with part of the interpretation also devoted to an assessment of working with this type of data, its availability or its predictive value.

Key words: criminality, women's criminality, criminality against women, prevention